

(*)Escola Universitaria de Enfermaría Povisa

(*)ORGANIZACIÓN

(*)

A Escola Universitaria de Enfermería de Povisa, adscrita á Universidade de Vigo, naceu oficialmente no ano 1991, baixo o patronazgo do Hospital Povisa coa idea de desenvolver unha función docente que consideraba adecuada e beneficiosa para un centro das súas características, formando profesionais de Enfermería que cando terminasen os seus estudos, puidesen pasar a formar parte da División de Enfermería do Hospital, estendendo na actualidade dita filosofía a todos os establecementos sanitarios tanto españois como estranxeiros.

A filosofía do Centro Estudos Povisa é formar profesionais capaces de exercer as funcións específicas de cada unha das titulacións que imparte, así como fomentar o traballo mediante a colaboración con outros profesionais da saúde e chegar a conseguir obxectivos comúns.

Para chegar a esta meta, a formación do alumnado apóiase en tres alicerces fundamentais: O desenvolvemento de clases teórico-prácticas enfocadas á resolución de problemas, impartidas por especialistas en cada unha das materias, o fomento da aplicación práctica dos conceptos teóricos, mediante a avaliación continuada do alumno por medio de titorías, o que ten especial interese sobretudo nos créditos prácticos clínicos, avaliación que se realiza en colaboración cos profesionais das diferentes unidades onde o alumno realiza estes créditos.

ÓRGANOS DE GOBIERNO

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

Secretaria: MARÍA MUIÑOS ÁLVAREZ

Delegado U. VIGO : RAÚL IGLESIAS BLANCO

(*)ESTRUCTURAS

(*)

INFRAESTRUTURAS: Situada na rúa Romil 75 / 77 da cidade de Vigo, a escola conta cunha superficie aproximada aos 2.500 m², distribuídos en catro plantas que compoñen a estrutura do Centro. A entrada á Escola conta cunha rampla especialmente para acceso a discapacitados.

As aulas destinadas a docencia son as seguintes :

- AULA 11 □ 1º CURSO
- AULA 21 □ 2º CURSO
- AULA 23 □ 3º CURSO
- AULA 1 □ 4º CURSO
- AULA S1, S2, S4, S5 Y S7 □ todos os cursos.

(*)EQUIPO DIRECTIVO

(*)

Director: MANUEL TORRES VIZCAYA

Subdirectora: E. MARÍA GIRÁLDEZ MIRANDA

Secretaria: ALICIA MUÍÑOS ÁLVAREZ

Delegado da Universidade de Vigo: RAÚL IGLESIAS BLANCO

(*)OS DOCENTES

(*)

<http://cepovisa.com/escuela-universitaria/docencia/profesorado/>

(*)INGRESO E ADMISIÓN

(*)

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuatrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 70 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude de axuda ás persoas e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, madurez persoal e boa saúde.

(*)METODOLOXÍA DOCENTES

(*)

A metodoloxía docente a nivel xeral varía segundo o tipo de materia a impartir, as máis utilizadas son:

Clase expositivas.

Sesións en sala de demostracións.

Talleres.

Estudos de casos, análises diagnósticos, aprendizaxe baseada en problemas.

Traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia.

Resolución de problemas.

Manexo da tecnoloxía da información e a comunicación.

Tanto o tipo de metodoloxía como o sistema de avaliación de todas as materias están perfectamente deseñados na Guías Docnet e ditas guías renóvanse curso a curso.

(*)APOIO E SEGUIMIENTO

(*)

O estudante matriculado conta cun sistema de apoio e seguimento, primeiramente a través da Universidade de Vigo e mediante o Plan de Acción Titorial (PATEUE) do Centro.

Esta titulación posibilita o acceso ao segundo e terceiro grao de desenvolvemento académico (Máster e Doutoramento) e ás especialidades específicas da titulación definidas polo Ministerio de Sanidade.

Grado en Enfermería

Subjects**Year 1st**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01101	Human anatomy: Human anatomy	1st	9
V53G140V01102	Psychology: Psychology	1st	9
V53G140V01103	Biochemistry: Biochemistry	1st	6
V53G140V01104	Community nursing 1	1st	6
V53G140V01105	Physiology: Physiology	2nd	9
V53G140V01106	Statistics: Statistics	2nd	6
V53G140V01107	Basics of nursing	2nd	9
V53G140V01108	Modern language: Technical english	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01201	Introduction to clinical nursing	1st	6
V53G140V01202	Ethics and law	1st	6
V53G140V01203	Pharmacology and dietetics	1st	9
V53G140V01204	Clinical nursing 1	1st	9
V53G140V01205	Clinical nursing 2	2nd	6
V53G140V01206	Community nursing 2	2nd	9
V53G140V01207	Nursing management	2nd	6
V53G140V01208	Clinical practice 1	2nd	9

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01301	Clinical nursing 3	1st	6
V53G140V01302	Maternal-child nursing	1st	9
V53G140V01303	Clinical practice 2	1st	15
V53G140V01304	Geriatric nursing and palliative care	2nd	6
V53G140V01305	Mental health nursing	2nd	6
V53G140V01306	Clinical practice 3	2nd	18

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
V53G140V01405	Clinical practice 4	1st	18
V53G140V01406	Clinical practice 5	2nd	18
V53G140V01407	Final Year Dissertation	2nd	12
V53G140V01413	Nursing care in emergencies and disasters	1st	6
V53G140V01414	Emergency nursing and critical care	1st	6
V53G140V01415	Introduction to advanced nursing	1st	6
V53G140V01416	Health anthropology	1st	6

IDENTIFYING DATA**Anatomía humana: Anatomía humana**

Subject	Anatomía humana: Anatomía humana			
Code	V53G140V01101			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Ortiz Rey, José Antonio			
Lecturers	Álvarez Fernández, Félix Ortiz Rey, José Antonio			
E-mail	jose.antonio.ortiz.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Descríbese a anatomía macro e microscópica normais do corpo humano, desde o punto de vista topográfico e estrutural, con especial interese na anatomía funcional. Preténdese que, integrando este coñecemento coa fisioloxía e a bioquímica, os alumnos poidan recoñecer as alteracións morfolóxicas, e anatomofuncionales producidas polas diferentes formas de enfermar.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano.	A1	C1 D1 D7 D8

Contidos

Topic	
Citoloxía e histoloxía	Concepto. A célula epitelial e o tecido epitelial: tipos, características, localización e funcións. A pel. As células do tecido conxuntivo. O tecido conxuntivo: tipos, características, localización e funcións. Os tecidos de sostén; óso e cartilaxe: características, localización e funcións. A célula muscular e o tecido muscular: características, localización e funcións. As células do tecido nervioso, e o tecido nervioso: características, localización e funcións. A substancia gris e a substancia branca. Medula ósea. O sangue. Tecido linfoide: órganos linfoides.
Embrioloxía	Meiose. Gametoxénese. Fecundación. Segmentación. Blástula. Ectodermo, endodermo, mesodermo. Implantación e placentación. Desenvolvemento embrionario.
Concepto de Anatomía Humana. Posición anatómica e puntos de referencia.	Xeneralidades de anatomía humana. Terminoloxía anatómica. Posición anatómica. Termos de relación, comparación e movementos. Planos anatómicos. Cavidades orgánicas. Mediastino e peritoneo. Órganos, aparellos e sistemas.

Aparello locomotor	Osteoloxía do esqueleto axial. Osteoloxía do esqueleto apendicular. Artroloxía. Mioloxía. Vascularización e innervación. Anatomía de superficie.
Sistema endocrino	Organización do sistema endocrino. Localización e características anatómicas das glándulas endocrinas. Anatomía do eixo hipotálamo-hipofisario.
Órganos dos sentidos	Xeneralidades. Sensibilidade táctil, gustativa e olfativa. O ollo. O oído.
Sistema Nervioso	Organización: sistemas nerviosos central e periférico. Órganos do sistema nervioso central: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes: encéfalo e medula espinal. Meninxes e líquido cefalorraquídeo. Órganos do sistema nervioso periférico: organización anatómica e localización; as súas estruturas e os seus compoñentes. Vías nerviosas do sistema nervioso central e nervios periféricos (craniais e raquídeos) sensitivos e motores máis importantes. Plexos nerviosos. Sistema nervioso autónomo ou vexetativo.
Sistema cardiocirculatorio	Anatomía do corazón. Anatomía do sistema circulatorio. Organización do sistema cardiocirculatorio.
Aparello respiratorio	Vías respiratorias superiores (nariz, farinxe, larinxe). Vías respiratorias inferiores (traquea e bronquios principais). Pulmón e pleura.
Aparello dixestivo	A boca e as glándulas salivais. Farinxe. Esófago. Estómago. Intestino delgado e groso. Fígado, vesícula biliar e páncreas.
Aparello xenitourinario	Anatomía dos principais órganos (riles, uréteres, vexiga, uretra). Organización do sistema urinario. Órganos reprodutores masculinos (próstata, vesículas seminales, testículos, pene). Organización do sistema reprodutor masculino e vía seminal. Órganos reprodutores femininos (vulva, vaxina, útero, ovarios, trompas de Falopio). Organización do sistema reprodutor feminino. A placenta. A mama.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	92	164
Prácticas de laboratorio	6	30	36
Exame de preguntas obxectivas	2	9	11
Práctica de laboratorio	1	3	4
Práctica de laboratorio	1	2	3
Práctica de laboratorio	1	2	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas das prácticas para desenvolver polo estudante.
Prácticas de laboratorio	Estudo de ósos (reais e réplicas), modelos anatómicos, recursos web ou/e láminas anatómicas ou/e radiolóxicas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría, ou mediante correo electrónico
Prácticas de laboratorio	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría, ou mediante correo electrónico

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	O exame final constará de 40 preguntas tipo test (+3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán un punto, as erróneas restarán 0.25 e as que estean en branco non computarán. Os alumnos dispoñerán de 60 minutos para a realización da proba.	40	C1
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO I: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1 C1 D1 D7 D8
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO II: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1 C1 D1 D7 D8
Práctica de laboratorio	PRÁCTICA DE LABORATORIO III: Os alumnos serán avaliados de cada unha das prácticas de laboratorio de ósos e modelos anatómicos mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica.	20	A1 C1 D1 D7 D8

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente). A cualificación da EC obtérase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: PRÁCTICA DE LABORATORIO I (20%), PRÁCTICA DE LABORATORIO II (20%), PRÁCTICA DE LABORATORIO III (20%) e EXAME (40%). Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua. A data da realización das prácticas de laboratorio será comunicada polo coordinador da materia ao estudantado en clase con antelación.

Cada práctica de laboratorio avaliarase mediante unha proba tipo test composta por 20 preguntas (+2 de reserva). Estas probas realizaranse o día de clase posterior á realización da práctica, sendo obrigatoria a asistencia previa á práctica. Será obrigatoria a asistencia ás tres prácticas de laboratorio, así como a realización posterior das tres probas de avaliación.

O exame final constará de 40 preguntas tipo test (+3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán un punto, as erróneas restarán 0.25 e as que estean en branco non computarán. Os alumnos dispoñerán de 60 minutos para a realización da proba. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG): Aqueles alumnos que opten pola avaliación global, serán avaliados da seguinte maneira:

□ PRÁCTICA DE LABORATORIO III: (20%): Os alumnos realizarán a práctica de laboratorio que será de asistencia obrigatoria. Serán avaliados do mesmo mediante unha proba de tipo test composta por 20 preguntas de tipo test + 2 de reserva. A data será anunciada polo coordinador da materia na aula e través de MOOVI con antelación. Será un taller de asistencia obrigatoria; en caso de non asistir a materia non poderá ser superada. Ademais, terá que obter unha nota mínima de 4.0

sobre 10.

□ EXAME FINAL (80%): O exame constará de 80 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Será necesario obter unha nota mínima de 5/10 para poder facer aprobar a materia e computar o taller. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos disporán de 90 minutos para a realización da proba.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global, pero neste caso só se realizará un exame tipo test composto por 80 preguntas (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Suporá o 100% da calificación final.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos contarán con 90 minutos para a realización da proba.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión. **COMPROMISO ÉTICO:** **Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.**

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

GJ Tortora, B Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 15ª edición, Panamericana, 2018

KT Patton, GA Thibodeau, **ANATOMÍA Y FISIOLÓGÍA**, 8ª edición, Elsevier, 2013

RL Drake, AW Vogl, AWM Mitchell, **GRAY. ANATOMÍA PARA ESTUDIANTES**, 4ª edición, Elsevier, 2020

MA Alonso Fuentes, N Morales Delgado, MP Aroca Tejedor, **ANATOMÍA HUMANA ADAPTADA AL GRADO DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Universidad de Murcia, 2016

B. Montejo Maíllo y JA Juanes Méndez, **ANATOMÍA HUMANA BÁSICA EN ENFERMERÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 1ª edición, Universidad Pontificia de Salamanca, 2014

FH Netter, **NETTER. ATLAS DE ANATOMÍA HUMANA**, 8ª edición, Elsevier, 2023

JT Hansen, **NETTER. CUADERNO DE ANATOMÍA PARA COLOREAR**, 2ª revisada, Elsevier, 2023

E Saldaña Ambulódegui, **MANUAL DE ANATOMÍA HUMANA**, 1ª edición, Online, en: oncouasd.wordpress.com, 2015

Complementary Bibliography

P Posel, L Schulte, **SOBOTTA. ANATOMÍA. HISTOLOGÍA. EMBRIOLOGÍA.**, 2ª edición, Marbán, 2017

AF Dalley, AMR Agur, **ANATOMÍA CON ORIENTACIÓN CLÍNICA**, 9ª edición, Wolters Kluwer, 2022

AM Gilroy, **PROMETHEUS. ATLAS DE ANATOMÍA**, 4ª edición, Panamericana, 2021

TW Sadler, **LANGMAN. EMBRIOLOGÍA MÉDICA**, Trad. de 15ª edición, Wolters Kluwer, 2023

KL Moore, TVN Persaud, MG Torchia, **EMBRIOLOGÍA CLÍNICA**, 11ª edición, Elsevier, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Psicología: Psicología				
Subject	Psicología: Psicología			
Code	V53G140V01102			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Tapia Jara, Iratxe			
Lecturers	Tapia Jara, Iratxe Torres Vizcaya, Manuel			
E-mail	iratxejara@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Trátase dunha materia teórico practica con participación activa do alumnado a través de traballos individuais e colectivos. Fanse grupos de traballo, exposicións en clase, traballos individuais e clases maxistras do profesor. Trátanse temas relacionados con emocións, aprendizaxe, etapas vitais, saúde, enfermidade, apoio psicolóxico, terapias e sobre todo preténdese sensibilizar aos estudantes que o seu papel como profesional de enfermaría vai mais lonxe que o cumprimento de protocolos. En psicología tratamos de que cada estudante coñeza dos seus recursos cognitivos e psicolóxicos para axudar e axudarse.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Saber entender as bases psicolóxicas clásicas e a súa relación con enfermaría.	B4 B7	C14	D1 D3 D7
Ser capaz de aplicar o pensamento científico á vida cotiá e laboral.	A2 A3	C50	D1 D3 D7

Contidos	
Topic	
Tema 1: Introducción á psicología	☐ Concepto de psicología ☐ Clasificación da psicología dentro das ciencias ☐ Orixe históricas da psicología ☐ Ramas da psicología ☐ Métodos de investigación en psicología ☐ Psicología en enfermaría e ciencias da saúde

Tema2: Identificación de fenómenos psicosociais.	<ul style="list-style-type: none"> □ Perspectiva Holística da persona. Dimensión intelectual. Introducción. Valor adaptativo da aprendizaxe e a memoria. □ Aprendizaxe. Introducción ao orixen da motivación. □ Motivación intrínseca e extrínseca. Disposición motivacional do paciente. Aplicación nos cuidados de enfermaría. □ Introducción. Concepto e Compoñentes da emoción. □ Funcions das emocións. Dimensións da experiencia emocional. Aplicación dos cuidados de enfermaría.
Tema 3: Procesos psicolóxicos	<ul style="list-style-type: none"> □ Sensopercepción e atención, requisitos para a percepción do mundo externo. Factores que influen na percepción. Percepción de síntomas e sufrimento. Percepción social. Percepción de control. □ Memoria. Relevancia do estudio da aprendizaxe e a memoria. □ Intelixencia
Tema 4: Identificar habilidades básicas de comunicación efectiva.	<ul style="list-style-type: none"> □ Introducción Concepto de comunicación. Axiomas da comunicación humana. Diferencias entre comunicación e linguaxe: a especificidade da linguaxe humana. □ Desenvolvemento da linguaxe na etapa infantil. □ Aplicación nos cuidados de enfermaría. Actitudes básicas dos profesionais sanitarios. Sistemas para mellorar as habilidades de comunicación co paciente
Tema 5: Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica.	<ul style="list-style-type: none"> □ Introducción. Perspectiva holística da saúde. Alguns conceptos holísticos de interese. Perspectiva holística e cuidados de enfermaría. Aspectos psicosociais dos cuidados. A enfermidade e a hospitalización. A ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Aspectos psicolóxicos da dor. As perdas e o proceso de doo. Métodos alternativos para mellorar o benestar do paciente. Técnicas relacionais en enfermaría. A relación enfermeiro/a-paciente. Aspectos psicosociais do paciente cirúrxico, do paciente crónico, e do paciente terminal. O paciente ingresado nunha unidade de cuidados especiais.
Tema 6: Fases do desenvolvemento evolutivo	<ul style="list-style-type: none"> □ Infancia. Teorías do desenvolvemento. Evolución do neno. Experiencias de hospitalización. Adolescencia. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría. Edad adulta. Etapas y características de vida adulta. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría. Personais Maiores, etapas e características. Dimensións, biolóxica, psicolóxica, social e espiritual. Aplicación aos cuidados de enfermaría.
Tema7: Fases do desenvolvemento humano desde o punto de vista psicosocial.	<ul style="list-style-type: none"> □ A persoa como unidade de relación. Consideracións psicosociais básicas. As relacións interpersonais. Valores e creencias. Formación das actitudes e procesos de cambio. A relación intrapersonal. O autocuidado como estratexia para o crecemento persoal. Técnicas para desenvolver os recursos persoais. A familia e formas familiares. Sistemas sociais de apoio. A familia como sistema. Life-events, crises e homeostasis familiar. Ciclos evolutivos e familia. A familia atípica. Outras estruturas dos rolos parentais. Factores de risco e familias en crise. O/A enfermeiro/a nos grupos. Os grupos, técnicas grupais en enfermaría. O liderato e a capacidade de influir. O liderato en enfermaría. O equipo de enfermaría como grupo de traballo.
Tema 8: Xestión de problemas relacionados coa violencia de xénero.	<ul style="list-style-type: none"> □ Introducción e marco conceptual da violencia de xénero. □ Definición. Perfil do acosador-agresor. Perfil da vítima. Inicio do proceso. □ Descrición do proceso da violencia de xénero. □ Consecuencias para a vítima. Prevención e educación para a igualdade.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Lección maxistral	29	29	58
Seminario	11	27	38
Estudo de casos	10	21	31
Resolución de problemas	12	70	82
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Seminario	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución
Resolución de problemas	Análise dun tema asignado polo docente. No que se realizará un traballo *grupal e exporase como presentación na aula. Tras a previa supervisión e corrección por parte do docente.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvo de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Estudo de casos	Proba na que un alumnado debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Resolución de problemas	Análise dun tema asignado polo docente. No que se realizará un traballo grupal e exporase como presentación na aula. Tras a previa supervisión e corrección por parte do docente	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Exame de preguntas obxectivas	O exame será unha proba obxectiva de 40 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.	20	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7
Exame de preguntas obxectivas	O exame será unha proba obxectiva de 80 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.	40	A2 A3	B4 B7	C14 C50	D1 D3 D7

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñerán a planificación da materia e os horarios de titoría, e informarán sobre as opcións de avaliación (AC/AG) para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

O 20% das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

- A cualificación está formada por ESTUDO DE CASOS (20%) , RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS (TRABALLO TUTORIZADO) (20%) EXAME PARCIAL (20%) e EXAME FINAL (40%). Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para que poida computar a AC, de non alcanzarse esta nota ou perder a AC por faltas de asistencia, a cualificación obteríase por AG.

- Elabórase traballo en grupo con titorías e posterior exposición en clase (supón o 20% da cualificación).

- Realízase en clase estudo de casos de maneira oral e escrita (supón o 20% da cualificación). Valorase mediante a participación activa en clase e traballos individuais.

- Realizárase un exame parcial de materia tipo test (supón o 20% da cualificación). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.

- Realizárase un exame final tipo test de 80 preguntas (supón o 40% da cualificación). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.

Aínda en caso de ir conseguindo resultados satisfactorios no itinerario mencionado, o estudante tamén pode optar a proba de avaliación final para mellorar a nota, na que sempre se respectará a cualificación obtida na avaliación continua.

Avaliación global (AG):

O exame será unha proba obxectiva de 80 preguntas tipo test (aprobarase a partir do 5/10). 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0,25 do valor das correctas.

Se o estudante elixe esta modalidade, ou perde o dereito da avaliación continua, pode asistir a clases e participar nos traballos (non recibindo cualificación), pero ha de superar unha proba tipo test que fai referencia a todos os contidos abordados no curso e compartidos en moovi, (exposicións do profesor e traballos do alumnado).

Datas de exames de 1.ª e 2.ª oportunidade, publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

2.ª OPORTUNIDADE

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (EC/EG) en 1.ª oportunidade, implica que na 2.ª oportunidade optárase por avaliación global (100% CUALIFICACIÓN).

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da Uvigo. non permitirase a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Piero Turchi, Gian, **Psicología de la Salud**, Brujas, 2018

Kleiman, Paul, **Introducción a la Psicología**, Sirio, 2022

Párraga Sánchez, J. M., **Ciencias Psicosociales para Profesionales Sanitarios de hoy y de mañana**; ., Independently published, 2020)

Cibanal Juan, Luis, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 4 edición, Elsevier, 2022

Díaz Méndez, Darío, **Psicología para Enfermería y Ciencias de la Salud**, Elsevier, 2023

Amigo Vázquez Isaac, **Manual de psicología de la salud**, Pirámide, 2023

Complementary Bibliography

Lafuente Niño, E., **Historia de la psicología (GRADO)**, Uned, 2017

Mora, Francisco, **Cómo funciona el cerebro**, Alianza, 2017

Colegio Oficial de Psicólogos, **www.cop.es**,

Sloan, Ethan, **La enfermedad mental: Orígenes y actuaciones**, Independently published, 2023

Sociedad Española para el Estudios de la Ansiedad y Estres, **www.ansiedadystres.org/**,

Psicologia-online, **www.psicologia-online.com**,

Inteligencia emocional, **www.inteligencia-emocional.org**,

Goleman, Raian J.D., **Inteligencia Emocional**, Independently published, 2022

Gómez Sánchez, R; Gómez Díaz M; Gómez Sánchez, R (Coord, **Manual de Atención Psicosocial**, Monsa-PRAYMA, 2012

Gaviria Stewart, Elena, **Introducción a la psicología social**, 1 edición (, Editorial Sanz y Torres, S.L., 2019

Flèche, Christian, **El origen emocional de las enfermedades.**, EDICIONES OBELISCO, S.A., 2023

Cruzado Rodríguez, J.A., **Manual de psicooncología: Tratamientos psicológicos en pacientes con cáncer**, Pirámide, 2014

Antequera Jurado, Charo, **El desafío del cáncer: Vivencias y estrategias psicológicas con las que afrontar la enfermedad para pacientes y acompañantes.**, SHACKLETON BOOKS, 2023

Thibaut Meurisse, **Domina tus emociones**, Independently published, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Other comments

A avaliación continua permite seguir a materia de forma ordenada e con *feedback periódico por parte do profesor.

Contrólase a asistencia.

Valórase positivamente a participación activa en clase

IDENTIFYING DATA**Bioquímica: Bioquímica**

Subject	Bioquímica: Bioquímica			
Code	V53G140V01103			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Fernández Ferro, Martín			
Lecturers	Fernández Ferro, Martín			
E-mail	martinfdezferro@yahoo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	O programa de Bioquímica, ten como obxectivo proporcionar un coñecemento a nivel molecular, tanto da estrutura como da función dos distintos procesos bioquímicos, metabólicos e xenéticos esenciais do noso organismo. Devandito coñecemento é imprescindible para comprender a organización, regulación, funcionamento e a transmisión de información dos seres vivos e poder entender o funcionamento xeral do ser humano. Todo iso servirá de base para a comprensión das distintas patoloxías que poden afectar á nosa saúde.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code			
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.		
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.		
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.		
D1	Capacidade de análise e síntese.		
D7	Razoamento crítico.		

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e *os procesos implicados no *almacenamento, **replicacións expresión de la información xenética.	A1 A3	C1	D1
Saber as propiedades **estructurais e funcionais das **biomoléculas e o seu metabolismo cara ao exercicio da enfermaría.		C1	D1
Saber distinguir o proceso de **xeneración, almacenamento e utilización da enerxía **metabólica.		C1	D1 D7
Saber comprender os cambios moleculares asociados as distintas *situacións **fisiolóxicas e *patolóxicas.		C1	D1 D7

Contidos

Topic	
1.- Introducción e fundamentos xerais da bioquímica	1.1 Concepto de Bioquímica 1.2 Bioelementos e Biomoléculas inorgánicas 1.3 A auga 1.4 Disolucións 1.5 Concepto de PH 1.6 Ionización da auga 1.7 Equilibrio acedo-base 1.8 Alcalosis e acidosis 1.9 Resolución de problemas
2.-Estrutura e función das Biomoléculas	2.1 Hidratos de carbono 2.2 Lípidos 2.3 Aminoácidos e proteínas 2.4 Ácidos Nucleicos 2.5 Encimas, vitaminas e hormonas

3.- Metabolismo enerxético

- 3.1 Nutrición, absorción e transporte
- 3.2 Mecanismos hormonais de regulación
- 3.3 Obtención e aproveitamento da enerxía
- 3.4 Metabolismo dos hidratos de carbono
- 3.5 Metabolismo dos lípidos e lipoproteínas
- 3.6 Metabolismo Nitrogenado

4.- Bioloxía e introdución á xenética

- 4.1 A célula
- 4.2 O ciclo celular
- 4.3 Organización do material xenético
- 4.4 Biosíntesis de ADN: replicación
- 4.4 Biosíntesis de ARN: transcrición
- 4.5 Biosíntesis de proteínas: tradución
- 4.6 Código xenético

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	44	40	84
Actividades introductorias	2	2	4
Seminario	24	26	50
Resolución de problemas de forma autónoma	2	0	2
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e directrices para a resolución de exercicios, e realización de traballos ou proxectos a desenvolver polo estudante
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Seminario	Reunións de carácter periódico con grupos reducidos, co obxecto de poder controlar o progreso na comprensión da materia por parte do alumnado, con cada un dos docentes; axuntará o contido teórico con posibles casos clínicos e a súa patoloxía. Incluirá a exposición e defensa oral por parte da/o alumna/o.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales
Actividades introductorias	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales
Resolución de problemas de forma autónoma	Aclaración de dudas del alumnado según necesidades individuales

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	Avaliarase o coñecemento adquirido na elaboración de traballos individuais ou grupais. Teranse en conta os valores de cooperación, capacidade de traballo en grupo e a responsabilidade individual e colectiva.	10	A1 C1 D1 A3
Resolución de problemas de forma autónoma	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	10	A1 C1 D1 A3

Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades	40	A1 A3	C1	D1
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliación das competencias que inclúen preguntas abertas sobre un tema. Os alumnos deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa.	40	A1 A3	C1	D1

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase, o profesor expoñerá a planificación da materia e os horarios de titorías, e informará sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixa a que mellor se adapte ás súas necesidades. Asímesa avaliación continua, o rexeitamento desta e a elección da avaliación global comunicarase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación Continua (CE):

- O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito á CE, considerándose as xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente).
- A cualificación da CE obtense sumando as probas desenvolvidas na aula: SEMINARIO (10%), RESOLUCIÓN AUTÓNOMA DE PROBLEMAS (10%), EXAME DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (40%), e finalmente EXAME PREGUNTAS DESENVOLVEMENTO (40%).
- O exame de preguntas obxectivas será de opción múltiple con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0,25 dos correctos.
- Deberase acadar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, agás nos exames, que será de 5/10. De non acadar estas cualificacións, o alumno perderá a EC.
- Aqueles alumnos que non sigan ou perderan a CE serán cualificados mediante unha avaliación global.

Avaliación global (EG):

Realízase un exame global que representa o 100% da cualificación da materia, na data oficial establecida e publicada na web.

Exame de opción múltiple de entre 80 e 100 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta incorrecta resta 0,25 ao valor das correctas.

Para aprobar a materia é necesario acadar unha nota mínima de 5/10.

O exame realízase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDAD :

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades (CE/EG) na 1ª oportunidade implica que na 2ª oportunidade optárase pola avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a matrícula de Honra no caso de idéntica calificación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Reed, **BIOQUÍMICA CLÍNICA**, 11ª, Ediciones Abbott, 2015

Nelson y cols., **LHENINGER PRINCIPIOS DE BIOQUÍMICA**, 5ª, Omega, 2009., 2009

Feduchi y cols., **BIOQUÍMICA ESENCIAL**, 2ª, Panamericana, 2015

Complementary Bibliography

Lozano Teruel y cols., **BIOQUÍMICA Y BIOLOGÍA MOLECULAR PARA CIENCIAS DE LA SALUD**, 3ª, Mc Graw-Hill, 2005

Murray y cols., **HARPER BIOQUÍMICA ILUSTRADA**, 2ª, Mc Graw-Hill., 2010

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Other comments

Se recomendarán tamén os textos utilizados en 2º de bacharelato nas materias de química e sobre todo bioloxía xa que neles está a base do que se vai estudar no presente curso, máis ampliado e con enfoque dirixido á bioquímica humana.

Aos alumnos procedentes de FP, se lle ofertaran tutorías de grupo nas que se poderá incidir en aqueles conceptos básicos, cuxos coñecementos se precisan para poder seguir o programa.

IDENTIFYING DATA**Enfermaría comunitaria I**

Subject	Enfermaría comunitaria I			
Code	V53G140V01104			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Giraldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Cavero Zamorano, Jorge Eduardo Giraldez Miranda, Esperanza María			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta materia introduce aos estudantes nel modelo de la Enfermaría Comunitaria, para identificar problemas de saúde, con orixe nolos seus determinantes sociais, culturais e #ambiental.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de manexar el concepto saúde- enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria.	B4 B16	C24 C26	D5
Ser capaz de aplicar el Método epidemiolóxico e os modelos *causales	B5 B6	C23 C25	

Contidos

Topic	
Saúde e enfermidade: Concepto ecolóxico.	Historia da saúde pública.
Determinantes de saúde.	Historia da Enfermaría Comunitaria.
Niveis de prevención.	Estado e concepto de saúde.
Saúde comunitaria.	Determinantes da saúde.
Enfermaría de saúde pública.	
Saúde ambiental e ecolóxica: A saúde en relación coa auga, o aire, o clima.	RESIDUOS Plan de xestión de residuos sanitarios
Contaminación ambiental.	Manexo de residuos sanitarios: Segregación, almacenamento e tratamento.
Tratamento de residuos e pragas.	Plans DDD

Microbioloxía.	<p>MICROBIOLOXÍA</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Os microbios e a enfermidade Características. Simbiose e patoxenicidade Mecanismos de defensa. Infeccións oportunistas. ☐ Bacterias Concepto. Morfoloxía e fisioloxía. Clasificación. Bacterias epidemiolóxicamente relevantes ☐ Virus Concepto. Morfoloxía e fisioloxía. Clasificación Virus epidemiolóxicamente relevantes ☐ Fungos Concepto. Morfoloxía e fisioloxía. Clasificación Fungos epidemiolóxicamente relevantes ☐ Parásitos Parásitos humanos Concepto. Protozoos de interese sanitario Helmintos de interese sanitario
Control da infección.	
Desinfección e esterilización.	<p>CONTROL DA INFECCIÓN</p> <p>Cadea epidemiolóxica.</p> <p>Medidas de prevención da infección: Precaucións estándar e fronte ao mecanismo de transmisión.</p> <p>DESINFECCIÓN E ESTERILIZACIÓN</p> <p>Asepsia, limpeza, desinfección e esterilización.</p>
Epidemioloxía: Marco conceptual e evolución histórica.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Definición. Método epidemiolóxico ☐ Causalidade. Modelos e teorías ☐ Indicadores. Frecuencia, asociación e impacto. ☐ Epidemioloxía descritiva, analítica e experimental ☐ Tipos de estudos: Xeneralidades. Método científico Estudos descritivos Estudos analíticos ou Estudos experimentais
Demografía sanitaria: Composición e dinámica da poboación.	<p>Demografía estática e dinámica.</p> <p>Indicadores:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mortalidade. - Natalidade. - Fecundidade. - Migración. - Compoñentes de crecemento e desenvolvemento.
Introdución a enfermidades transmisibles.	<p>Concepto de enfermidade transmisible e infecciosa, enfermidades emerxentes.</p> <p>Enfermedades transmisibles por vía aérea, dixestiva, por contacto, zoonosis, enfermidades vectoriais, infeccións nosocomiais.</p> <p>Boletines epidemiolóxicos.</p> <p>Brotos epidémicos.</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	44	44	88
Traballo tutelado	5	22	27
Seminario	2	6	8
Actividades introdutorias	2	2	4
Instrucción programada	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	3	8	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura□ baixo **tutorización do equipo docente.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, traballadas en grupo polo *estudiantado, e cunha avaliación individual dos contidos.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escritura□ baixo *tutorización do equipo docente, mediante concertación de citas presenciais, consulta por correo ou outros medios.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Instrucción programada	Establécense directrices na presentación da materia.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Traballo tutelado	P1: Enfermidades transmisibles; traballo grupal segundo asignación.	20	B5 B6 B16	C23 C25	D5
Seminario	P2: Medidas de precaución estándar e baseadas na transmisión. Colocación e retirada de EPI (Equipo de protección individual). Inclúe proba de avaliación individual.	20	B5 B6	C23	
Instrucción programada	P3: Unha parte da materia é traballada polo estudiantado no traballo tutelado; tras a súa presentación, avaliación polos docentes difundiranse os contidos finais para cada tema. Realizarase exame tipo test, na data establecida e comunicada a través de Moovi.	20	B4 B5 B6 B16	C23 C24 C25 C26	D5
Exame de preguntas obxectivas	P4: Probas para avaliación das competencias adquiridas que poderán incluír preguntas pechadas, tipo test, verdadeiro/falso, emparellamento de elementos... e abertas de resposta curta.	40	B4 B6	C23 C24 C25 C26	

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obterase mediante a suma das probas establecidas: P1:Traballo tutelado (20%), P2: Seminario (20 %), P3: Instrucción programada (20%) e P4: exame de preguntas obxectivas (40 %).

Os contidos avaliados en P1, P2 e P3, non son eliminatorios para P4, cuxa data oficial será a publicada na web (AULAS 21 e 23).

Este exame (P4) inclúe, 50 preguntas, combinadas entre tipo test (4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas) e algunha pregunta de resposta curta.

Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía, para computar a avaliación continua, excepto no exame que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a EC.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a EC, serán cualificados mediante avaliación global, que supoñerá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global:

Realizarase un exame global que supón o 80 % da cualificación da materia, dado que o seminario (20%) ten carácter obrigatorio. O exame será de 80 preguntas, combinadas entre tipo test (4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas) e algunha pregunta de resposta curta, emparellamentos, verdadeiro/ falso... Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global tendo en conta que o exame suporá o 100 % de cualificación da materia.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CDC., «**CDC Works 24/7**». **Centers for Disease Control and Prevention**,

Ana Belén Salamanca Castro., **El aeiou de la investigación en enfermería.**, Ed Fuden, 2013

Josep Argimon, Josep Jiménez Villa., **Métodos de investigación clínica y epidemiológica.**, 3ª Edición., Elsevier, 2004

European Centre for Disease Prevention and Control.,

Complementary Bibliography

J.A. García-Rodríguez, J.J. Picazo., **Compendio de microbiología médica**, Ed. Harcourt,

Lucía Mazarrasa Alvear, **Salud pública y enfermería comunitaria.**, 2ª Ed., McGraw-Hill Interamericana de España, 2003

Jorge Humberto Blanco Restrepo, **Fundamentos de Salud Pública.**, 2ª Ed., Corporación para Investigaciones Biológicas CIB, 2005

Antonio Frías Osuna, **Salud pública y educación para la salud.**, Elsevier España, 2000

Pedro Maldonado Cruz, **Demografía. Conceptos y técnicas fundamentales.**, Plaza y Valdés, 2005

WHO Library Cataloguing-in-Publication Data, **PLAN DE ACCIÓN MUNDIAL SOBRE LA RESISTENCIA A LOS ANTIMICROBIANOS.**, ISBN 978 92 4 350976 1,

Medwave, **Análisis crítico de la literatura: nociones básicas**»,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería comunitaria II/V53G140V01206

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estatística: Estadística/V53G140V01106

IDENTIFYING DATA			
Fisioloxía: Fisioloxía			
Subject	Fisioloxía: Fisioloxía		
Code	V53G140V01105		
Study programme	Grao en Enfermaría		
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year
	9	Basic education	1
Teaching language	Castelán		
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)		
Coordinator	Mosteiro Cerviño, Martín José		
Lecturers	Mosteiro Cerviño, Martín José		
E-mail	mmosteiro@povisa.es		
Web	http://www.cepovisa.com		
General description	A Fisioloxía Humana é a disciplina científica que explica o funcionamento do corpo humano, o seu desenvolvemento e proceso evolutivo a partir da aplicación dos principios que propoñen outras ciencias (física, química, bioloxía). Esta materia describe e analiza as funcións orgánicas dos seres humanos, e as leis e principios que as rexen. Contempla as interaccións dunhas funcións con outras, e expón a súa integración global no conxunto do organismo completo Permite coñecer as modificacións que se producen por adaptación a determinados factores externos e internos, e senta as bases dos procesos patolóxicos que conducen á aparición de enfermidades		

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
C1	Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados previstos na materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Ser capaz de comprender cal é a función normal dos distintos aparellos e sistemas do organismo normal.	C1 C9	D1 D2 D3
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas.	C1 C9	D1 D2 D3

Contidos	
Topic	
Introdución a fisioloxía.	Introdución. Concepto.
Fisioloxía celular.	Conceptos básicos: medio interno, homeostasis. Compartimentos corporais. Transporte a través de membranas. Comunicación intercelular.
Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Función do ril. A nefrona. Filtración glomerular e mecanismo de formación dos ouriños: secreción e reabsorción tubular. Control do volume de ouriños. Equilibrio ácido-base. Técnica do aclaramento da función renal. Pelvis renal, uréteres, vexiga e uretra: a micción. Control neurolóxico da micción.
Sangue e sistema inmune.	Composición do sangue. O plasma. Hematopoyese. A medula ósea e o sangue periférico. Células do sangue e as súas funcións. Hemostasia e coagulación. Defensa e inmunidade: principais órganos linfoides e funcións. Células do sistema inmune: clasificación e función. Fisioloxía da resposta defensiva. Respostas inmunes e autoinmunes. Inmunidade innata e adquirida.

Fisioloxía cardiovascular.	Principios do funcionamento do corazón. Actividade do miocardio e ciclo cardíaco. Sistema de condución eléctrica. Regulación da frecuencia e contractilidade. Electrocardiograma. Hemodinámica vascular. Arterias, veas e capilares. Circulación sistémica e pulmonar. Control do fluxo sanguíneo e da presión arterial
Fisioloxía respiratoria.	Mecánica da respiración. Intercambio de gases. Transporte de gases en sangue. Volumes e capacidades pulmonares. Regulación da respiración.
Fisioloxía dixestiva.	Principios xerais. Motilidade intestinal: conceptos de peristaltismo e ton: tipos funcionais de movementos no tubo dixestivo. Control nervioso da función gastrointestinal. Sistema nervioso entérico. Fluxo sanguíneo gastrointestinal. Circulación esplénica. A dixestión: enzimas e dixestión química. Dixestión e absorción dos principios inmediatos. Excreción. Función das glándulas salivais. O páncreas, o fígado e a vesícula biliar. Nutrición e metabolismo enerxético. Metabolismo dos principios inmediatos, vitaminas e minerais.
Fisioloxía do sistema endocrino e reprodución.	Mecanismo de acción hormonal. Clasificación química e funcional das hormonas. Regulación da secreción hormonal. Sistema hipotálamo-hipofisario: hipotálamo, talo hipofisario, adenohipófisis e neurohipófisis. ADH e oxitocina. Hormonas tiroideas e calcitonina. Paratiroides: regulación do calcio e fosfato no organismo. Hormonas pancreáticas e regulación da glucemia. Hormonas adrenais: corticais (o cortisol, a aldosterona e os esteroides sexuais) e medulares (catecolaminas). O estrés. As hormonas sexuais masculinas e femininas. O ciclo ovárico. Menarquia. Ciclo menstrual. Menopausa. A placenta. Embarazo, parto e lactación. A melatonina. O sistema APUD. As prostaglandinas.
Fisioloxía do aparello locomotor	Fisioloxía muscular: unidade motora. Tipos de fibras musculares. Mecánica e enerxética da contracción muscular. Ligamentos e tendóns. Óso. Cartilaxe. Articulacións.
Neurofisioloxía.	Fisioloxía do sistema nervioso. Funcionamento da neurona. Bases físico-químicas do impulso nervioso. Neurotransmisores e condución do impulso nervioso. Fisioloxía dos órganos dos sentidos xerais e especiais. Vías nerviosas motoras e sensitivas. Os reflexos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	72	108	180
Seminario	7	28	35
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	0	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Presentación de temas específicos dentro do temario, de importancia pola súa actualidade, aplicación práctica ou como forma de integración dos contidos explicados anteriormente nas leccións maxistras. - Dirixidos á resolución de problemas prácticos e á aplicación razoada dos coñecementos teóricos - Asistencia e participación activa, individual. - En horario de clase. - Número de seminarios e datas de celebración comunicaranse por parte dos profesores

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Lección maxistral	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico
Seminario	Aténdese a todo tipo de consultas xa sexa dentro da propia hora de clase, en titoría ou mediante correo electrónico

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Exame de preguntas obxectivas	- Proba escrita de carácter global . - Avalía a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo - Valorará principalmente os coñecementos teóricos básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do alumno na materia	40	C1 C9	D1 D2 D3
Resolución de problemas e/ou exercicios	- 2 probas escritas, teórico-prácticas, non liberatorias (cada unha cun valor do 30% da cualificación final) - As preguntas avaliarán tanto o nivel de coñecementos teóricos como a aplicación práctica dos mesmos, mediante a resolución de problemas	60	C1 C9	D1 D2 D3

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

1- AVALIACIÓN CONTINUA (AC)

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente).

A) Durante o período lectivo (xaneiro-maio 2025) realizaranse dúas probas de cualificación (probas teórico-práctica 1 e 2)

- Tratarase de 2 probas escritas, non liberatorias.

- As preguntas destas probas avaliarán tanto o nivel de coñecementos teóricos como a aplicación práctica dos mesmos mediante a resolución de problemas.

- Constarán predominantemente de preguntas tipo test, aínda que se poderán incluír preguntas de resposta curta ou de desenvolvemento.

- As datas de realización, o número de preguntas e o seu formato, así como os contidos da materia en cada proba, serán comunicadas ao alumnado a través de MOOVI con suficiente antelación.

- A puntuación obtida en cada unha, constituirá o 30% da cualificación final da materia.

B) Exame final (26 de maio 2025)

- Tratarase dunha proba escrita de carácter global.

- Avaliará a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo, tanto a través de leccións maxistras como mediante outras actividades docentes que eventualmente se realicen.

-Valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do estudante na materia

- O contido final do temario para cualificar nesta proba (así como a exclusión de tema(s) se así o decidise o profesorado debido ao seu menor valor didáctico) comunicaráselle ao alumnado ao termo do período lectivo.

- Constará de polo menos 40 preguntas tipo test.

- A puntuación obtida neste exame constituirá o 40% da nota total do curso

- Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, excepto no exame final, que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a EC.

A nota final de alumno calcularase do seguinte modo: Nota final= 30% da proba teórico-práctica 1 + 30% da nota da proba teórico-práctica 2 + 40% do exame final.

- Deberase alcanzar un 5 de nota media para superar satisfactoriamente a materia.

2- AVALIACIÓN GLOBAL (alumnado que perda ou renuncie á súa avaliación continua)

- Terán a oportunidade de superar a materia mediante un exame global, na data fixada polo Centro (26 de maio 2025)

- Tratarase dunha proba escrita

- Esta proba avaliará a totalidade da materia impartida ao longo do período lectivo, ben a través de leccións maxistras como mediante outras actividades docentes que eventualmente se realicen.

- O contido final do temario para cualificar nesta proba (así como a exclusión de tema(s) se así o decidise o profesorado debido ao seu menor valor didáctico) comunicaráse ao alumnado ao termo do período lectivo

- Este exame valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do estudante na materia

- Constará de polo menos 60 preguntas tipo test

- Posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% (5 puntos) para considerarse superado.

3- Exame de 2ª oportunidade (1 de xullo 2025)

- Os alumnos que non alcanzasen unha puntuación de 5 na modalidade de avaliación continua ou global poderán presentarse a esta proba, na data fixada polo Centro

- As notas obtidas na avaliación continua ou global, non se conservará para este exame, que será global para todos os que se presenten - Devandito exame versará sobre a totalidade dos contidos da materia (previamente decididos polo profesorado e comunicados con antelación aos alumnos)

- Este exame valorará principalmente os coñecementos teórico básicos necesarios para garantir a suficiente aptitude do alumno na materia

- O exame consistirá nun test de polo menos 60 preguntas tipo test.

- Posibilitará alcanzar o 100% da nota, debéndose chegar a un mínimo do 50% (5 puntos) para considerarse superado.

Criterios para a puntuación de preguntas tipo test:

- Nas diferentes ferramentas de avaliación (resolución de problemas, exame final, exame global, exame de 2ª oportunidade), o sistema de puntuación do test de preguntas obxectivas será o seguinte:

- O test será de resposta múltiple, con 4 posibles opcións, sendo unha delas a correcta ou a máis válida.

- A puntuación calcularase de acordo aos seguintes parámetros:

· As respostas correctas terán un valor de 1 punto

· As respostas incorrectas restarán 0,25 puntos

· As respostas en branco terán un valor de 0 puntos, e non restarán

Compromiso ético: Espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. No caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, e outros) consideraríase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso a cualificación global no actual curso académico será de suspenso (0.0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa. O feito de introducir un dispositivo electrónico non autorizado na aula de exame será considerado motivo de non superación da materia no presente curso académico e a cualificación global será de suspenso (0.0).

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Aviso: No caso de discrepancias entre as distintas versións lingüísticas da guía, prevalecerá o indicado na versión en castelán.

Calquera aspecto ou circunstancia en relación ao contido ou desenvolvemento dos sistemas e probas de avaliación non

detallado na guía docente ou que suscite dúbidas de interpretación será obxecto de valoración por parte da Comisión Permanente da Escola.

Bibliografía. Fontes de información**Basic Bibliography**

Guyton, Hall, **TRATADO DE FISIOLoxÍA MÉDICA**, 14, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

Tortora, Derrickson, **PRINCIPIOS DE ANATOMÍA Y FISIOLoxÍA**, 15, Panamericana, 2018

Netter, **FUNDAMENTOS DE FISIOLoxÍA**, 2, Elsevier, 2016

Patton, **ANATOMÍA Y FISIOLoxÍA**, 11, Elsevier, 2023

Recomendacións**Subjects that continue the syllabus**

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

IDENTIFYING DATA**Estatística: Estatística**

Subject	Estatística: Estatística			
Code	V53G140V01106			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Magdalena López, Pilar			
Lecturers	Magdalena López, Pilar			
E-mail	mmagdalenal@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Estatística			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de realizar un análisis estadístico de datos que permita describir, resumir y contrastar hipótesis sobre una población.	A3	B6	C8	D1
	A4	B16	C26	D3
	A5			D4

Contidos

Topic	
1. Estatística Descritiva	Poboación e Mostra Recollida de Datos: variables, bases de datos Representación gráfica Medidas descriptivas
2. Inferencia Estatística	Probabilidade Estimación de parámetros: intervalos de confianza Probos diagnósticos. Contraste de hipótese
3. Introducción á Análise Multivariante	Correlación e Regresión Técnicas de análise multivariante
4. Análise de Datos	Fundamentos de las TIC en ciencias da saúde Estratexias de Análises de Datos en ciencias da saúde

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	24	30	54
Estudo de casos	6	10	16
Prácticas con apoio das TIC	6	0	6
Resolución de problemas de forma autónoma	0	32	32

Seminario	20	0	20
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Sesións de clases expositivas de contidos teóricos
Estudo de casos	Exposición e análise de casos. Exemplos
Prácticas con apoio das TIC	Exercicios prácticos na aula de resolución de problemas e exercicios con axuda das TIC
Resolución de problemas de forma autónoma	Resolución de forma autónoma de problemas e exercicios plantexados na aula
Seminario	Resolución de problemas e análise de estudos por parte do estudiantado en clase grupal

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas con apoio das TIC	Resolución de exercicios e problemas na aula con axuda das TIC
Seminario	Resolución de problemas e estudo de casos na aula grupal

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Prácticas con apoio das TIC	Asistencia a clases prácticas de resolución de problemas de Estadística con apoio das TIC.	10	A5	B16	C8	D1
					C26	D3
						D4
Seminario	Valoración do traballo desenrolado na aula sobre a resolución de problemas plantexados.	30	A3	B6	C8	D1
			A4	B16	C26	D3
			A5			D4
Exame de preguntas obxectivas	Proba que inclúe preguntas pechadas de resposta ou de resposta curta relacionadas con contidos da materia.	30	A3	B6		D1
			A4	B16		D3
			A5			D4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba que inclúe actividades, problemas ou casos a resolver similares aos executados en clase.	30	A5	B6		D1
						D4

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 20% de ausencias inxustificadas implica a perda do dereito á AC, considerando como ausencias xustificadas: realización de exames, asistencia a órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixas por enfermidade ou médica (anexando os xustificantes pertinentes).

A cualificación AC obtérase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: EXERCICIO VOLUNTARIO EN CLASE GRUPAL SUPERVISADO (20%), ASISTENCIA A CLASE (10%), CLASES PRÁCTICAS (10%) e EXAME (60%).

Exame con preguntas tipo test, pregunta curta e resolución de exercicios.

Deberase alcanzar unha puntuación mínima de 4/10 en cada metodoloxía para o cálculo da avaliación continua, excepto no exame que será un 5/10. Se non se alcanzan estas cualificacións, o estudante perderá a AC.

Aqueles estudantes que non continúen ou faltasen á CE, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG): Realízase un exame global que suporá o 100% da nota da materia. Exame con preguntas tipo test, pregunta curta e a resolución de exercicios. Para aprobar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realízase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas CLASES 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

Se non se aproba a materia nunha das dúas modalidades (AC/AG) na 1ª oportunidade, suporá que na 2ª oportunidade optar a avaliación global.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes demostren un comportamento ético apropiado. Se se detectan condutas pouco éticas (copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non cumpres os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a nota final na primeira convocatoria quedará suspendida (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

M.A.Martínez, A.Sánchez, F.J.Faulín, **Bioestadística Amigable**, Ed. Díaz de Santos,

F. Ríus Díaz y J. Warnberg, **Bioestadística**, Paraninfo,

Complementary Bibliography

J. Sentís, H. Pardell, E. Cobo, J. Canela, **Bioestadística**, Ed. Elsevier Masson,

Gail F. Dawson, MD, MS, Faaep, **Interpretación fácil de la Bioestadística**, Ed. Elsevier Saunders,

J.M. Argimon Pallas, J. Jiménez Villa, **Métodos de investigación clínica y epidemiológica**, Elsevier,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

IDENTIFYING DATA**Fundamentos de enfermaría**

Subject	Fundamentos de enfermaría			
Code	V53G140V01107			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Martínez Pérez, Estefanía			
Lecturers	Díaz Ferreiros, Sara Martínez Pérez, Estefanía Serra Martínez, Cristina			
E-mail	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta Materia expón ao estudante cal é a esencia da profesión, as funcións propias da enfermaría e os métodos e instrumentos derivados das proposicións científicas que forman a base da profesión. Ten como obxectivo principal que el estudante adquira coñecementos sobre cal foi e será el contorna profesional, como foi evolucionando a humanidade e con ela a profesión, cales son as bases científicas e conceptuais da profesión, así como a metodoloxía de traballo. Así como os coidados básicos que se prestan ante a alteración do auto-coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica no proceso de coidar	A1	B1	C15	D1
	A2	B2	C17	D2
	A3	B5	C18	D3
	A4	B6		D4
	A5	B8		D7
		B14		D9
		B15		D11
	B17			

Contidos	
Topic	
Módulo I :Os coidados desde unha perspectiva histórica.	1-Evolución histórica do coidado enfermeiro. 2-Nacemento da enfermaría profesional. 3-Competencias profesionais. 4-Enfermaría 2.0.
Módulo II: Conceptos que configuran a disciplina enfermeira.	1-Saúde e leis aplicables. 2-Estrutura institucional de enfermaría. 3-Organización dunha unidade/servizo.
Módulo III: Teorías e modelos de enfermaría	1-Elementos fundamentais da disciplina enfermeira: persoa, contorna, saúde, enfermaría. 2-Modelos de coidados de enfermaría máis representativos.
MÓDULO IV: Metodoloxía científica. Plans de coidados	1-Proceso de atención de enfermaría (P.A.E.). 2-Etapas do P.A.E. (valoración, diagnóstico, planificación, execución e avaliación). 3-Taxonomía NANDA, NOC, NIC.
MÓDULO V: Principios, técnicas e procedementos dos coidados básicos.	1-A unidade do paciente. 2-Tipos de cama hospitalaria. 3-Constantes vitais. 4-Administración de medicación. 5-Termorregulación. 6-Respiración. 7-Alimentación. 8-Hidratación. 9-Eliminación urinaria/intestinal. 10-Mobilidade/Actividade. 11-Hixiene. 12-Descanso e soño. 13-Comunicación. 14. Seguridade. 15. Recollida de mostras.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Lección maxistral	60	100	160
Seminario	15	5	20
Estudo de casos	1	6	7
Resolución de problemas	2	2	4
Exame de preguntas obxectivas	1	30	31

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Estudo de casos	Proba na que o alumno/a debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formula un problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Apoio individualizado para favorecer a adquisición de habilidades e competencias no desenvolvemento de procedementos básicos de enfermaría.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Tutorías: resolución de dúbidas relacionadas cos contidos da materia.
Estudo de casos	Asesoramento e orientación no desenvolvemento do proceso de atención de enfermaría (P.A.E.).
Resolución de problemas	Seguimento das actividades individuais que o estudante leva a cabo de forma autónoma.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Valorarase a participación activa e cumprimento de instrucións.	20	B1	C18	D2 D4 D7
Estudo de casos	Mediante a presentación dun caso o alumno deberá aplicar os coñecementos adquiridos na materia, desenvolvendo un PAE.	20	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17		D2 D3 D4 D7
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos: Competencias de enfermaría. Teorías e modelos de enfermaría.	20	A2 A3 A4	B1 B2 B5 B6 B8 B15 B17	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Preguntas tipo test con 4 opcións de resposta e soamente 1 correcta. Restan as respostas incorrectas.	40	A1	B1 B2 B5 B6 B17	C15 C17 C18

Other comments on the Evaluation

O estudiantado pode optar por avaliación continua ou avaliación global, segundo as súas necesidades individuais.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación continua (AC): Asistencia obrigatoria. O 20% de faltas non xustificadas implica a perda do dereito á avaliación continua, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC, obterase da suma de cada unha das probas: SEMINARIO (20%), ESTUDO DE CASOS (20%), RESOLUCIÓN DE PROBLEMAS (20%) e EXAME DE PREGUNTAS OBXECTIVAS (40%).

O exame constará de 80-100 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas.

Os exames realizaranse nas aulas 21 e 23, na data establecida segundo o calendario oficial publicado na web do centro. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía avaliada, en caso de non alcanzar esta cualificación, o estudante perderá a AC.

Avaliación global (AG):O estudiantado que renuncie ou perda a avaliación continua, optará a unha proba final cun valor do 80% dado que o seminario (10%) e o estudo de casos é obrigatorio.

O exame constará de 80-100 preguntas tipo test, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas.

Os exames realizaranse nas aulas 21 e 23, na data establecida segundo o calendario oficial publicado na web do centro. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 en cada metodoloxía avaliada para superar a materia.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, o estudiantado optará a un exame global que suporá o 100% da nota.

O exame constará de 100 preguntas, con 4 opcións de resposta; cada erro resta 0.25 do cómputo total de correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para superar a materia.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, uso de aparellos electrónicos non autorizados, etc.) considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá o uso de ningún dispositivo durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Martinez Martin, Mª Luisa; Chamorro Rebollo, Elena, **Historia de la Enfermería**, 3ª Edición, Elsevier, 2017

-Kozier, B: y otros, **Fundamentos de Enfermería. Conceptos, proceso y práctica**, 7ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 2005

Heather Herdman, T., **Diagnósticos Enfermeros. Definiciones y clasificación**, Elsevier, 2021/2023

Luís Rodrigo, M. T., **Los Diagnósticos Enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 9ª Edición, Masson Elsevier, 2006

Joanne Dochterman, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, ELSEVIER, 2018

Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC), ELSEVIER, 2019

Nora Hilda González-Quirarte y Hortensia Castañeda-Hidalgo, **Proceso de enfermería (Guía teórico-práctica para dar respuesta a las necesidades de salud)**, 1ª Edición, ELSEVIER, 2024

Complementary Bibliography

Carpenito, Linda J., **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, 14ª Edición, MacGraw-Hill. Intermamericana, 1995

Rol de Enfermería,

Enfermería Clínica,

www.index-f.com/new/cuiden/, Fundación Index,

www.fisterra.com/, Elsevier,

Mitjà Costa, Jordi, <http://enfermeriablog.com/#>,

<http://www.portalhiades.com/>,

MArion Johnson, **Interrelaciones NANDA, NOC Y NIC Mosby 2º Edicion**, 2ª Edición, ELSEVIER, 2012

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

IDENTIFYING DATA**Modern language: Technical english**

Subject	Modern language: Technical english			
Code	V53G140V01108			
Study programme	Grado en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	2nd
Teaching language	Spanish English			
Department				
Coordinator	Silva Rodríguez, Amalia			
Lecturers	Silva Rodríguez, Amalia			
E-mail	inglesgrado@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	<p>The subject pretends to provide to the student of Infirmary the basic linguistic skills that will allow him use the English in the professional field and academician.</p> <p>The contents of the subject enter to the student in the terminology of the sciences of the health and improve his capacity to make communicative tasks in English in the area of the infirmary: work with texts of the matter, to purchase the basic vocabulary concerning the clinical surroundings and to the sanitary system</p> <p>communicate *oralmente and by writing with patients and professional of the health, being able to inform and converse, to a sufficient level, on diagnostic and treatments, resolving doubts or queries of the patients or familiar.</p> <p>Understand sufficiently the language in conferences on professional subjects, consult specific bibliography, etc.</p> <p>as well as be able to use the specific vocabulary related with the sanitary field: anatomy, symptoms, syndromes and illnesses, forms, team *interdisciplinar, as well as the structures of the scientific texts.</p>			

Training and Learning Results

Code	
A1	Students have demonstrated knowledge and understanding in an area of study that comes from the basis of the general secondary education, and it is often found at a level that, if well supported on advanced text books, it also includes some aspects that involve knowledge from the forefront of their field of study.
A2	Students know how to apply their knowledge to their work or vocation in a professional manner and have the skills that are often demonstrated through the preparation and defense of arguments and the resolution of problems within their area of study.
A3	Students have the capacity to collect and interpret relevant data (normally within their area of study) to make judgments that include a reflection on relevant topics of social, scientific or ethical nature.
A4	Students will be able to convey information, ideas, problems and solutions to specialist and non-specialist audiences
A5	Students have developed those skills needed to undertake further studies with a high degree of autonomy.
B6	To apply the nursing interventions on scientific evidence and on the available resources.
B16	To be able to use health information systems.
C8	To apply the technologies and information systems and communication of health care
D1	Analysis and synthesis ability
D2	Organization and planning ability
D3	Information management ability.
D4	Problem solving and decision making.
D5	Multidisciplinary and multilingual teamwork
D7	Critical reasoning.
D9	Adaptation to new situations. Initiative and entrepreneurial spirit. Creativity
D11	Sensitivity towards environmental issues.

Expected results from this subject

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Notable knowledge and capacity to apply resolution of problems and taking of decisions establishing a communication the most effective possible in English with patients, families, mates	A1	B6	C8	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D7
				D9
				D11

Notable knowledge and capacity to apply principles of investigation and information and spread knowledge for the education for the health	A1	B6	C8	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D5
				D7
			D9	
			D11	

Contents

Topic	
Introduction to the terminology of the sciences of the health	Classification of the professionals of the health Instrument multidisciplinary Medicines Anatomy
Analysis and understanding of specific texts	Needs of nutrition Needs of hygiene alternative Therapies
Understanding reader	Articles of scientific publications medical Publications
They will treat the grammatical forms, vocabulary and other suitable structures, in each one of the units.	Present Simple v. Present continuous Prepositions of place and movement Past Simple v. Past continuous Imperatives Question forms Modal Verbs Zero and first conditional Expressing possibility Giving instructions. Imper Present perfect Passive sentences Be going to v. Present continuous for future Giving reasons Reported speech Building sentences

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Mentored work	16	32	48
Lecturing	30	10	40
Introductory activities	2	2	4
Problem solving	30	12	42
Problem and/or exercise solving	2	2	4
Objective questions exam	2	4	6
Presentation	2	4	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

	Description
Mentored work	Translations of specific texts.
Lecturing	(*)Exposición de conceptos teóricos básicos previos a cada tema e segundo a necesidade derivada do libro de texto de uso
Introductory activities	(*)Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Problem solving	(*)Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Personalized assistance

Methodologies Description

Mentored work The student, of individual way or in group, elaborates a document on the thematic of the matter or prepares seminars, investigations, memories, essays, summaries of readings, conferences, etc. Generally treats of an autonomous activity of/of the students that includes the research and collected of information, reading and handle of bibliography, editorial...

Lecturing

Assessment						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Problem and/or exercise solving	Proofs for evaluation of the competitions purchased that include direct questions on a concrete appearance. The students have to answer of direct and brief way in base to the knowledges that have on the matter.	40	A3 A4	B16	D1 D3	
Objective questions exam	Proofs that evaluate the knowledge that include questions closed with different alternatives of answer (true/fake, multiple election, matching of elements...). The students/select them an answer go in a number limited of possibilities. Technical vocabulary	35	A2 A3 A4			
Presentation	(*Exposición, por parte do alumnado, do traballo tutelado exposto. A exposición farase en grupo e valórase individualmente.	25	A1 A2 A3 A4 A5	B16	C8 D1 D2 D3 D5	

Other comments on the Evaluation

Continuous Evaluation:

The students will realize a series of assessed proofs along the course :

Work in team and oral presentation in English with 20% of the total value of the note

Exercise of listening with 20% of the total value of the note

Examination of objective questions envelope the technical vocabulary with 20% of the total value of the note.

In the examination of June two exercises will be done: a translation and a comprehension of a text, with 40% of the total value of the note.

In the case that any of the proofs of vocabulary were not approved along the course, they will be repeated in the examination of June, in this case with a value of 60% of the total value of the note.

The students that do not follow the continuous evaluation:

They will do the proof of listening in the date advertised in the application Moovi with the value of 20% of the total mark. In the official date of the examination they will do exercises of vocabulary, comprehension of a text, translation, delivery of the written work and the oral presentation of it with 80% of the total value of the final note.

All the students must do all the proofs (vocabulary, work and presentation, translation, listening and comprehension of text) for power approve the subject.

Sources of information

Basic Bibliography

Ross Wright; Maria Spada Symonds, **English for Nursing 2**, 9781408269947, 1, Pearson, 2011

Tony Rice, **Nursing 2**, 10, Oxford, 2010

Citores & Pellegrinelli, **Healthy English**, 9780521682015, 1, Elsevier Masson, 2009

Glendinning & Hölstrom, **English in Medicine**, 9780521606660, 6, Cambridge University Press, 2002

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Pre-intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2010

Complementary Bibliography

Forsyth & Lavender, **Grammar activities**, 2, 2, Macmillan Heinemann, 2000

Collin, **Dictionary of Nursing**, London: Bloomsbury, 2003

Raymond Murphy, **English grammar in use: a self-study reference and practice book for intermediate learners of english**, 9781108457651, Cambridge,

BBC Learning English (Grammar, Vocabulary & Pronunciation),

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish/language>,

Royal College of Nursing, <http://www.rcn.org.uk/>,

Recommendations

IDENTIFYING DATA**Introducción á enfermaría clínica**

Subject	Introdución á enfermaría clínica			
Code	V53G140V01201			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Álvarez Fernández, Félix Giráldez Miranda, Esperanza María			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.riberasalud.com/cepovisa/			
General description	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos básicos de Enfermaría, en base á fisiopatoloxía e utilización de produtos sanitarios.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber as principais causas do enfermarse humano (etiología) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patogenia).	A5	B3	C9 C13 C28	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física del paciente (semiología).		B3	C9 C13 C28 C29	D1
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas.		B1 B2 B3 B6 B17	C9 C13 C28 C29	D1 D2 D3
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios.		B6 B16	C2	D2 D3

Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos.

B1 C9 D1
B3 C28 D2
B6 C29 D3
B16

Contidos

Topic	
FISIOPATOLOGÍA	Introdución Monitorización constantes vitais Dor. Orixe, tipos, características avaliación. Termorregulación. Hipo/Hipertemia. Alteración consciencia. Avaliación, monitorización.
APARELLO RESPIRATORIO	Signos e síntomas Oxigenoterapia Aspiración de secrecións Traqueostomías. Cuidados básicos Toma de mostras Terapia inhalada
APARELLO DIXESTIVO	Signos e síntomas Abordaxe enteral. Tipos de sondas Ostomías Toma de mostras
APARELLO URINARIO	Signos e síntomas Tipos de sondaxes Tipos de sondas Toma de mostras
APARELLO CIRCULATORIO	Tipos de puncións Accesos vasculares. Tipos Prevención de infeccións Toma de mostras Hemocultivos
APARELLO MUSCULOESQUELÉTICO	Vendaxes e inmovilizacións Técnicas e tipos
MATERIAIS / PRODUTOS SANITARIOS	Clasificación Recomendacións xerais Instrumental cirúrxico básico Liña cura ambiente húmido
SOPORTE VITAL BÁSICO	RCP Básica Electrocardiografía básica Monitorización Carro de parada Primeiros auxilios
DIAGNÓSTICO POR IMAXE	Tipos de estudos Cuidados de enfermaría Complicacións Contrastes

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Lección maxistral	48	50	98
Obradoiro	4	13	17
Obradoiro	4	13	17
Exame de preguntas obxectivas	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Obradoiro	<p>Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primeiros auxilios. - Vendaxes - Soporte Vital Básico. - Osixenoterapia - Accesos vasculares - Instrumental básico - Coidados enfermaría accesos enterales
Obradoiro	<p>(*TB):</p> <p>Actividades enfocadas a la adquisición de conocimientos y habilidades manipulativas e instrumentales sobre una temática concreta, con asistencia específica por parte del profesor a las actividades individuales y/o en grupo que desarrollan los estudiantes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accesos vasculares - Instrumental básico - Sondaje nasogástrico - Ostomías

Atención personalizada

Methodologies Description

Lección maxistral Seguemento e acompañamento do estudantado, mediante titorías, nos días establecidos.

Obradoiro	<p>Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes</p>
Obradoiro	

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Obradoiro	<p>OBRADOIROS A:</p> <p>Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do docente ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Primeiros auxilios. - Vendaxes - Soporte Vital Básico. <p>Realizárase avaliación dos contidos traballados, no propio taller tendo de base, os contidos teóricos expostos nas clases maxistrais.</p>	30	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Obradoiro	<p>OBRADOIROS B:</p> <p>Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do docente ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accesos vasculares - Sondaxe nasogástrico - Ostomías - Instrumental <p>Realizárase avaliación dos contidos traballados, no propio taller tendo de base, os contidos teóricos expostos nas clases maxistrais.</p>	30	A5	B1 B3 B6	C2 C13	D1 D2 D3
Exame de preguntas obxectivas	<p>Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.</p>	40	A2 A5	B1 B2 B3 B6 B17	C2 C9 C13 C28	D1 D3

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: Obradoiros A (30%), Obradoiros B (30 %) e EXAME (40%). Este último constará de 40 preguntas tipo test (+ 2 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas.

Deberase alcanzar unha nota mínima de 5 puntos, en cada unha das metodoloxías realizadas. En caso de non alcanzarse dita cualificación, perderase a AC e pasará a Avaliación global (AG).

Así mesmo, o estudantado que non poida seguir a AC e/ou renuncie a esta, será cualificado mediante avaliación global.

Avaliación global (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Este incluírá preguntas tipo test e preguntas curtas (80 - 100 preguntas), con 4 opcións de resposta única. Cada resposta errónea, resta 0.25 do valor das correctas. Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE: O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarse por avaliación global. (100% cualificación)

MATRÍCULA DE HONRA

Para asignar a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Alfaro-LeFevre,, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

Rifà , Olivé, Lamoglia, **Lenguaje NIC para el aprendizaje teórico-práctico en enfermería**, 2ª, ELSEVIER, 2020

Gloria Bulechek Howard Butcher Joanne M. Dochterman Cheryl Wagner, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª, ELSEVIER, 2019

Perry, A.G; Potter, P, **Guía Mosby de Técnicas y Procedimientos Básicos**, 8ª, ELSEVIER, 2016

SERGAS, <https://femora.sergas.es/>,

Complementary Bibliography

NANDA INTERNACIONAL, **Diagnósticos Enfermeiros: definiciones e clasificación.**, 3ª Edición, ELSEVIER, 2016

BRUNNER/SUDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

<https://femora.sergas.es/>,

Meridean Maas; Marion Johnson; S. Moorhead, **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª, ELSEVIER, 2019

Alfaro-LeFevre, **Pensamiento crítico, razonamiento clínico y juicio clínico en enfermería**, 7ª, ELSEVIER, 2021

<https://ulcerasfora.sergas.gal/Informacion/Cat%C3%A1logo-de-productos?idioma=es>,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Enfermería de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

IDENTIFYING DATA**Ética e lexislación**

Subject	Ética e lexislación		
Code	V53G140V01202		
Study programme	Grao en Enfermaría		
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year
	6	Mandatory	2
Teaching language	Castelán		Quadmester
	Galego		1c
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)		
Coordinator	Fernández Ferro, Martín		
Lecturers	Fernández Ferro, Martín Torres Vizcaya, Manuel		
E-mail	martinfdezferro@yahoo.es		
Web	http://www.cepovisa.com		
General description	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato e coidado directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de gran complexidade vinculadas á relación entre o profesional sanitario, o paciente e a súa familia. Aquí a ética xoga un papel importante en proporcionar aos profesionais os coñecementos e ferramentas que han de guiar todas as actuacións asistenciais, desde os valores e principios *bioéticos e morais inherentes á dignidade do ser humano e en *concordancia co avance científico e tecnolóxico. Todo este actuar debe de ter a súa correspondencia na lexislación, como *garante duns valores que protexerá, converténdolos en ben xurídico e recoñecéndolos como norma legal.		

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B18	Aplicar estratexias para adaptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.

C52 Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais

D1 Capacidade de análise e síntese.

D2 Capacidade de organización e planificación.

D3 Capacidade de xestión da información.

D4 Resolución de problemas e toma de decisións.

D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

D6 Habilidades nas relacións interpersoais.

D7 Razoamento crítico.

D8 Aprendizaxe autónoma.

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Identificar as fontes de información de interese en Ética, Lexislación e xestión do seu contido.	A1	C48 C49 C50 C52	D3 D11
Desenvolvemento da capacidade de aprendizaxe autónoma.	A5	C48 C49 C50	D8 D9
Desenvolvemento da capacidade de razoamento crítico.	A2 A3		D7 D9 D11
Capacidade de compartir a responsabilidade do cuidado e a atención da saúde a outros profesionais.	B15 B18		D5 D6
Coñece e aplica os principios de igualdade e dereito á saúde de todas as persoas.	B4 B7 B8 B18	C11 C12 C48 C49 C50	D6
Coñece o marco legislativo español e comunitario no campo da saúde, así como os códigos deontolóxicos correspondentes.	B1 B7 B8 B12 B18	C11 C12 C48 C49 C50 C52	D3
Coñece e respecta o marco de dereitos do paciente e de responsabilidades do profesional sanitario.	B1 B7 B8 B18	C12 C48 C49 C50 C52	
Coñecemento e capacidade para planificar proxectos e recursos humanos e materiais.	A4		D1 D2 D5 D6
Discriminación entre os conceptos de control, garantía e mellora da calidade.	B8	C11	D1 D3 D11
Resolución de problemas e toma de decisións.	A4		D4

Contidos

Topic

1.- Orixe e Fundamentación da Bioética

- 1.1 Introducción e historia da Bioética
- 1.2 A bioética como ponte entre o mundo da ciencia e o mundo dos valores
- 1.3 Alcance da bioética: modelos explicativos sobre a conduta humana
- 1.4 Bioética principialista e bioética consecuencialista
- 1.5 O valor absoluto da persoa humana

2.- Métodos de deliberación e análise ética na práctica clínica	<p>2.1 Metodoloxía para a resolución de problemas bioéticos.</p> <p>2.2 Toma de decisións na práctica clínica.</p> <p>2.3 Peculiaridades da asistencia médica en casos de urxencia.</p> <p>2.4 Análise dos Problemas Éticos.</p> <p>2.5 Consentimento informado.</p>
3.-Bioética na práctica clínica multidisciplinar	<p>3.1 Modelos de relación clínica ao longo da historia</p> <p>3.2 A comunicación entre o profesional sanitario, o paciente e a familia</p> <p>3.3 Autonomía do paciente</p> <p>3.4 Intimidade, confidencialidade e segredo profesional.</p> <p>3.5 Obxección de conciencia sanitaria</p> <p>3.6 Boa Práctica Clínica (BPC)</p>
4.- Comités de Bioética	<p>4.1 Comités de investigación clínica e asistencial</p> <p>4.2 Comité Nacional de Bioética.</p> <p>4.3 Código deontolóxico de enfermaría.</p>
5.-Bioética ao comezo da vida	<p>5.2 En busca da Fertilidade (TRA)</p> <p>5.3 Análise xenética dos embrións (PGH)</p> <p>5.4 Maternidade subrogada</p> <p>5.5 Interrupción voluntaria do embarazo</p>
6.-Bioética ao final da vida	<p>6.1 A Bioética ante a disposición da propia vida.</p> <p>6.2 Coidados paliativos e coidados terminais</p> <p>6.3 Eutanasia.</p> <p>6.4.Sedación paliativa e diferenzas con eutanasia.</p> <p>6.5.Limitación do esforzo terapéutico.</p> <p>6.6.Transplantes e doazón de órganos.</p>
7.- Ecoloxía e bioética global	7.1.Ecoloxía, bioética e saúde: ONE HEALTH
8.-Introdución: da Filosofía á Ética e o Dereito	<p>8.1 Introdución da filosofía, á ética e o dereito.</p> <p>8.2 O Dereito á Saúde no marco legal de España e as súas Comunidades Autónomas</p> <p>8.3 Ordenamento xurídico en España da saúde e a sanidade</p> <p>8.4 Sistema Nacional de Saúde: estrutura, organización e medidas de coordinación e cohesión</p>
9.- Coñecemento do marco legal e administrativo vixente para desenvolver as funcións propias do profesional de enfermaría	<p>9.1. A evolución da relación médico-paciente até a actualidade: autonomía, calidade asistencial e seguridade do paciente</p> <p>9.2 Lei Xeral de Sanidade 14/1986.</p> <p>9.3 Deberes e dereitos do persoal sanitario</p> <p>9.4 Funcións dos Diplomados e/ou Graduados de Enfermaría no ordenamento xurídico español</p> <p>9.5.O acto médico como contrato de medios.</p> <p>9.6 Medicamento defensivo. Orixe e causas</p>
10.-Lexislación xeral e específica con repercusión na asistencia sanitaria	<p>10.1 Dereito sanitario internacional e europeo</p> <p>10.2 Normativa nacional relacionada coa saúde e a sanidade, con especial atención á Lei 41/2002</p> <p>10.3 Comentarios á normativa propia da Comunidade Autónoma de Galicia (lei 8/2008, lei 8/2021 Galicia)</p>
11. 4.-Regulación xurídica dos dereitos dos pacientes e estudo da súa xurisprudencia derivada no ámbito sanitario (aspectos xerais)	<p>11.1 Dereitos e deberes dos pacientes</p> <p>11.2 Regulación xurídica na práctica asistencial A Historia Clínica, Consentimento informado. O menor como paciente (lei 41/2002).</p> <p>11.3 Regulación xurídica na práctica asistencial Segredo profesional e dereito á intimidade</p> <p>11.4 Regulación xurídica na práctica asistencial Manipulación xenética, investigación biomédica, reprodución asistida e transplantes (lei 14/2007, lei 14/2006, lei 30/1979, Real decreto 1723/2012) .</p> <p>11.5 Regulación xurídica na práctica asistencial Instrucións previas, eutanasia, enfermos terminais, e aborto. A obxección de conciencia. (lei 41/2002, Lei 3/2021, lei 5/2015 26 de xuño, Lei 1/2023)</p>

12.-Responsabilidade das actuacións sanitarias

12.1.Nocións de Dereito Procesual
 12.2.Responsabilidade Civil. Seguros de responsabilidade profesional
 12.3.Responsabilidade Penal. Delitos tipificados no Código Penal.
 12.4.Responsabilidade das institucións sanitarias

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	32	40	72
Estudo de casos	16	16	32
Seminario	12	20	32
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	Íranse expondo en clase os casos a estudo.
Seminario	Resolveranse as dúbidas do alumnado

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A1 A3 A4 A5	C11	D1
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B4 B8	C52 D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliar as habilidades adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, opción múltiple, emparellamento de elementos...). Os estudantes seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	30	A2 A3 A5	B1 B4 B12	D1 D2 D3 D4 D5 D6
Exame de preguntas de desenvolvemento	Probas para avaliar competencias que inclúen preguntas abertas sobre a asunto. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar coñecementos teñen sobre o tema nunha resposta extensa.	40	A2 A3 A4	B4 B7 B15	D1 D2 D3 D4 D5

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase o profesorado expón os horarios de planificación das materias e titorías, e infórmanos das opcións de

avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixan a que mellor se adapte ás súas necesidades.

Asúmese avaliación continua, o rexeitamento desta e a elección da avaliación global comunicarase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación Continua (CE):

O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito ao CE, tendo en conta as xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente).

A nota da CE obterase sumando as probas desenvolvidas na aula: SEMINARIOS (20%), ESTUDOS DE CASOS (20%), EXAME PREGUNTAS OBXETIVAS (30%) e EXAME PREGUNTAS DESENVOLVEMENTO (40%).

Preguntas de opción múltiple con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0,25 dos correctos.

Preguntas de resposta curta, cada erro resta 0,25 dos correctos

Deberase acadar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, agás no exame, que será de 5/10. De non acadar estas cualificacións, o alumno perderá a EC.

Aqueles alumnos que non sigan ou perderan o EC serán cualificados mediante unha avaliación global.

Avaliación global (EG):

Realizarase un exame global que representa o 100% da cualificación da materia.

Exame de opción múltiple de entre 80 e 100 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta incorrecta resta 0,25 ao valor das correctas.

Para aprobar a materia é necesario acadar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDAD:

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades (CE/EG) na 1a oportunidade implica que na 2a oportunidade optarase pola avaliación global.

CON HONRA:

Para discernir a Lista de Honra no caso de idéntica titulación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Cuadernos de Bioética; Revista cuatrimestral Asociación española de Bioética y Ética Médica, ISBN: 1132-1989, Rensselaer Potter V., **Bioética un puente para el futuro.**, Loyola, 1971.

Gracia Diego, **Fundamentos de bioética**, Edeuma, 1989.

Alonso T, y cols., **Bioética Aplicada.**, Instituto Borja de Bioética, 2011.

Beachamp T, y Childress J, **Principios de Ética Médica**, Editorial Masson, Masson, 1999

Hans, Jonas., **El principio de responsabilidad**, Editorial Circulo de lectores., 1994

Complementary Bibliography

Cortina, Adela, **Ética Mínima**, 3, Tecnos, 1989

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

IDENTIFYING DATA**Farmacoloxía e dietética**

Subject	Farmacoloxía e dietética			
Code	V53G140V01203			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Gayoso Rey, Mónica			
Lecturers	Bouza Testa, Pablo Gayoso Rey, Mónica Mestre Ribot, María Margalida			
E-mail	monica.gayoso.rey@sergas.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A Farmacoloxía como disciplina científica é o coñecemento do fármaco, do destino que sofre no organismo e do seu mecanismo de acción, no que se basean as súas propiedades terapéuticas e reaccións adversas.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de diferenciar os diferentes grupos de medicamentos, os principios da súa autorización, uso e indicacións, así como os fundamentos *farmacodinámicos e *farmacocinéticos implicados.	A3	C3	D3 D4 C8
Ser capaz de avaliar os beneficios esperados e os riscos asociados á administración de medicamentos, tanto desde o punto de vista poboacional como do paciente individual.	A3	B10	C3
Ser capaz de aplicar os principios que rexen o uso racional e eficiente da *farmacoterapia.		C3	D1 D7
Saber realizar pautas e indicacións saudables na poboación sa nas distintas etapas da vida, en función de idade e sexo.	B9 B10	C8	D3
Saber identificar as situacións de risco nutricional. Saber realizar intervencións nutricionais e establecer pautas e recomendacións na prevención ou tratamento da enfermidade.		C5 C6 C7	D1 D4

Contidos

Topic

1.- Conceptos de farmacoloxía e fármacos, principios e mecanismos xerais de acción dos fármacos. Utilización de medicamentos	Farmacoloxía: concepto e obxectivos. División da Farmacoloxía. Concepto, medicamento e droga. Nomenclatura e categoría dos medicamentos. Guías de medicamentos. Ficha técnica. Medicamento xenérico e biosimilar. Adherencia ao tratamento e conciliación. Real Decreto 1302/2018, de 22 de outubro, polo que se modifica o Real Decreto 954/2015, de 23 de outubro, polo que se regula a indicación, uso e autorización de dispensación de medicamentos e produtos sanitarios de uso humano por parte dos enfermeiros.
2. Formas de dosificación. Estabilidade dos medicamentos	Posoloxía, dosificación, caducidade e conservación dos medicamentos.
3. Farmacocinética dos medicamentos: Absorción, distribución, metabolismo, eliminación, implicacións clínicas.	Absorción, distribución, metabolismo e eliminación.
4. Farmacodinamia dos medicamentos.	Concepto xeral de acción e efecto farmacolóxico. O receptor farmacolóxico. Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas. Potencia e eficacia dos fármacos.
5. Fundamento da posoloxía e do réxime posolóxico.	Vías de administración dos medicamentos. Estudo das súas características.

6. Farmacoterapia en función dos problemas máis frecuente.

Farmacoloxía das enfermidades infecciosas:
principios xerais, selección e asociacións de antibióticos.
Antibióticos betalactámicos.
Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptidos. Oxazolidinonas.
Estreptograminas.
Macrólidos e lincosamidas.
Tetraciclinas. Cloranfenicol. Outros antibióticos.
Quinolonas. Sulfamidas. Trimetoprima. Cotrimoxazol. Nitrofurantoina.
Farmacoloxía das infeccións por micobacterias.
Fármacos antifúngicos.
Fármacos antivíricos.
Fármacos antisépticos.
Fármacos antiparasitarios: Protozoos, Helmintos e Artrópodos.
Quimioterapia antineoplásica.
Farmacoloxía da inmunidade. Vacinas e soros. Inmunosupresores.
Inmunomoduladores e inmunoestimulantes.
Fármacos anestésicos xenerais.
Anestésicos locais.
Fármacos antipsicóticos neurolépticos. Fármacos antidepresivos e antimaníacos.
Ansiolíticos. Sedantes. Fármacos hipnóticos.
Fármacos antiepilépticos e antiparkinsonianos.
Fármacos analxésicos opiáceos.
Psicoestimulantes. Psicomiméticos. Adicción a fármacos e outras substancias.
Fármacos analxésicos antipiréticos antiinflamatorios non esteroideos (AINEs). Antiartríticos.
Medicamentos do Sistema Nervioso Autónomo. Simpaticomiméticos e simpaticolíticos.
Parasimpaticomiméticos e parasimpaticolíticos. Bloqueantes neuromusculares.
Autacoides e os seus antagonistas.
Glucósidos cardíacos. Antiarrítmicos.
Antianginosos e antihipertensivos.
Broncodilatadores, antitusígenos mucolíticos e expectorantes. Outros fármacos utilizados en enfermidades respiratorias.
Antiácidos, antieméticos e eméticos.
Laxantes e antidiarreicos.
Farmacoloxía da coagulación sanguínea.
Fármacos antianémicos.
Corticoides.
Farmacoloxía do tiroides.
Farmacoloxía do páncreas endocrino.
Andrógenos.
Estrógenos e progestágenos. Anticonceptivos hormonais.
Fármacos hipolipemiantes.
Fármacos uricosúricos e antigotosos.
Vitaminas. Papel fisiolóxico e utilización terapéutica. Coenzimas.

7. Información e efectos adversos dos medicamentos.

Fontes de información de medicamento.
Tipos de reaccións adversas a medicamentos.
Sistemas de notificación.
Prevención de erros de medicación. Farmacovigilancia.

8. Nutrición e dietética: Desenvolvemento histórico da nutrición e a dietética, o concepto de nutrientes e enerxía.

Introdución á historia da nutrición.
Evolución da nutrición.
Descrición dos fundamentos nutricionais.

9. Factores que determinan as necesidades enerxéticas, necesidades e recomendacións nutricionais.

Determinantes dos requirimentos enerxéticos.
Ecuacións predictivas do gasto enerxético.

10. Estudo dos alimentos como fonte de enerxía e nutrientes.

Requirimentos enerxéticos en situación de xaxún.
Requirimentos enerxéticos en situación de agresión aguda.

11. Modificacións que sofren os alimentos cos procesados.

Metabolismo dos macronutrientes.

12. Estudo da alimentación das persoas e nos distintos momentos do ciclo vital.

Nutrición na infancia, adolescencia e senectude.

13. Estudo da valoración do estado nutricional dos individuos.

Valoración nutricional.
Regulación do balance enerxético e da composición corporal.

14. Dietoterapia en función das patoloxías máis frecuentes.	Dietoterapia das enfermidades renais. Nutrición e inmunidade. Coidados nutricionais nas alteracións metabólicas. Coidados nutricionais nas intolerancias alimentarias. Nutrición e alcol Ingreso hospitalario e dietética Nutrición artificial Requirimentos en situacións patolóxicas.
---	--

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Lección maxistral	69	130	199
Seminario	2	0	2
Resolución de problemas	2	5	7
Estudo de casos	2	3	5
Exame de preguntas obxectivas	1	4	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	4	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	66	C3 C4
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	34	A3 B9 C5 B10 C6 C7

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase o profesorado expón os horarios de planificación da materia e titorías, e informa das opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixan a que mellor se adapte ás súas necesidades. Asíse a avaliación continua, o rexeitamento desta e a elección da avaliación global comunicárase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación continua (CE): O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito ao CE, tendo en conta as xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente). A cualificación da CE obtense sumando as probas desenvolvidas na aula: un exame parcial I que suporá o 33% da nota final, outro parcial II que suporá o 33% da nota final e resolución de problemas/exercicios que contarán. 34% da nota final. As datas de avaliación indícanse en Moovi. Preguntas de opción múltiple con 5 opcións de resposta única, cada erro resta 0,25 dos correctos. No parcial I deberase acadar unha nota mínima de 5/10. Se non se acadan estas cualificacións, o alumno perderá o EC. Aqueles alumnos que non sigan ou perderan o CE serán cualificados mediante unha avaliación global. **Avaliación global: O 100% da nota dependerá do exame global. Dividido en farmacoloxía 67% e dietética 33%. A nota da materia será única e global. Exame de opción múltiple con 100 preguntas, con 5 opcións de resposta. Cada resposta incorrecta resta 0,25 ao valor das correctas. Para aprobar a materia é necesario acadar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23. 2ª oportunidade Será exclusivamente mediante avaliación global. Os exames globais de 1ª e 2ª oportunidade realizaranse nas aulas 21 e 23 e as datas publicaranse na páxina web da escola. A duración será de aproximadamente 2 horas.**

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Lista de Honra no caso de idéntica titulación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo. Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Jesús Florez, **Farmacología Humana**, Quinta, Elsevier Masson, 2008

Margarita Hernández Pérez y Josefina Graciela Castañeda Suardíaz, **Castells Hernández Farmacología en enfermería**, 978-84-1382-464-2, Cuarta, Elsevier, 2024

J.M. Mosquera, **Farmacología Clínica para enfermería**, Cuarta, McGraw-Hill Interamericana, 2001

Complementary Bibliography

www.cofpo.org, **Canal Sanitario**,

María José Cao Torija, **Nutrición y Dietética**, Primera, Elsevier Masson, 1995

<https://www.aemps.gob.es/cima/fichasTecnicas>, **Centro Información de Medicamentos (CIMA) de la AEMPS**,

Randa Hilal-Dandan; Laurence L. Brunton, **Goodman & Gilman. Manual de farmacología y terapéutica**, Segunda, McGRAW-HILL INTERAMERICANA, 2015

Ángel Gil Hernández, **Tratado de Nutrición Tomo 3 - Nutrición Humana en el estado de la salud**, Primera, Acción Médica, 2005

Lange, **Farmacología básica y clínica**, Quince, McGraw Hill Education Inc, 2020

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Enfermaría clínica I				
Subject	Enfermaría clínica I			
Code	V53G140V01204			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Bioloxía funcional e ciencias da saúde Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Amil Morla, Ane			
Lecturers	Amil Morla, Ane García Vega, Francisco Javier Magdalena Lopez, Carlos Jose			
E-mail	aneamil@yahoo.es			
Web				
General description				

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparatos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A3 B13 C28 D1 B14 C30 D3 D7
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha axeitada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos	A2 B2 C29 D1 B4 C30 D1 B7 D2 B13 D3 B16 D3 D7

Contidos
Topic

Tema 1. Introducción á enfermería médico cirúrxica:	<p>1.1. Introducción: O quirófano, características, xeneralidades</p> <p>1.2. Descrición e conceptos xerais: Nomenclatura</p> <p>1.3. Intervención cirúrxica segundo localización, complexidade, propósito, días de estancia e prioridade. CMA. Vías clínicas. Criterios de calidade.</p> <p>1.4. Posicións cirúrxicas</p> <p>1.5. Anestesia: tipos e preparación do paciente. Monitorización cirúrxica</p> <p>1.6. Complicacións postquirúrgicas: shock, hemorraxia, respiratorias, conciencia, vasculares, dor, inflamación e infección</p> <p>1.7. Suturas</p>
Tema 2. Coidados de enfermaría non período perioperatorio	<p>2.1. Preoperatorio: Contextualización, competencias de enfermaría, plans de coidados, protocolos e casos clínicos</p> <p>2.2. Intraoperatorio: Contextualización, competencias de enfermaría, plans de coidados, protocolos</p> <p>2.3. Postoperatorio: Contextualización, competencias de enfermaría, plans de coidados, protocolos e casos clínicos.</p>
Tema 3. Atención de enfermería no paciente con trastornos postquirúrgicos	<p>3.1. Hemorraxia: Tratamento con sangue e hemoderivados</p> <p>3.2. Dor: Valoración da dor, escalas, manexo da dor e tratamento da dor</p> <p>3.3. Drenaxes: Tipos e coidados de enfermería</p> <p>3.4. Terapias sen carga (VAC e pico): Tipos e coidados de enfermería</p> <p>3.5. Taller I: Drenaxes e terapias sen carga</p>
Tema 4. Pacientes con alteracións tegumentarias	<p>4.1 Valoración da pel. Escalas de valoración e coidados preventivos.</p> <p>4.2. Coidados de enfermería en feridas. Algoritmo time. Cura en ambiente seco e húmido</p> <p>4.3. Clasificación das feridas: Feridas agudas (traumatismos, ferida cirúrxica, queimaduras) e feridas crónicas (úlceras vasculares, úlceras diabéticas e UPP)</p> <p>4.4. Infección da ferida cirúrxica</p> <p>4.5 Diagnósticos de enfermería /Interrelaciones NANDA/NIC/NOC</p> <p>4.6. Taller II: Feridas</p>
Tema 5. Pacientes con problemas do intercambio gaseoso	<p>5.1 Valoración da función respiratoria e parámetros clínicos en patoloxía respiratoria. Parámetros gasométricos</p> <p>5.2 Trastornos respiratorios superiores</p> <p>5.3 Trastornos da ventilación: Bronquite, pneumonía</p> <p>5.4 Trastornos do intercambio gaseoso: Asma, EPOC, IRA</p> <p>5.5 Trastornos pleurales: Derrame pleural. Hemotórax, neumotórax, abscesos. Drenaxe torácica. Tumores</p> <p>5.6 Tuberculose</p> <p>5.7. Trastornos acidobásicos: acidosis, alcalosis.</p>
Tema 6. Pacientes con problemas das funcións cardiovascular, circulatoria, hematolóxica:	<p>6.1 Problemas cardiovasculares: soplos, Febre reumática, endocarditis, miocardiopatías, pericardiopatía, valvulopatías, cardiopatía conxénita, cardiopatía isquémica, arritmias cardíacas, hipertensión, insuficiencia cardíaca, síncope</p> <p>6.2 Procedementos relacionados: probas de esforzo; Holter; MAPA</p> <p>6.3 Isquemia aguda periférica: embolismos, trombose.</p> <p>6.4 Patoloxía vascular periférica: aneurismas, by pass, ...</p> <p>6.5 Problemas hematolóxicos: anemias, enfermidades do sistema leucocitario, da hemostasia e a coagulación. Tratamentos e efectos secundarios.</p> <p>6.6 Valoración de enfermería do paciente con problemas hematolóxicos</p> <p>6.7. Electrocardiografía</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	0	4
Lección maxistral	70	109	179
Estudo de casos	8	8	16
Obradoiro	8	16	24
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Estudo de casos	Análise de casos, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Obradoiro	Obradoiros teórico prácticos relacionados coa materia impartida. Valorarase a participación activa e cumprimento de instrucións.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Obradoiro	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20	A2	A3	D3
Obradoiro	OBRADOIRO I: DRENAXES E TERAPIAS SEN CARGA: Os alumnos realizarán un obradoiro na aula de demostración	40	A2	B2	C29
	OBRADOIRO II: FERIDAS: Os alumnos realizarán un obradoiro sobre feridas na aula de demostración				
Exame de preguntas obxectivas	EXAME Proba para avaliación das competencias adquiridas até o momento que inclúe 50 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta + 3 preguntas de reserva.	40		C28	C29 C30

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web. O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC

Avaliación Continua (EC): Os alumnos que opten pola avaliación continua, serán avaliados da seguinte maneira:

- RESOLUCIÓN DE CASO PRÁCTICO DE PACIENTE EN RELACIÓN AO PERIOPERATORIO (20%): Os alumnos resolverán nunha hora un caso práctico composto por 20 preguntas curtas, de maneira individual e por escrito, en horario lectivo sobre contidos impartidos ata o momento en relación ao perioperatorio. A data será publicada en Moovi e será anunciada pola coordinadora da materia na aula con antelación.
- OBRADOIRO I: DRENAXES E TERAPIAS SEN CARGA (20%): Os alumnos realizarán un taller sobre drenaxes e terapias sen carga na aula de demostración. Serán avaliados do mesmo mediante unha proba de tipo test composta por 20 preguntas de tipo test + 2 de reserva a realizar en 45 minutos. A data será publicada en Moovi e será anunciada pola coordinadora da materia na aula con antelación.
- OBRADOIRO II: FERIDAS (20%): Os alumnos realizarán un taller sobre feridas na aula de demostración. Serán avaliados do mesmo mediante unha proba de tipo test composta por 20 preguntas de tipo test + 2 de reserva a realizar en 45 minutos. A data será publicada en Moovi e será anunciada pola coordinadora da materia na aula con antelación.
- EXÁMEN FINAL (40%): O exame constará de 50 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web do centro. Os alumnos contarán con 90 minutos para a realización da proba.

O estudiantado que siga avaliación continua, terá que obter unha nota mínima de 4.0 sobre 10 en cada proba incluíndo o exame. En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame (caso práctico e talleres), o estudante perderá a EC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia. Aqueles estudantes que non poidan seguir a EC e/o renunciaren a esta, serán avaliados mediante avaliación global.

Avaliación global: Aqueles alumnos que opten pola avaliación global, serán avaliados da seguinte maneira:

- **OBRADOIRO I: DRENAXES E TERAPIAS SEN CARGA (20%):** Os alumnos realizarán un taller sobre drenaxes e terapias sen carga na aula de demostración. Serán avaliados do mesmo mediante unha proba de tipo test composta por 20 preguntas de tipo test + 2 de reserva. A data será publicada en Moovi e será anunciada pola coordinadora da materia na aula con antelación. Será un taller de asistencia obrigatoria; en caso de non asistir a materia non poderá ser superada. Ademais, terá que obter unha nota mínima de 4.0 sobre 10.
- **EXÁMEN FINAL (80%):** O exame constará de 80 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. Será necesario obter unha nota igual ou superior ao 5 sobre 10 para poder facer media co resto de probas da materia. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos contarán con 100 minutos para a realización da proba.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global, pero neste caso só se realizará un exame de tipo test composto por 100 preguntas tipo test (+ 3 preguntas de reserva) con 4 opcións de resposta e unha soa válida. Non será obrigatorio responder a todas as preguntas. Aquelas que estean correctas computarán 1 punto, as erróneas restarán 0.25 puntos e as que estean en branco non computarán. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicado na web. Os alumnos contarán con 120 minutos para a realización da proba.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

MORILLO RODRÍGUEZ J.; FERNÁNDEZ AYUSO, D, **ENFERMERÍA CLÍNICA I**, MSD, 2016

HARRISON, **MANUAL DE MEDICINA**, MC Graw Hill, 2016

Complementary Bibliography

PAMELA L. SWEARINGEN, **MANUAL DE ENFERMERÍA MÉDICO QUIRÚRGICA: INTERVENCIONES ENFERMERAS Y TRATAMIENTOS INTERDISCIPLINARIOS**, 8, Elsevier-Mosby, 2016

Hospital 12 de octubre, **MANUAL DE DIAGNOSTICO Y TERAPEUTICA MEDICA**, MSD, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

IDENTIFYING DATA**Enfermería clínica II**

Subject	Enfermería clínica II			
Code	V53G140V01205			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia			
Lecturers	Fernández Ferro, Martín Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada ao coñecemento de las patoloxías tanto médicas como cirúrxicas, así como os distintos coidados que el profesional de Enfermería desempeña.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario.			C28 C29	D1 D3 D4
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas tratadas na asignatura.	A3	B7	C28 C29 C30	D1 D3 D4
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A3	B7	C28 C29 C30 C32	D1 D3 D4 D7

Contidos

Topic

1.- PACIENTE CON DISFUNCIÓN NEUROLÓXICA	<p>1.1 Conceptos básicos. Principais síndromes neurolóxicas.</p> <p>1.2 Cefaleas.</p> <p>1.3 Accidente cerebrovascular.</p> <p>1.4 Epilepsia.</p> <p>1.5 Infeccións do sistema nervioso central.</p> <p>1.6 Enfermidades desmielinizantes.</p> <p>1.7 Enfermidades neurodexenerativas.</p> <p>1.8 Enfermidades medulares.</p> <p>1.9 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC)</p> <p>1.10 Paciente neurocirúrxico:</p> <p>1.10.1 Introdución a Neurocirurxía. Subespecialidades. Avances tecnolóxicos asociados.</p> <p>1.10.2 O profesional de enfermaría no servizo de neurocirurxía:</p> <p>1.10.2.1 Coidados básicos e especializados no paciente neurocirúrxico:</p> <p>1.10.2.2 Exploración neurolóxica básica. Escalas de valoración en neurocirurxía.</p> <p>1.10.3 Procedementos en neurocirurxía. Coidados de enfermaría:</p> <p>1.10.3.1 Craneais: Trépano-Mini trépano. Craneotomía-Craniectomía. Biopsia cerebral. Derivación ventrículo-peritoneal.</p> <p>1.10.3.2 Columna: Laminectomía, discectomía cervical, lumbar. Instrumentación columna, vertebroplastia, cifoplastia.</p> <p>1.10.4 Monitorización PIC. Drenaxe ventricular externo. Drenaxe lumbar.</p> <p>1.10.5 Coidados especiais de feridas no paciente neurocirúrxico.</p> <p>1.10.6 Procedementos especializados: Neurocirurxía estereotáxica. Radiocirurxía. Neuroradioloxía intervencionista: vascular, columna, dor.</p> <p>1.10.7 Patoloxía tumoral: Meninxiomias. Glioblastoma multiforme.</p> <p>1.10.8 Patoloxía vascular cerebral.</p> <p>1.10.9 Patoloxía traumática: Craneal, trauma craneal leve con risco, TCE grave, raquimedular.</p> <p>1.10.10 Coidados de enfermaría.</p>
2.- PACIENTE CON PROBLEMAS DIXESTIVOS	<p>2.1 Valoración do paciente con enfermidades dixestivas.</p> <p>2.2 Patoloxía esofáxica.</p> <p>2.3 Patoloxía do estómago e intestino. Abordaxe cirúrxico.</p> <p>2.4 Patoloxía hepática. Biliar. Pancreática.</p> <p>2.5 Patoloxía da parede abdominal.</p> <p>2.6 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).</p>
3.- PACIENTE CON PROBLEMAS MÚSCULO-ESQUELÉTICOS	<p>3.1 Fisiopatoloxía do sistema músculo-esquelético.</p> <p>3.2 Lesións músculo-esqueléticas: fracturas, esquinces, luxacións.</p> <p>3.3 Enfermidades sistémicas con afectación articular.</p> <p>3.4 Patoloxía articular e artroplastia.</p> <p>3.5 Traumatismos. Síndrome compartimental.</p> <p>3.6 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).</p>
4.- PACIENTE CON ALTERACIÓN DOS ÓRGANOS DOS SENTIDOS	<p>5.1 Fisiopatoloxía do ollo. Afectación visual.</p> <p>5.1.1 Enfermidades inflamatorias.</p> <p>5.1.2 Cataratas, glaucoma, retinopatía.</p> <p>5.1.3 Trauma ocular.</p> <p>5.2 Fisiopatoloxía do oído. Exploración física e funcional.</p> <p>5.2.1 Patoloxía do oído externo e medio.</p> <p>5.2.3 Patoloxía do oído interno.</p> <p>5.3 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).</p>
5.- PACIENTE CON TRASTORNOS INMUNITARIOS	<p>5.1 Inmunodeficiencias. Características.</p> <p>5.2 Principais trastornos autoinmunes.</p> <p>5.3 Alerxias e anafilaxa. Xeneralidades.</p> <p>5.4 Coidados de enfermaría. Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).</p>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	40	36	76
Actividades introductorias	3	0	3
Estudo de casos	1	20	21
Obradoiro	2	20	22
Resolución de problemas de forma autónoma	3	0	3

Instrucción programada	1	20	21
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnósticos e adestrarse en procedementos alternativos de solución. (ÓRGANOS DOS SENTIDOS).
Obradoiro	Actividades prácticas a desenrolar na aula demostración na que o/s estudante/s de forma activa, ben de forma individual ou en grupo describe, analiza, e resolve en caso necesario, situacións concretas expostas ou simuladas polo profesor/a tendo en conta os contidos da materia desenrolados previamente. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O estudante debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios plantexados de forma autónoma polo docente correspondente. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).
Instrucción programada	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O/a estudante debe desenvolverla segundo as directrices establecidas pola profesora responsable.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesor correspondente.
Obradoiro	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesor correspondente.
Instrucción programada	A principal vía de comunicación para a resolución de dúbidas será o correo electrónico do profesora correspondente. En caso de ser precisa unha titoría presencial individual será consensuada previamente coa profesora.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Proba na que o estudante debe analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos. (ÓRGANOS DOS SENTIDOS).	20	A3 B7 C29 D1 C30 D3 C32 D4 D7
Obradoiro	De forma GRUPAL exponense casos e situacións a través das distintas ferramentas dispoñibles (soporte escrito, presentación audiovisual, simulación práctica, taller...) que os estudantes de forma activa/manipulativa tratarán de analizar e resolver segundo as directrices marcadas previamente polo profesor. (TALLER NEUROCIRURXÍA).	10	A3 B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Resolución de problemas de forma autónoma	Levarase a cabo durante cada unha das sesións de Neurocirurxía e versará sobre os contidos tratados ese día na aula. (PACIENTE NEUROCIRÚRXICO).	10	A3 B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Instrucción programada	Actividade proposta pola profesora correspondente que o/a estudante defenderá de forma autónoma segundo as directrices establecidas. Contará con rúbrica para a súa calificación.	20	A3 B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7
Exame de preguntas obxectivas	Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades (catro opcións de resposta). Cada resposta incorrecta restará 0,25. (20 Martín Ferro+20 Alicia Muiños).	40	B7 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C32 D7

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da asignatura e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL).

A elección individual do estudiantado será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para elo, e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O 20% de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito de AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza de órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (adxuntando xustificante pertinente).

A calificación da avaliación continua obtense mediante a suma de tódalas metodoloxías integrantes, 5 en concreto . **Será necesario acadar un mínimo de 4/10 en cada unha das metodoloxías que integran a asignatura, de carácter obrigatorio todas elas.**

EXAME DE PREGUNTAS OBXETIVAS.: 40 PREGUNTAS TEST (20 preguntas Martín Ferro+20 preguntas Alicia Muiños). A data do exame coincidirá coa establecida no calendario oficial de exames (AULAS 21 e 23). Data compartida coa modalidade de avaliación global.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a avaliación continua, ou renunciaran a ela, serán avaliados mediante o sistema de avaliación global.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento das distintas probas que compoñene a AC será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un examen global que suporá o 90% da calificación da materia.

O exame será tipo test con catro opcións de resposta (cada resposta incorrecta restará 0,25) e constará de 80 preguntas (Preguntas: 35 Martín Ferro + 35 Alicia Muiños + 10 Dr Palomino). Ademais será **OBRIGATORIA A REALIZACIÓN do OBRADOIRO de Neurocirurxía (10%)**.

Para optar ao aprobado, será necesario alcanzar un 5/10 en ambas metodoloxías.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento da modalidade de avaliación global será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

2ª OPORTUNIDADE:

De non superar a asignatura en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade, implicará acudir a 2ª oportunidade mediante a realización dun exame global tipo test composto por 100 preguntas con catro opcións de resposta. Cada resposta incorrecta restará 0,25. (40 Martín Ferro + 40 Alicia Muiños + 20 Julio Palomino).

MATRÍCULAS DE HONRA

Para discernir a matrícula de honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético axeitado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados...), considerarase que o/a estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a calificación final en primeira oportunidade, sera de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Brunner y Suddarth, **Enfermería médico quirúrgica**, 12ª edición, Lippincott, 2017

Rosa Suárez, **Tratado de Enfermería Neurológica: La persona, la enfermedad y los cuidados**, 3ª edición, Elsevier, 2013

Jose Ramón Regueiro González, **Biología y Patología del Sistema Inmunitario**, 5ª edición, Panamericana, 2021

José Cordero Ampuero y Enrique Gómez Barrera, **Traumatología y Ortopedia**, 11ª edición, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

Pamela Lynn, **ENFERMERÍA CLÍNICA DE TAYLOR. MANUAL DE COMPETENCIAS Y PROCEDIMIENTOS.**, 2ª edición, Lippincott, 2016

Harrison, **Principios de medicina interna**, 19ª edición, Mc Graw Hill, 2015

Julian Garcia-Feijoo, **Manual de Oftalmología**, 1ª edición revisada, Elsevier, 2012

Jonas Johnson., **Otolaryngology (Bailey´s Head and Neck Surgery)**, 5ª edición, Hardback, 2013

Elizabeth Jamieson, **Procedimientos de Enfermería Clínica: Guía para la practica basada en la experiencia.**, 5ª edición, Elsevier, 2008

Rosa Suñer Soler, **Tratado de enfermería neurológica**, 978-84-9022-526-4, 3ª edición, Elsevier, 2014

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Introducción á enfermaría clínica/V53G140V01201

IDENTIFYING DATA**Enfermería comunitaria II**

Subject	Enfermería comunitaria II			
Code	V53G140V01206			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Rey Grandal, María			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
General description	Dar a coñecer aos estudantes o modelo profesional da Enfermería Comunitaria, a través dos seus modelos teóricos e metodolóxicos, os seus roles e funcións e o seu papel dentro dos Equipos Multidisciplinares de Atención á Comunidade, tendo en conta a participación comunitaria na abordaxe dos coidados da saúde, das persoas, as familias e as comunidades.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A3	B6	C20	D1
Ser capaz de identificar las necesidades de saúde das poboacións e grupos de interese en saúde pública.			C23	D2
			C24	D3
			C25	D5
			C26	D6
				D7
				D8
				D9

Ser capaz de realizar enquisas epidemiolóxicas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situacións desfavorables en relación coa saúde	A3		C23	D1	
	A4		C24	D2	
			C25	D3	
				D5	
				D7	
				D8	
	Saber aplicar intervencións de formación para la saúde para contribuír a resolver problemas de saúde colectivos	A4	B2	C23	D2
			B6	C24	D3
			C25	D6	
			C26	D9	

Contidos

Topic	
Epidemioloxía e prevención das enfermidades crónicas.	Programa de actividades preventivas e promoción da saúde (PAAPS). Recomendacións sobre estilos de vida. Recomendación e prevención do cancro. Recomendacións preventivas cardiolóxicas. Prevención enfermidades infecciosas. Prevención trastornos de saúde mental. Actividades preventivas en: maiores , muller e infancia / adolescencia . Epidemioloxía e prevención de accidentes. Nutrición en Atención Primaria. Abordaxe da diabetes desde Atención Primaria.
Principios xerais de Atención Primaria, Organización e funcionamento dos Servizos de Atención Primaria de Saúde. Promoción da Saúde	Enfermaría Familiar, Comunitaria e de Saúde Pública. Xeneralidades. Políticas de saúde. Marco normativo. Sistema sanitario español. Atención Primaria. Equipo interdisciplinar. Carteira de servizos. Coordinación interniveis. Sistemas de información. Centro de saúde. Atención domiciliaria. Enfermeira xestora de casos. Promoción da saúde: neno san, adolescente, idade adulta e ancián. Paciente crónico. Violencia de xénero. Atención á dependencia. Atención sociosanitaria. Cooperación non governamental. Enfermaría militar e penal. Enfermaría escolar. Enfermaría do traballo.
Conceptos xerais e bases da formación e información para a saúde (EPS).	Enfoques e modelos de EPS. Planificación de programas e/as actividades de EPS. Métodos e medios de EPS. EPS en grupos, dinámica de grupos. EPS en persoas / pacientes. Plan local de saúde.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	40	42	82
Estudo de casos	3	9	12
Traballo tutelado	8	23	31
Actividades introdutorias	2	2	4
Metodoloxías baseadas en investigación	0	25	25
Instrucción programada	1	12	13
Seminario	16	20	36
Exame de preguntas obxectivas	2	20	22

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución

Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo titorización da profesora responsable.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Metodoloxías baseadas en investigación	Actividade orientada a mellorar a capacitación para o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO
Instrucción programada	Presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar o bloque temático.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas. Xestión de casos, axuda non gubernamental, realización de presentacións, comunicación e entrevista clínica, elaboración de CV e carta de presentación, axuda non gubernamental, enfermaría do traballo, de centros penitenciarios, militar, familiar e comunitaria....

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	Nas clases maxistras analizaranse casos reais con debate entre o estudantado e o equipo docente para formulación de directrices de actuación.
Lección maxistral	Resolución de dúbidas expostas polo alumnado.
Traballo tutelado	Titorías programadas e a demanda, segundo necesidades dos grupos de traballo establecidos.
Metodoloxías baseadas en investigación	O curso disporá de titorías a demanda do estudantado

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, consistente nun proxecto de educación para a saúde no ámbito comunitario. Realízase en grupo, baixo titorización da profesora responsable.	35	A3 B2 C23 D1 A4 C24 D2 C25 D3 D5 D6 D9
Metodoloxías baseadas en investigación	Mellora o procesamento da información en dominios específicos recorrendo a actividades de investigación científica. CURSO UVIGO: INFORMATE COA BIBLIO	10	A3 B6 C25 D1 D2 D3 D7 D8 D9
Instrucción programada	Avaliación de contidos dos bloques temáticos, enfermería familiar e comunitaria, xestión de casos, enfermaría do traballo, enfermaría escolar, enfermaría militar e de centros penais e do seminario da UVIGO Curriculum vitae e entrevista laboral.	15	C20 D1 C23 D3 C24 C25 C26
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Inclúen casos prácticos.	40	B2 C20 D7 B6 C23 D8 C24 C25 C26

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento supón a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á EC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (anexando xustificante pertinente). A cualificación da EC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula:

TRABALLO TUTELADO (35%), INSTRUCCIÓN PROGRAMADA (15%), METODOLOXÍAS BASEADAS EN INVESTIGACIÓN (10 %) e EXAME (40%).

O exame terá, 50 preguntas tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. Deberase acadar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, excepto no exame que será dun 5/10. En caso de non acadarse ditas cualificacións o estudante perderá a AC. Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

Avaliación global (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Exame tipo test de 80 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0.25 do valor das correctas. Para superar a materia deberase acadar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, optarase por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA: Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Piedrola y otros, **Medicina Preventiva y Salud Pública**, 12ª, ELSEVIER, 2015

<https://www.sergas.es/salud pública>,

Complementary Bibliography

Enrique Ramos Calero, **Enfermería Comunitaria: Métodos y técnicas**, 1ª, DIFUSION AVANCES DE ENFERMERIA, 2000

L. Mazarrasa Alvear, **Salud Pública y Enfermería Comunitaria**, 2ª, McGraw - Hill, 2003

<http://www.who.int/es/>,

M.B. Sanchez Gomez, J. Gómez Salgado, G. Duarte Climents,, **Enfermería Comunitaria**, 1ª, FUDEN, 2007

<http://www.msssi.gob.es/>,

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

SEMFyC, <https://www.semfyc.es/wp-content/uploads/2016/07/01-recomendaciones.pdf>,

<https://www.aepap.org/grupos/grupo-de-patologia-infecciosa/informacion-para-familias>,

Lizarraga, S. y Ayarra, M., http://www.aepap.org/apapcy/entrevista_motivacional.pdf,

<http://www.elsevier.es/es-revista-atencion-primaria-27-sumario-vol-48-num-s1-S0212656716X70102>,

http://www.juntadeandalucia.es/servicioandaluzdesalud/principal/documentosAcc.asp?pagina=pr_desa_Innovacion5,

<https://www.aepap.org/biblioteca/programa-de-salud-infantil>,

Arribas Chatá et al., **Herramientas y técnicas sanitarias**, 3ª Edición., 2015

www.seoeme.es/,

www.sennutricion.org,

María Begoña Sánchez Gómez, Juan Gómez Salgado y Gonzalo Duarte Climents, **Atención al individuo y la familia**, 1ª, FUDEN, 2009

<http://enfermeriacomunitaria.org/web/>,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Estadística: Estadística/V53G140V01106

Psicología: Psicología/V53G140V01102

IDENTIFYING DATA**Xestión de enfermaría**

Subject	Xestión de enfermaría			
Code	V53G140V01207			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Serra Martínez, Cristina			
Lecturers	Groba Pérez, Fernando Serra Martínez, Cristina			
E-mail	cserra@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A Enfermaría é unha disciplina dedicada ao trato directo coas persoas, en ocasións baixo circunstancias de diversa complexidade relacionadas co binomio Saúde-Enfermidade, ou Vida-Morte. A Xestión en Enfermaría é a ferramenta principal para desenvolver os cuidados de Enfermaría, tanto a nivel individual como colectivo, sobre a base da Valoración, Diagnóstico, Planificación, Execución e Avaliación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de cuidados.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de aplicar a Política de calidade asistencial e a avaliación da calidade dos servizos de enfermaría.	B13 B15	C46	D4 D5 D6 D10 D11
Realizar unha Xestión por Procesos Sanitarios: coñecer, comprender e manexar os diferentes Sistemas de axustes de Riscos, as ferramentas específicas para a xestión dos Procesos Sanitarios: *IC, *GRDs, IR-*GRDs, *ACGs, *CASEMIX,...	B12 B13 B15	C45 C46	D4 D5 D6 D10 D11
Coñecer, comprender e manexar os principais indicadores de Xestión Sanitaria, Recurso [Cama Hospitalaria] e os seus deseños de cadro de mando integral.			D1 D2 D3

Contidos

Topic

Proceso administrativo nos servizos de saúde.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Concepto de dirección. 2. Elementos da dirección: <ol style="list-style-type: none"> a) Motivación b) Comunicación. c) Toma de decisións. d) Liderado: estilos de dirección. e) Negociación. 3. Concepto de planificación. Problema de saúde. Risco. Necesidade de saúde. 4. Tipos e niveis de planificación. Proceso de planificación: análise e diagnóstico da situación, establecemento das prioridades, determinación das alternativas, elaboración de obxectivos e formulación do plan. 5. Ciclo Administrativo. Funcións da Administración.
Análise dos ámbitos sanitarios.	<ol style="list-style-type: none"> 1. O sector da Sanidade e a Economía. 2. A oferta de servizos sanitarios. 3. Análise do custo da unidade de Enfermaría 4. Fundamentos da Xestión Financeira
Políticas sanitarias:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Central e autonómica 2. Políticas sanitarias máis significativas a nivel mundial. 3. Concepto de organización. As organizacións sanitarias. 4. Principios da organización. 5. Proceso de organización: <ol style="list-style-type: none"> a) Estructuración: definición, tipos, organigramas. b) Sistematización: normas, protocolo, política e estándares de enfermaría. c) Instalación: recursos humanos, recursos materiais.
Xestión de servizos de enfermaría: características e procesos.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cara a unha xestión de Enfermaría Innovadora. 2. Sistemas de Información e a súa aplicación nos coidados enfermeiros. 3. Organización das unidades de Enfermaría. 4. O proceso de cambio na organización. 5. Xestión por procesos de enfermaría. 6. Comunicación na organización. 7. Fundamento de Dirección de RRHH. Descrición de postos de traballo. Xestión por competencias. 8. Fundamento de loxística e Compras. Introducción á xestión de compras e aprovisionamentos. 9. Fundamento de Mercadotecnia. Mercadotecnia presente e futuro. Mercadotecnia estratéxica.
Concepto de calidade e seguridade.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Historia da Calidade. Fundamentos de Xestión da Calidade. 2. A mellora continua. Ferramentas para a análise e a solución de problemas. 3. O proceso de cambio na organización e a xestión do risco.
Avaliación da calidade dos servizos de Enfermería	Política de calidade asistencial e avaliación da calidade dos servizos de enfermaría

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	18	6	24
Lección maxistral	54	46	100
Actividades introdutorias	2	2	4
Aprendizaxe baseado en proxectos	6	6	12
Exame de preguntas obxectivas	2	8	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O/A estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias etc.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Aprendizaxe baseado en proxectos Realización de actividades que permiten a cooperación de varias materias e enfrontan aos alumnos/as, traballando en equipo, a problemas abertos. Permiten adestrar, entre outras, as capacidades de aprendizaxe en cooperación, de liderado, de organización, de comunicación e de fortalecemento das relacións persoais.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O traballo realizado durante as dinámicas impartidas nas clases teóricas ten como finalidade mellorar a capacidade de adquisición e desenvolvemento de coñecementos fundamentais de xestión que permitan comprender e desenvolver coñecementos especializados en Xestión de Enfermaría. Para iso, o alumno dispón dunha atención personalizada que favoreza o seu desenvolvemento persoal vinculado á temática concreta escollida dentro das directrices marcadas polo profesor. As dúbidas conceptuais que xurdan tras o estudo razoado dos temas do manual e do material complementario deberán ser formuladas nas titorías previa solicitude de cita: martes ás 17 h. Datos de contacto: cserra@povisa.es e/ou fgroba@povisa.es
Aprendizaxe baseado en proxectos	Proporanse diferentes dinámicas de traballo (ver metodoloxía) e un proxecto final da materia.
Tests	Description
Exame de preguntas obxectivas	Exame de preguntas obxectivas. Farase un exame final da materia que se centrará nos contidos impartidos na clase.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado Entrega do traballo final da materia que contemplará transversalmente todos os temas impartidos que se puntuarán ata un máximo de 10 puntos con exposición oral ata acadar un máximo do 30% da materia. Deberá acadar unha puntuación mínima de 4 puntos sobre 10 para computar a avaliación continua.	30	B13 C45 D1 B15 C46 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11
Aprendizaxe baseado en proxectos Haberá 6 dinámicas específicas, cada unha das dinámicas terá unha nota de apto/non apto (0,5 puntos/dinámica) ata acadar un máximo do 30% da materia. Non se validará a ausencia xustificada nos días en que o profesor planifica a actividade presencial. O alumno terá á súa disposición un traballo similar para a súa entrega cun prazo previamente acordado co profesor. O número máximo de dinámicas non presentadas para poder ponderalas na nota final será de dúas actividades. O alumno sabendo que por este motivo se vería reducida a nota final. DINÁMICA 1 Organizacións sanitarias DINÁMICA 2 Seminario hospitalario DINÁMICA 3 Xestión financeira DINÁMICA 4 "O líder" DINÁMICA 5 "Marketing" DINÁMICA 6 "Xestión da calidade e seguridade do paciente"	30	B15

Exame de preguntas obxectivas	AVALIACIÓN CONTINUA	40	B13 C45 D1
	Proba de opción múltiple (40%). a. Nota mínima esixida para computar a avaliación continua de 4,00 puntos sobre 10. b. 40 preguntas de opción múltiple. c. Só unha resposta correcta d. Penalizan as respostas incorrectas. Cada pregunta incorrecta supón un desconto de 0,33 puntos. e. Terán 4 opcións de resposta.		B15 C46 D2 D3 D4 D5 D6 D10 D11
	AVALIACIÓN GLOBAL		
	O alumnado que perda ou renuncie á avaliación continua terá a opción de realizar a avaliación global, cun exame final que terá un peso do 100%. Realizarase na data que estableza o centro. Non haberá outras opcións para aumentar a nota a través do traballo/dinámica. Este exame terá a seguinte modalidade: a. Nota mínima esixida para superar o exame con 5,00 puntos sobre 10. b. Total de 78 preguntas: 76 preguntas de opción múltiple (1 punto por pregunta) e 2 preguntas de desenvolvemento (2 puntos por pregunta). c. Só unha resposta correcta. d. Penalizan as respostas incorrectas no modo de opción múltiple. Cada pregunta non contestada correctamente supón un desconto de 0,33 puntos. Terán 4 opcións de resposta. e. Inclúese todo o temario impartido durante o desenvolvemento da materia.		

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase o profesorado expón os horarios de planificación da materia e titorías, e informa das opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL), para que elixan a que mellor se adapte ás súas necesidades.

Asúmese avaliación continua, o rexeitamento desta elección da avaliación global comunicarase formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na páxina web.

Avaliación continua (AC):

O 20% das faltas inxustificadas supón a perda do dereito AC, sendo xustificadas: realización de exames, presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e baixa por enfermidade ou médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtérase sumando as probas desenvolvidas na aula: TRABALLO CONVIVIDO: Traballo de clínica sanitaria (30%), APRENDIZAXE BASADA EN PROXECTOS: Dinámica (30%) e EXAME (40%).

Para continuar coa AC, o alumnado deberá asistir á dinámica cun máximo de 2 faltas. A partir deste punto baremase a nota acadada xunto cotraballo final obrigatorio e o exame, cuxo mínimo esixido é acadar 4 puntos/10.

Avaliación global (AG):

Esta modalidade require a superación dun único exame global que representa o 100%.

- Nota mínima esixida para superar o exame con 5,00 puntos sobre 10.
- Total de 78 preguntas: 76 preguntas de opción múltiple (1 punto por pregunta) e 2 preguntas de desenvolvemento (2 puntos por pregunta).
- Só unha resposta correcta.
- Penalizan as respostas incorrectas no modo de opción múltiple. Cada pregunta non contestada correctamente supón un desconto de 0,33 puntos. Terán 4 opcións de resposta.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na páxina web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

A non superación da materia en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade implica que na 2ª oportunidade optárase pola avaliación global.

CON HONRA:

Para discernir a Lista de Honra no caso de idéntica cualificación entre varios alumnas/os, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que os estudantes mostren un comportamento ético adecuado. Se se detectan comportamentos pouco éticos (copias, plaxios, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final da primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá o uso de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

TITORÍA:

O alumnado ten á súa disposición un horario semanal para a resolución de dúbidas e/ou titorías presenciais que serán todos os martes ás 17:00 horas, cuxa solicitude deberá realizarse previamente ao profesores especificando a orde do día do seu interese.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CABO, J. et al., **Dirección de Empresas (MBA) Integral: Pública y Privada**, Centro de Estudios Financieros., 2010

CENTRO DE INICIATIVAS PROFESIONALES CIP, **Fundamentos de Calidad**, 2012

Complementary Bibliography

AMAT O., **Contabilidad y finanzas para no financieros**, DEUSTO Barcelona, 2008

MORALES, J.A. y PUIG, M., **La planificación didáctica en el Espacio Europeo de Educación Superior**, 2011

UDIMA, **Diseño de Programas Formativos**,

MUÑIZ, R., **Marketing en el siglo XXI**, 2010

C Ferrer-Arnedo, MI Gonzalez-Navarro., **Liderazgo enfermero**, 2021

ROSE O. SHERMAN., **The nurse leader coach**, 2019

C Ferrer-Arnedo, MI Gonzalez-Navarro., **Liderazgo enfermero**, 2021

ROSE O. SHERMAN., **The nurse leader coach**, 2019

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estadística/V53G140V01106

Fundamentos de enfermería/V53G140V01107

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas I				
Subject	Prácticas clínicas I			
Code	V53G140V01208			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Martínez Pérez, Estefanía			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Martínez Pérez, Estefanía Muñíos Álvarez, Alicia			
E-mail	emartinez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	O estudante adquirirá coñecementos e destrezas nos coidados de enfermaría básicos, así como nas **relacions persoais.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independancia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, na Atención especializada e no ámbito Sociosanitario.	A5	B1 B3 B6 B13	C18 C29 C31 C50	D6 D7 D8
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.			C11 C12 C22 C33 C49	
Ser capaz de prestar coidados ó paciente, establecendo con él/ela e a súa familia, unha actitude empática, e que garanta a confidencialidade, privacidade e dignidade.				D6

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación e adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	Realización das actividades referidas os períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais. Coidados da alteracion das necesidades básicas. Técnicas e procedementos de enfermaría básicos.
---	--

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	4	0	4
Actividades introductorias	1	0	1
Prácticum, Practicas externas e clínicas	210	7	217
Simulación	2	0	2
Cartafol/dossier	0	0.5	0.5
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	0.5	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o desenvolvemento das prácticas.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Apoio individualizado para favorecer a adquisición de habilidades e competencias no desenvolvemento de procedementos básicos de enfermaría.

Tests	Description
Cartafol/dossier	Axudar e guiar ao estudante na elaboración dun cartafol no que reflecta as características da empresa, institución sanitaria ou sociosanitaria onde realizou as prácticas, e describir as tarefas e funcións desenvolvidas durante o proceso de formación práctica.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Rotatorio de prácticas preprofesionais que permiten a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos de Enfermaría á práctica clínica, en centros asistenciais e sociosanitarios.	65	A5 B1 C11 D6 B3 C12 D7 B6 C18 D8 B13 C22 C29 C31 C33 C49 C50
Simulación	Probas para a avaliación que inclúen actividades prácticas a resolver. O estudiantado debe dar resposta a actividade exposta aplicando os coñecementos teórico-prácticos da materia e as competencias adquiridas durante o desenvolvemento da materia.	25	A5 B1 C11 D6 B3 C12 D7 B6 C18 B13 C22 C29 C31 C33 C49 C50

Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflexionará a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	D6 D7 D8
------------------	---	----	----------------

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas I están vinculadas a dous períodos, en hospitalización e centro sociosanitario. O primeiro de 3 semanas con asistencia obrigatoria a un seminario previo e o segundo, de 4 semanas, con avaliación práctica mediante unha rúbrica establecida.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada un dos períodos para poder optar ao aprobado.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período.

O incumprimento da devandita entrega, nalgunha das rotacións, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación da materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiránse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, levará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica**, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

A. G. PERRY, **Guía Mosby de habilidades y procedimientos de enfermería**, 9ª EDICIÓN, Elsevier, 2019

SHEILA A. SORRENTINO, **Manual Mosby de cuidados básicos de enfermería**, 6ª EDICIÓN, Elsevier, 2020

EVANGELINA PÉRES DE LA PLAZA / ANA Mª FERNÁNDEZ ESPINOSA, **Técnicas Básicas de Enfermería**, Mcgraw-Hil, 2017

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Other comments

Consultar normativa de asistencia a prácticas clínicas.

IDENTIFYING DATA**Enfermería clínica III**

Subject	Enfermería clínica III			
Code	V53G140V01301			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia			
Lecturers	González Abelleira, Óscar Manuel Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Esta materia encadra as competencias a desenvolver polo estudante no coidado a persoas con patoloxías específicas dentro do eido da Enfermería Médico-Cirúrxica.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
C28	Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results				
Ser capaz de deseñar os coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello xeniturinario, sistema endocrino, paciente oncohematolóxico e atención urxente e emerxente.	A4	B7	C28	D1	
	A5	B8	C29	D2	
			C32	D3	
				D4	
				D7	
				D8	
	Ser capaz de planificar e prestar coidados ante situacións concretas relacionadas cun paciente inestable nas distintas temáticas abordadas na asignatura.	A3	B7	C28	D1
		A4		C29	D2
A5			C30	D3	
			C32	D4	
				D7	
				D8	
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A4	B7	C28	D1	
		B8	C29	D2	
			C30	D3	
			C32	D4	
				D7	
				D8	

Ser capaz de aplicar os coidados básicos necesarios para a atención á persoa/paciente crítico incluído o potencial doante de órganos.	A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C32	D1 D2 D3 D4 D7 D8
---	----------	----------	--------------------------	----------------------------------

Contidos

Topic	
1.- Paciente con alteracións na regulación endocrina	1.1 Conceptos xerais. 1.2 Alteracións hipotálamo e hipófise. 1.3 Alteracións tiroides. 1.4 Alteracións paratiroides. 1.5 Alteracións suprarrenais. 1.6 Alteracións pancreáticas. 1.6.1 Diabetes Mellitus. 1.7 Obesidade. Hiperlipidemias. Alteracións metabolismo ácido úrico. 1.8 Coidados de enfermaría 1.9 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
2.- Enfermaría de Urgencias e Emerxencias	2.1 Conceptos: Urgencia, emerxencia, catástrofe. 2.2 Sistemas integrais de emerxencias e servizos de urgencias extrahospitalarias. 2.3 Urgencia extrahospitalaria. Cadea de supervivencia. 2.4 Transporte sanitario. 2.5 Estructura e funcionamento dun servizo de urgencias hospitalarias. 2.6 Valoración e clasificación de pacientes nun servizo de urgencias. 2.7 Soporte vital Avanzado. Algoritmos de actuación. 2.8 Miscelánea: Manexo de casos prácticos (respiratorio, cardiocirculatorio, politraumatizado...).
3.- Paciente con alteracións na eliminación urinaria	3.1 Paciente con alteración na eliminación urinaria. Xeneralidades. 3.2 Insuficiencia renal aguda e crónica. 3.2.1 Hemodiálise e diálise peritoneal. 3.2.2 Dispositivos asociados. 3.3 Paciente urolóxico. 3.3.1 Patoloxía urolóxica renal. 3.3.2 Patoloxía vesical. 3.3.3 Patoloxía prostática. 3.3.4 Testicular. Xenital masculina. 3.3.5 Disfunción sexual. 3.3.6 Trasplante Renal. 3.4 Coidados de enfermaría. 3.5 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).
4.- Introducción ao paciente crítico	4.1 A Unidade de Coidados Intensivos. 4.2 Monitorización e rexistros. 4.3 Dispositivos asociados. 4.4 Tratamentos. 4.5 Coidados de Enfermaría. 4.6 Atención a familia. 4.7 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC). 4.8 Seguemento dun caso. Mantemento do paciente doante.
5.- Paciente con alteracións oncohematolóxicas.	5.1 Xeneralidades. 5.2 Tratamentos. Tipos. Protocolos. 5.3 Técnicas e dispositivos asociados. 5.4 Complicacións. 5.5 Coidados de enfermaría. 5.6 Diagnósticos (NANDA). Obxectivos (NOC) e Intervencións (NIC).

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	49	30	79
Actividades introdutorias	2	0	2
Aprendizaxe colaborativa	1	20	21
Obradoiro	4	20	24
Estudo de casos	2	20	22
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos teórico-prácticos específicos da materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Exposición dos contidos xerais por cada un dos profesores/as intergrantes da materia e comunicación dos requerimentos das metodoloxías/probas integrantes da mesma.
Aprendizaxe colaborativa	Actividade específica desenrolada individualmente por cada estudante baixo as directrices establecidas polo profesor/a responsable dela. Contará cunha rúbrica para a súa avaliación.
Obradoiro	Programación de DOUS seminarios prácticos que versarán sobre contidos concretos vinculantes ao bloque temático de Urxencias e Emerxencias (vía aérea e soporte circulatorio). Contarán cunha rúbrica para a súa avaliación.
Estudo de casos	Actividade encamiñada a defensa de situacións prácticas concretas tendo en conta a aprendizaxe teórico-práctica recibida no eido das múltiples vítimas e catástrofes.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Aprendizaxe colaborativa	O correo electrónico da profesora será a ferramenta principal de comunicación en caso de dúbidas durante o proceso de elaboración. En caso de precisarse tutoría individual presencial será programada pola profesora.
Estudo de casos	O correo electrónico do profesor será a ferramenta principal de comunicación en caso de dúbidas durante o proceso de elaboración.

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Aprendizaxe colaborativa	AP.C: O/a estudante elaborará de forma INDIVIDUAL segundo as directrices facilitadas pola profesora unha actividade acerca de contidos prácticos específicos da materia, que posteriormente serán compartidos.	20	A3 A5	B7 C28 B8 C29 C30 D1 D4 D7 D8
Obradoiro	O: O/a estudante defenderá DOUS seminarios prácticos, cun valor dun 10% cada un deles, que versarán sobre temáticas concretas vencelladas as contidos de Urxencias e Emerxencias. A modo orientativo: manexo avanzado vía aérea, soporte circulatorio avanzado.	20	A3 A4	B7 C28 B8 C29 C32 D1 D2 D3 D4 D7
Estudo de casos	EC: O estudante resolverá de forma INDIVIDUAL un exercicio práctico de triaxe básico e avanzado de múltiples vítimas e catástrofes.	20	A3 A4	C28 C30 D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	EX: Proba para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. O estudante seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades (catro opcións de resposta). Cada resposta incorrecta restará 0,25. Total preguntas 40 (20 Óscar Gozález+20 Alicia Muiños). Oportunidade de Xaneiro e Xullo no horario establecido no calendario oficial de exames publicado na web. Aulas 21 e 23.	40	A3 A4	C28 C29 C32 D1 D2 D3 D4 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da asignatura e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA OU GLOBAL).

A elección individual do estudantado será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para elo e publicada na web.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O 20% de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito de AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza de órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (adxuntando xustificante pertinente).

A calificación da avaliación continua obtense mediante a suma de: AP.C+O+EC+EX . **Será necesario acadar mínimo un catro sobre dez en cada unha das metodoloxías que integran a asignatura, de carácter obrigatorio todas elas.**

AP.C: OUTUBRO-NOVEMBRO.

O: Obradoiro: OUTUBRO-DECEMBRO.

EX: 40 PREGUNTAS TEST (XANEIRO). A data do exame coincidirá coa establecida no calendario oficial de exames (AULAS 21 e 23). Data compartida coa modalidade de avaliación global.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a avaliación continua, ou renunciaran a ela, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da calificación da asignatura (Avaliación global).

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento das distintas probas que compoñene a AC será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un examen global que suporá o 100% da calificación da materia.

O exame será tipo test (80-100 preguntas) con catro opcións de resposta (cada resposta incorrecta restará 0,25) que incluírá a resolución de casos prácticos/clínicos.

Para superar a materia deberá alcanzarse una nota mínima de 5/10.

IMPORTANTE: Toda a información necesaria para o desenvolvemento da proba de avaliación global será divulgada en tempo e forma a través de MOOVI.

2ª OPORTUNIDADE:

De non superar a asignatura en calquera das dúas modalidades na 1ª oportunidade, implicará que a 2ª oportunidade se optará pola avaliación global.

MATRÍCULAS DE HONRA:

Para discernir a matrícula de honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético axeitado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados...). considerarase que o estudante non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a calificación final en primeira oportunidade, sera de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

P. Parrilla Paricio; J.I. Landa Garcia, **Cirugía AEC**, 2ª Edición, Editorial Medica Panamericana,

Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico- Quirúrgica**, 6ª Edición, Elsevier- Mosby,

Sabiston, **Tratado de Cirugía. Fundamentos Biológicos de la Práctica Quirúrgica Moderna**, 20ª Edición, SA Elsevier España, 2017

L. Andreu Periz et. al, **La Enfermería Médica y el Trasplante de Órganos**, Panamericana S.A, 2004

Alan Wein et.al, **Campbell Walsh Urología**, Décima, Panamericana S.A, 2015

Zudaire, Juan Javier, **Manual de Urología**, 1ª edición, Ariel, 2002

Fernández Del Busto Ernesto, **Manual de Enfermería Urológica**, Journal, 2014

Complementary Bibliography

Brunner& amp; Suddarth´s, **Textbook of Medical- Surgical Nursing**, 12ª Edición, Lippincott Williams & amp; Wilkins,

Kathleen Duffy, **Medicall- Surgical Nursing Made Incredibly Easy**, 1ª Edición UK, 2011

Morris PJ, Malt RA, **Oxford Testbook of Surgery**, 2ª Edición,

Ministerio de Sanidade, Servizos Sociais e Igualdade, www.ont.es,

J. Larry Jameson et. al, **Harrison Endocrinología**, 20ª Edición, Mc Graw Hill, 2007

Marylynn E. Doenges et al., **Planes de Cuidados de Enfermería**, Séptima Edición, Mc Graw-Hill, 2008

Mary Fran Hazinki et. al. Edición en español: Fabian C.Gelpi, **Aspectos Destacados de la Actualización de las Guías de la AHA para RCP y ACE de 2015**, CPR& amp; ECC, 2015

Laso JF, **Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología**, 2ª edición, Elsevier-Masson, 2010

<https://www.enfermeriadeurgencias.com/>, **Sociedad Española de Enfermería de Urgencias y Emergencias**,

<https://seeiuc.org/>, **Sociedad Española de Enfermería intensiva y Unidades Coronarias**,

<https://www.urgenciasyemergen.com/actualizacion-erc-2021-nuevas-recomendaciones-rpc/>, **Guía RCP 2021**,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería de urgencias e cuidados críticos/V53G140V01414

Introdución á enfermaría avanzada/V53G140V01415

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/V53G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Enfermería clínica I/V53G140V01204

Enfermería clínica II/V53G140V01205

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

IDENTIFYING DATA**Enfermaría materno-infantil**

Subject	Enfermaría materno-infantil			
Code	V53G140V01302			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator				
Lecturers	Cid González, Carla			
E-mail				
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	<p>A materia consta de dous partes ben diferenciadas: A enfermaría maternal que se ocupa da atención a muller e nai; e a enfermaría infantil cuxo obxectivo é o neno nas súas diferentes etapas evolutivas ata a idade adulta. Como obxectivos xerais, o alumno, ao finalizar a materia será capaz de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Obter coñecementos e habilidades necesarias sobre aspectos de coidados de técnicas de enfermaría materno-infantil, que permitan capacitalo para desenvolver a practica enfermeira dunha forma idónea - prestar coidados integrais tanto á muller como ao neno, desde o seu nacemento ata a adolescencia, nos diferentes niveis de atención de saúde: promoción, prevención, recuperación e rehabilitación; tendo en conta a súa individualidade e, o contexto familiar e socio-ambiental no que se desenvolven - Desenvolver un espírito crítico e investigador no area da enfermaría materno-infantil, que lle permita enriquecer o seu desenvolvemento e formación. 			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.

- C38 Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
- C39 Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
- C40 Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
- D1 Capacidade de análise e síntese.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.
- D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results				
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un estado de saúde óptimo ou recuperar a saúde, baseándose a toma de decisións, en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B2	C34	D1	
	A2	B4		D2	
	A3	B5		D3	
	A4	B7		D4	
	A5	B8		D5	
		B9		D6	
		B10		D7	
		B11		D8	
				D9	
	Saber describir os cambios que acontecen no organismo durante a xestación, parto e puerperio.	A1		C35	D1
		A2			D2
A3				D3	
A4				D4	
A5				D5	
				D6	
Saber describir, as intervencións e actividades axeitadas a prevención e tratamento dos problemas de saúde, na infancia e na adolescencia, e planificar os coidados garantindo o dereito a dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión, do neno e a súa familia.	A1	B2	C36	D1	
	A2	B7	C37	D2	
	A3	B8	C38	D3	
	A4	B9	C39	D4	
	A5	B10	C40	D5	
		B11		D6	
				D7	
				D8	
				D9	

Contidos

Topic	
1.-Recordo anatómico do aparello xenital feminino	1.1- Características anatómicas 1.2- Medios de fixación, vascularización e inervación.
2.- Ciclo xenital feminino.	2.1- Ovulación 2.2- Menstruación
3.- Puberdade e climaterio	3.1- Definición 3.2- Diagnóstico 3.3- Tratamento
4.- Diagnóstico do embarazo.	4.1- Modificacións fisiolóxicas e psicolóxicas da muller embarazada
5.- Control prenatal.	5.1- Infeccións perinatais
6.- Coidados hixienico-dietéticos da muller embarazada.	6.1- Educación maternal
7.- Principais problemas médicos que poden xurdir na muller embarazada.	7.1- Patoloxía médico-cirúrxica da xestante
8.- Principais problemas que afectan o desenvolvemento fetal	8.1- Parto prematuro 8.2- Desprendemento prematuro de placenta normoinsera 8.3- Placenta previa 8.4- CIR 8.5- Embarazo prolongado

9.- Parto	9.1- Inicio 9.2- Definición 9.3- Causas 9.4- Períodos
10.- Seguimento da parturienta durante as fases de parto.	10.1- Intervencións obstétricas. Coidados de enfermaría
11.- Seminario: Toma de mostrax vaxinais	11.1- Características do cérvix 11.2- Requisitos para a toma 11.3- Técnica da toma 11.4- Colposcopia
12.- Lactación materna.	12.1- Fisioloxía 12.2- Problemas máis frecuentes.
13.- Coidados de enfermaría no puerperio.	13.1- Infección puerperal
14.- Aborto.	14.1- Embarazo ectópico 14.2- Mola
15.- Planificación familiar	15.1- Historia 15.2- Asesoramento 15.3- Métodos
16.- Trastornos menstruales	16.1- Amenorrea/oligomenorrea 16.2- Hemorrxias uterinas anormais 16.3- Dismenorrea
17.- Infeccións xinecolóxicas	17.1- Diagnóstico e tratamento
18.- Tumores xinecolóxicos	18.1- Definición 18.2- Diagnóstico 18.3- Estadiaxe 18.4- Tratamento
19.- Valoración do recentemente nado.	19.1- Valoración inicial en sala de partos. 19.2- Historia perinatal e valoración física completa. 19.3- Exames e procedementos.
20.- Principais problemas de saúde dos neonatos.	20.1- Recentemente nado de alto risco.
21.- Crecemento e desenvolvemento.	21.1- Etapas de crecemento e desenvolvemento. 21.2- Parámetros de crecemento.
22.- Alimentación en pediatría.	22.1- Lactación materna, lactación artificial. 22.2- Alimentación complementaria. 22.3- Alimentación despois do primeiro ano de vida.
23.- Técnicas e procedementos de enfermería en pediatría.	23.1- Manexo da dor en pediatría. 23.2- Técnicas de administración de medicación. 23.3- Procedementos de enfermería específicos.
24.- Malos tratos infantís.	24.1- Malos tratos físicos. 24.2- Malos tratos. 24.3- Abuso sexual.
25.- Hospitalización infantil	25.1- Preparación para a hospitalización 25.2- Reacción do neno e os seus pais fronte á enfermidade e hospitalización. 25.3- Asistencia ao neno enfermo 25.4- Peculiaridades da hospitalización infantil
26.- Principios de enfermaría cirúrxica.	26.1.- Coidados pre e postoperatorios do neno. 26.2.- Accidentes na infancia
27.- Microbioloxía.	27.1- Microorganismos comúns en pediatría. 27.2- Infeccións pediátricas comúns e tratamento. 27.3- Papel de enfermería.
28.- Vacinación.	28.1- Inmunización. 28.2- Calendario vacunal galego. 28.3- Papel de enfermería.
30.- Xenética médica.	30.1- Enfermidades conxénitas e hereditarias 30.2- Erros conxénitos do metabolismo
31.- Enfermidades máis frecuentes no neno por aparellos e sistemas	31.1- Sistema endocrino 31.2- Sistema nervioso 31.3- Psicopatoloxía. Retraso mental. Test de desenvolvemento psico-motor 31.4- Órganos dos sentidos: visión e audición 31.5- Aparello respiratorio 31.6- Sistema cardio-vascular 31.7- Hematoloxía 31.8- Lesións da pel: Enfermidades exantemáticas. Queimaduras no neno. 31.9- Aparello xenito-urinario 31.10- Sistema osteo-articular 31.11- Aparello dixestivo

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	56	114	170
Traballo tutelado	3	15	18
Estudo de casos	12	12	24
Seminario	4	6	10
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/*s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvemento con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballo tutelado	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Estudo de casos	A actividade académica desenvolverase, individual e en pequenos grupos, coa finalidade de atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas específicos, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial e/ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	15	A3 A4 A5	D1 D2 D3 D7 D8
Estudo de casos	O estudante desenvolve exercicios ou casos clínicos na aula baixa as directrices do profesor e en relación con materia estudada previamente. Estará vinculado con actividades autónomas do estudante de forma individual ou en grupo e, con posterior resolución dos mesmos	30	A4 A5	B2 C34 B4 C35 B5 C36 B7 C37 B9 C38 B10 C39
Seminario	Valorase a participación do alumno en clase, así como a resolución/execución dos traballos realizados durante o mesmo.	15	A3 A4 A5	B7 D1 B8 D2 D3 D4 D7 D8
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta. Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. A ter en conta que se establece criterio de puntos negativos naqueles casos nos que existan preguntas mal contestadas.	40	A3 A4	D1 D2 D3 D4 D8

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a guía da materia, os horarios de titoría, os tipos de avaliación (**CONTINUA E GLOBAL**) para que o alumnado esté informado e poida optar a avaliación continua ou global segundo as súas necesidades. A súa elección será comunicada ao centro segundo a metodoloxía establecida para iso que será publicada na web da escola.

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

O **20%** das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC. Serán faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, ingreso hospitalario e enfermidade/baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: traballo tutelado (15%), estudo de casos (30%), seminario (15%) e o exame de preguntas obxectivas (40%).

O exame consta de preguntas tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas. Deberase alcanzar unha nota mínima de 4/10 en cada metodoloxía para computar a avaliación continua, excepto no exame que será dun 5/10. En caso de non alcanzarse ditas cualificacións o estudante perderá a AC.

Aqueles estudantes que non sigan ou perdesen a AC, serán cualificados mediante avaliación global.

AVALIACIÓN GLOBAL (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia. Exame tipo test de 80 preguntas, con 4 opcións de resposta. Cada resposta errónea, resta 0.25 do valor das correctas. Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10. O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (AC/ AG) en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade, optarse por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

COMPROMISO ÉTICO:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados etc.)/ etc.), considerarase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Exame global (40% EC e 100% EG. 80 preguntas)

40 preguntas pediatría (20 preguntas Carla Cid, 20 preguntas Irene Garay)

20 preguntas materno (Cid González, Carla)

20 preguntas materno (Garay Martínez, Irene)

Exame primeira oportunidade: 13/01/2025 ás 16:00h

Exame segunda oportunidade: 25/06/2025 ás 12:00h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

AGUILAR M.J., **TRATADO DE ENFERMERIA INFANTIL: CUIDADOS PEDIÁTRICOS**, Última edición, Ed. Elsevier, 2012

GONZALEZ VILLANUEVA, **ENFERMERIA DE LA INFANCIA Y LA ADOLESCENCIA**, última edición, Ed. Universitaria Ramon Areces, 2011

DONAT COLOMER F, **ENFERMERIA MARNTERNAL Y GINECOLOGICA**, última edición, Ed. Masson, 2006

SEGURANYES GLORIA, **ENFERMERIA MATERNAL**, Última edición, Masson, 2006

Complementary Bibliography

BURROUGHS A., **ENFERMERIA INFANTIL**, última edición, Mcgraw-Hill-Interamericana, 2002

ESPINAZO, **MANUAL DE ENFERMERIA PEDIÁTRICA PARA ATENCIÓN PRIMARIA**, última edición, Ed. Publimed, 2006

GONZALEZ MERLO J, **GINECOLOGÍA. OBSTETRICIA**, Última edic., Ed. Masson, 2013

SPEROFF, GLASS, KASE, **ENDOCRINOLOGIA GINECOLOGICA E INFERTILIDAD**, Ed. Waverly Hispanica SA,

SINGLETON, FOWLER, **ONCOLOGIA GINECOLOGICA**, Ed McGraw Hill,

CREASY AND RESNIK, **MATERNAL-FETAL MEDICINE**, Ed. Saunders,

<http://www.aeped.es/protocolos>, **Protocolos diagnósticos y terapéuticos en pediatría**,

www.sego.es, **Información general de asistencia obstétrico-ginecológica**,

---

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisiología: Fisiología/V53G140V01105

IDENTIFYING DATA**Prácticas clínicas II**

Subject	Prácticas clínicas II			
Code	V53G140V01303			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	15	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Martínez Pérez, Estefanía Muñíos Álvarez, Alicia			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia de prácticas clínicas II facilita a realización de cuidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial, utilizando a enfermería baseada na evidencia científica, co fin de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o proceso de enfermería, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia garantindo en todo momento o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B2	Saber planificar e prestar cuidados de enfermería dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermería na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermería española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar cuidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos cuidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os cuidados integrais de enfermería.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de cuidados de enfermería, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D3	Capacidade de xestión da información.

- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
 D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
 D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
 D7 Razoamento crítico.
 D8 Aprendizaxe autónoma.
 D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	A5	B2 B3 B4 B6	C4 C8 C11 C12	D3 D4 D5 D6
Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.		B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D7 D8 D11
Ser capaz de proporcionar coidados ao paciente aplicando o proceso de enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.		B2 B3 B4 B6 B7 B9 B11 B12 B13 B15 B16 B17	C4 C8 C11 C12 C17 C18 C29 C31 C33 C49 C50	D3 D4 D5 D6 D7 D8 D11

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermería á práctica clínica, en centros asistenciais (socioasistenciais e hospitais).	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	240	90	330
Estudo previo	0	30	30
Actividades introdutorias	1	2	3
Eventos científicos	4	4	8
Cartafol/dossier	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolve as actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde. Como o título de Graduado/a en enfermaría pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo previo	Busca, lectura e traballo de documentación, previo ás rotacións, que realiza o alumnado de forma autónoma.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Eventos científicos	A/o estudante poderá asistir de forma voluntaria ás actividades docentes programadas vinculadas ao servizo asignado, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor académico.
---------------------	--

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo xunto ao profesor titular das prácticas clínicas, realizarán o seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverán os posibles incidentes que poidan xurdir.
Tests	Description
Cartafol/dossier	O estudante debe rexistrar as actividades diarias que realiza, mediante a súa observación ou ben a realización das mesmas. O grao de dificultade será expresado polo estudante, dato que se terá en conta por parte dos profesores titulares da materia de prácticas clínicas, co fin de liquidar a devandita dificultade nos seguintes períodos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do estudante (20%) e do equipo / profesionais do servizo (70%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido, que se estrutura en: coñecementos teórico/prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	90	B3 C4 D5 B6 C11 D6 B11 C12 B13 C17 B15 C18 C29 C31 C33
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar cada rotación, o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	C4 C8 C11 C12 C17 C31 C33 C49

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas II están vinculados a dous períodos, de 4 semanas cada un, en hospitalización/centro sociosanitario e bloque cirúrxico.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de 4 puntos sobre 10 en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

En unidades de hospitalización, realizaranse 2 Plans de Atención de Enfermería, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 4/10.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período. O incumprimento da devandita entrega, nalgunha das rotacións, supoñerá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación da materia. As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia.

A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

NANDA, **Diagnósticos Enfermeros: definición y clasificación**, ELSEVIER, 2015-2017

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

Berman, A., Snyder, S.J., Kozier, B., Erb, G., **Fundamentos de enfermería: Conceptos, proceso, y prácticas.**, Pearson Educación., 2008.

Complementary Bibliography

María Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros**, 9ª edición, ELSEVIER, 2011

Sandra F., **De las técnicas básicas a las avanzadas.**, Pearson, 2009

<http://enfermeriaactual.com/relacion-nanda-noc-nic/>,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Enfermaría en saúde mental/V53G140V01305

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Enfermaría materno-infantil/V53G140V01302

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Ética e lexislación/V53G140V01202

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

IDENTIFYING DATA**Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos**

Subject	Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos			
Code	V53G140V01304			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Mosquera Losada, María Elena			
Lecturers	Mosquera Losada, María Elena Pérez Martín, Javier			
E-mail	marimosquera@uvigo.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	A materia de "Enfermaría Xeriátrica e coidados paliativos" trata de proporcionar ao alumno o coñecemento das modificacións que se producen no individuo coa idade, desde aspectos non só bio-fisiolóxicos e funcionais senón tamén socio-económicos que teñen neste grupo de poboación unha significación de suma importancia e transcendencia, trata igualmente dos coidados que deben dispensarse aos anciáns sans e enfermos, así como da actitude adecuada ao dispensar os devanditos coidados. Tamén engloba os coidados paliativos desde a perspectiva persoal, social e familiar e abordando os coidados que se dispensan na devandita situación.			

Esta materia impártese no terceiro curso do Grao de Enfermaría, e é unha materia semestral.

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code

- A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
- A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
- A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
- A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
- A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
- B1 Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
- B2 Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
- B3 Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
- B5 Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
- B6 Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
- B7 Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
- B9 Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
- B11 Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
- B14 Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.
- B15 Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
- B18 Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
- C8 Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
- C41 Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.

C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D3	Capacidade de xestión da información.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto socio-sanitario.	A1	B3	C8	D1
	A2	B5	C41	D2
	A3	B6	C42	D3
	A4	B7	C43	D4
	A5	B9		D5
		B11		D6
		B14		D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións **morfofuncionais e psicosociais do envellecemento.	A1	B1	C8	D1
	A2	B2	C44	D2
	A3	B3	C49	D3
	A4	B5	C52	D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Topic	
TEMA 1: O ENVELLECIMENTO: MARCO CONCEPTUAL. ASPECTOS XERAIS DO ENVELLECIMENTO	1.1: CONCEPTO DE VELLEZ. EDADISMO. MALOS TRATOS NA VELLEZ 1.2: PERFIL DO ANCIÁN EN ESPAÑA 1.3: CONCEPTOS SOCIODEMOGRAFICOS CLAVES EN RELACIÓN Á VELLEZ E O ENVELLECIMENTO POBOACIONAL 1.4: ENVELLECIMENTO DAS POBOACIÓNS 1.5: PROBLEMÁTICA DO ENVELLECIMENTO 1.6: ENVELLECIMENTO SAUDABLE E ENVELLECIMENTO ACTIVO
TEMA 2: ENFERMARÍA *GERONTOLÓGICA	2.1: XERIATRÍA E XERONTOLOXÍA 2.2: FUNCIÓNS DA ENFERMEIRA XERIÁTRICA 2.3: COIDADOS ESPECÍFICOS DA ENFERMEIRA XERIÁTRICA. MODELO VIRGINIA HENDERSON. AXUDAS TÉCNICAS 2.4: ANCIÁN CON DETERIORO COGNITIVO E INTERVENCIÓN COGNITIVA. 2.5 ALIMENTACIÓN NO ANCIÁN
TEMA 3: O CONTEXTO SOCIO-SANITARIO DA POBOACIÓN ANCIÁ	3.1: PLAN XERONTOLÓGICO 3.2: RECURSOS ASISTENCIAIS 3.3: CONCEPTO CRAVES DA DEPENDENCIA 3.4: LEI DE DEPENDENCIA

TEMA 4: NIVEIS ASISTENCIAIS	4.1: CONCEPTO DE NIVEL ASISTENCIAL 4.2 CLASIFICACIÓN DE NIVEIS ASISTENCIAIS 4.3: FUNCIÓNS DA ENFERMARÍA XERONTOLÓXICA NOS DISTINTOS NIVEIS ASISTENCIAIS 4.5 ORGANIZACIÓN DOS COIDADOS DE ENFERMARÍA DENTRO DAS INSTITUCIÓN S SOCIOSANITARIAS. 4.6: XESTORAS DE CASOS EN ENFERMARÍA XERIÁTRICA.
TEMA 5: TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO	5.1. CONCEPTO DE ENVELLECIMENTO 5.2 TIPOS DE CLASIFICACIÓN S DAS TEORÍAS DE ENVELLECIMENTO 5.3 TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO
TEMA 6: MODIFICACIÓN S *MORFOFUNCIONALES E PSICOSOCIAIS DO ENVELLECIMENTO	6.1: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.2: CAMBIOS FÍSICOS NO ENVELLECIMENTO E PRESENTACIÓN S ATÍPICAS DAS ENFERMIDADES POR APARELLOS 6.3 CAMBIOS PSÍQUICOS E SOCIAIS NO ENVELLECIMENTO 6.4: CARACTERÍSTICAS XERAIS DA PRESENTACIÓN DE ENFERMIDADES NO PACIENTE ANCIÁN 6.5 TERAPÉUTICA FARMACOLÓXICA NO PACIENTE ANCIÁN
TEMA 7: A PERSOA MAIOR ENFERMA. VALORACIÓN INTEGRAL	7.1: VALORACIÓN XERIÁTRICA 7.2: INSTRUMENTOS Ou ESCALAS DE VALORACIÓN 7.3: VALORACIÓN DA SAÚDE FÍSICA 7.4: VALORACIÓN DA CAPACIDADE FUNCIONAL 7.5: VALORACIÓN DA SAÚDE MENTAL 7.6: VALORACIÓN SOCIAL 7.7.:ANEXOS (ESCALAS) 7.8:TRASTORNOS NEUROCOGNITIVOS.
TEMA 8: O ANCIÁN FRÁXIL	8.1 TIPOS DE PACIENTES EN XERIATRÍA 8.2 O ANCIÁN FRÁXIL. ABORDAXE
TEMA 9: GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS	9.1: CONCEPTO DE SD XERIÁTRICO 9.2: CLASIFICACIÓN DAS SÍNDROMES XERIÁTRICAS 9.3: SÍNDROMES XERIÁTRICAS.
TEMA 10: COIDADOS PALIATIVOS	10.1 PASADO E ACTUALIDADE DOS COIDADOS PALIATIVOS 10.2 ENFERMERIA E COIDADOS PALIATIVOS FUNCIONS 10.3 ATENCIÓN NOS ÚLTIMOS DÍAS. AGONÍA 10.4 DUELO DEFINICIÓN. FASES E MANIFESTACIONES 10.5 DUELO PATOLÓXICO 10.6 APOIO PSICOSOCIAL A LA FAMILIA 10.7 EUTANASIA

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Resolución de problemas	12	17	29
Estudo de casos	10	13	23
Traballo tutelado	8	2	10
Foros de discusión	0	9.5	9.5
Debate	6	0	6
Seminario	3	0.9	3.9
Lección maxistral	13	42	55
Exame de preguntas obxectivas	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	2.6	7	9.6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Foros de discusión	Foros no que se propón o alumno que opine sobre diferentes conceptos da materia. E no que tamén debe reflexionar e opinar de forma asertiva sobre a visión do resto dos compañeiros.
Debate	Actividades grupais, no que os alumnos expoñen a súas ideas e arguméntaas sobre un tema relacionado que materia. Da mesma forma escoitan outras ideas e argumetnos co fin de ter diferentes visións e por tanto enriquezase o seu campo de coñecementos. O debate estará moderado polo profesor para orientar e conducir o debate dentro do campo profesional.
Seminario	Exposición por parte do profesor dun tema relacionado coa materia e que complementa e enriquece o coñecemento dos alumnos en relación co campo da Enfermería Xeriátrica.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas	O alumno deberá resolver exercicios proposto que se remitiron por correo electrónico e que servirán par manter unha discusión que o docente non que se reflexionará sobre conceptos craves desta materia. Tamén deberá calcular extraendo datos do INE diferentes índices e taxas relacionadas co envellecemento en España
Estudo de casos	O alumno debera resolver diferentes casos propostos polo profesor en grupo e de forma individual relacionados que materias (determinar os coidados máis adecuados en diferentes situacións clínicas que se manifestan en Xeriatria, saber aplicar escalas de valoración das AVD e sobre o estado Cognitivo, etc)
Traballo tutelado	O alumno desenrolará na clase en grupo sendo titorizada polo docente, diversos exercicios sobre envellecemento activo, organización dos coidados en de centros xeriátricos, etc.
Foros de discusión	Estableceranse diferentes foros de discusión, sobre conceptos importantes en xeriatria incluído o campo dos coidados paliativos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Resolución de problemas	Proba na que o alumno debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesor. Desta maneira, o alumno debe aplicar os coñecementos que adquiriu.	20	A1 B3 C42 D2 A5 B14 C43 D3 C49 D4 C52 D8 D10
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	15	A1 B1 C8 D1 A2 B2 C41 D3 A3 B3 C42 D4 A4 B5 C43 D7 A5 B6 C49 D8 B7 C52 D9 B9 D10 B15 B18
Traballo tutelado	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo, de forma oral ou escrita	5	A1 B2 C8 D1 A2 B3 C41 D2 A3 B5 C42 D3 A4 B6 D4 A5 B7 D5 B9 D6 B14 D7 B15 D8 D9 D10 D11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Restarase 1 correcta por cada 2 fallos	15	A1 B1 C41 D1 A3 B2 C42 D8 A5 B3 C43 B5 B6 B7 B9 B14 B15

Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas sobre un aspecto concreto. Os alumnos deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia.	45	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B9 B11 B14 B15 B18	C8 C41 C42 C43 C44	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
---	--	----	----------------------------	--	--------------------------------	--

---

Other comments on the Evaluation

I. SISTEMA DE AVALIACIÓN

Avaliación continua (AC)

ACTI (54%)+ACTG (6%)+ACF (40%)= AC (100% (10 puntos)

ACTI: Tráballo individual: 54% (5,4 puntos)

- Desenvolvemento do concepto profesional da vellez (0,25 puntos)
- Exercicio sobre valores estatísticos relacionados coa xeriatria (0,15 puntos)
- Caso práctico sobre escalas de avaliación xeriátrica (2 puntos) (para superalo será necesario acadar 5 puntos sobre 10, aínda que cun mínimo de 4 puntos sobre 10 pódese continuar coa avaliación continua e superará a materia como mínimo). sempre que o resto das probas cumpran acadar 5 puntos sobre 10. Os alumnos que obteñan menos de 4 puntos sobre 10 serán avaliados polo sistema global de avaliación.
- Caso práctico relacionado co tema 6, 8 e 9 (1,5 puntos) (para superalo será necesario acadar 5 puntos sobre 10, aínda que cun mínimo de 4 puntos pódese continuar coa avaliación continua e superará a materia). Sempre que co resto das probas alcancen 5 puntos. O alumnado que obteña menos de 4 puntos será avaliado polo sistema global de avaliación).
- Dúas probas parciais, preguntas curtas: (para superalas será necesario acadar un 5 sobre 10 en cada unha delas, aínda que cun mínimo de 4 puntos pódese continuar coa avaliación continua e superará a materia sempre que o resto das probas acaden 5 puntos Os alumnos que obteñan menos de 4 puntos nunha ou as dúas probas serán avaliados polo sistema global de avaliación.

ACTG: Tráballo en grupo 6% (0,6 puntos)

- Proxecto de envellecemento activo (0,15 puntos).
- Exercicio de Deterioro Cognitivo (0,15 puntos).
- Planificación do traballo TCAE de centro de atención sociosanitaria a persoas maiores (0,15 puntos).
- Reflexión profesional sobre coidados paliativos (0,15 puntos).

ACF: Examen final 40% (4 puntos) - Non se admitirá ningún tipo de material. Para superalo será necesario acadar un 5 sobre 10, aínda que cun mínimo de 4 puntos aprobarase a materia sempre que o resto das probas acaden os 5 puntos. Os estudantes que obteñan menos de 4 puntos deberán ser reexaminados globalmente nunha segunda ocasión. O exame terá un custo de:

- Preguntas curtas (2,5 PUNTOS)
- Preguntas da proba (1,5 puntos) 30 preguntas da proba (0,1 valor de resposta correcta e resta 0,03 pregunta incorrecta)

Avaliación global (AG)

Non se permitirá ningún tipo de material.

Consiste nunha proba final que contará o 100% da nota:

- 70% (7 puntos), - 1 caso práctico sobre escalas e 4 preguntas curtas sobre contidos da materia
- 30% (3 puntos) - 60 preguntas de opción múltiple (0,05 valor de resposta correcta e resta 0,016 pregunta incorrecta)

Os alumnos serán avaliados mediante avaliación continua (sempre que cumpran os criterios de asistencia), salvo que

soliciten formalmente, e segundo os procedementos establecidos, que desexan ser avaliados globalmente.

Calquera alumno que falte ao 20% das clases sen causa xustificada segundo a normativa vixente perderá a opción de avaliación continua.

Na segunda oportunidade o alumno será avaliado polo sistema global de avaliación.

II. NORMAS XERAIS

Para aprobar a materia é necesario obter unha cualificación igual ou superior a 5 puntos nunha escala de 0 a 10.

Para discernir a matrícula de Honra no caso de idéntica calificación entre varios alumnos, utilízase como criterio de asignación o expediente académico da data en cuestión.

III. COMPROMISO ÉTICO

Espérase que o alumnado amose un comportamento ético axeitado se se detecta (copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación na oportunidade de avaliación correspondente será suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Mosquera Losada, ME; Pérez Martín, J., **MANUAL DE ENFERMERIA GERIATRICA**, 14, Escuela Enfermería Povisa, 2023/2024

Complementary Bibliography

Abianza soler, P y Rodríguez Mañas, L., **Tratado de medicina geriátrica**, 978-84-91136-9-81, 2, ELSEVIER, 2020

Martínez Cruz, MB; Monleón Just, M; Carretero Lanchas Y. y García-Baquero Merino, MT, **Enfermería en cuidados paliativos y al final de la vida**, 978-84-91136-6-82, 2, ELSIEVER, 2022

Williams, P., **Enfermería geriátrica**, 978-84-911379--93, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2020

Gil Gregorio, P. et al, **Manual de buena práctica en cuidados a las Personas Mayores.**, 978-84-7867-222-6, 2, SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRÍA Y GERONTOLOGÍA, 2015

Eckman, M., **Enfermería Geriátrica**, 978-607-448-277-5, 2, Manual moderno, 2012

Cantero Molinero, C et al, **Protocolos de actuación. Residencias de personas mayores Servicio Foral Residencial**, 1, DIPUTACION FLORAL DE BIZKAIA, 2011

Gil Gregorio, P. et al, **MANUAL DEL RESIDENTE EN GERIATRIA**, 978-84-695-0862-6, 1, SOCIEDAD ESPAÑOLA DE GERIATRÍA Y GERONTOLOGÍA, 2011

Bermerjo García, L., **Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores**, 978-84-9835-308-2, 1, Editorial Panamericana, 2010

Muñoz Marrón, E. et al, **Estimulación cognitiva y rehabilitación neuropsicológica**, 978-84-9788-862-2, 1, UOC (UNIVERSITAT OBERTA DE CATALUNYA), 2009

Kaplan, R; Jauregui, JR. y Rubil. RK., **Grandes Síndromes Geriátricos.**, 978-987-24275-8-0, 1, EDICIONES MEDICAS SRL., 2009.

Hueros Iglesias, A., et al., **Atender a una persona con Alzheimer**, 978-84-691-5526-4, 1, CEAFA, 2008

SENPE - SEGG, **Valoración nutricional en el anciano**, 978-84-95364-55-5, 1, GALENICAS-NIGRA TREA, 2007

Servicio Regional de Bienestar Social Comunidad de Madrid, **Guía de protocolos y documentación para residencias geriátricas de la Comunidad de Madrid. Protocolos Asistenciales en Residencias de Mayores**, 1, COMUNIDAD DE MADRID, 2007

Perez Serrano, G., **Intervención y desarrollo integral en personas mayores**, 84-7991-180-8, 1, ED. UNIVERSITAS, SA, 2006

Millán-Calenti, JC, **Principios de Geriatria y Gerontología**, 84-481-4539-9, 1, Mc GRAW HILL □ Interamericana, 2006

Xunta de Galicia, **Vida y libertad: el derecho a una muerte digna**, CONSELLERIA DA PRESIDENCIA, 2006

Herrera Carranza, J. y Montero Torrejón, JC, **Atención Farmacéutica en geriatría**, 97-88-481748-1-54, 1, S.A. ELSEVIER ESPAÑA, 2005

Giro Mirand, J., **Envejecimiento Activo - Envejecimiento en Positivo**, 84-96487-11-3, 1, UNIVERSIDAD DE LA RIOJA, 2006

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica III/V53G140V01301

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Enfermería comunitaria I/V53G140V01104

Enfermería clínica I/V53G140V01204
Enfermería clínica II/V53G140V01205
Enfermería comunitaria II/V53G140V01206
Prácticas clínicas I/V53G140V01208
Prácticas clínicas II/V53G140V01303
Prácticas clínicas III/V53G140V01306

IDENTIFYING DATA**Enfermería en saúde mental**

Subject	Enfermería en saúde mental			
Code	V53G140V01305			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Povisa)			
Coordinator	Álvarez Pérez, Vicente Borja			
Lecturers	Álvarez Pérez, Vicente Borja Tapia Jara, Iratxe			
E-mail	vicente.borja.alvarez.perez@gmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	<p>A materia de enfermaría en saúde mental pretende dotar aos alumnos das ferramentas necesarias que lles permitan prever, recoñecer, tratar e manexar a sintomatoloxía das enfermidades mentais,prestando unha atención técnica e profesional acorde ás necesidades de saúde da poboación atendida e tendo en conta os avances técnicos e científicos actuais.</p> <p>Aprenderase a realizar plans de coidados enfermeiros utilizando a taxonomía NANDA baseándonos nos patróns funcionais de Marjory Gordon, destinados ás persoas con enfermidade mental e a súa contorna.</p> <p>Ademais trataranse os aspectos legais e deontolóxicos relacionados coa saúde mental.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou prever os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Saber la clasificación, clínica y tratamiento de los distintos trastornos mentales y los cuidados de enfermería asociados a ellos.	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Contidos

Topic	
Trastornos psiquiátricos I e tratamentos terapéuticos.	TEMA 11. Exploración psicopatolóxica TEMA 12. Trastorno de ansiedad. TEMA 13. Trastorno do sono TEMA 14. Obradoiro de control da ansiedad. TEMA 15. Trastornos afectivos TEMA 16. Terapia biolóxica y Terapia electroconvulsiva. TEMA 17. Terapia psicolóxica. TEMA 18. Actuación de enfermería nos distintos tratamentos.

Introducción á saúde mental.

TEMA1. Introducción á psiquiatría e a saúde mental
 TEMA 2. Historia da psiquiatría e a enfermería na saúde mental.
 TEMA 3. Concepto da saúde mental e modelos explicativos da enfermidade na psiquiatría.
 TEMA 4. Red asistencial na saúde mental. Papel da enfermería nos distintos dispositivos.
 TEMA 5. Paciente san. Concepto de personalidade.
 TEMA 6. Paciente con clínica psiquiátrica fora do ámbito da saúde mentall.
 TEMA 7. Entrevista e valoración psiquiátrica.
 TEMA 8. Clasificación das enfermidades psiquiátricas.
 TEMA 9. Valoración psiquiátrica por parte de enfermería.
 TEMA 10. Comunicación Terapéutica

Trastornos psiquiátricos II

TEMA 19. Trastornos psiquiátricos máis habituais na infancia e na adolescencia
 TEMA 20. Trastornos da conducta alimenticia.
 TEMA 21. Trastornos somatomorfos.
 TEMA 22. Disfunciones sexuais.
 TEMA 23. Trastorno por consumo de sustancias.
 TEMA 24. Trastornos de personalidade.
 TEMA 25. Esquizofrenia y outros trastornos psicóticos

Trastornos psiquiátricos III e consideracións legais

TEMA 26. Trastornos orgánicos.
 TEMA 27. Urgencia psiquiátrica: paciente suicida e paciente axitado
 TEMA 28. Obradoiro: manexo do paciente axitado y contencións mecánicas.
 TEMA 29. Consideracións éticas e legais no enfermo mental.
 TEMA 30. Plans de coidados e patróns funcionais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	44	50	94
Obradoiro	12	0	12
Estudo de casos	6	6	12
Exame de preguntas obxectivas	2	10	12
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	0	8	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes. Nestes obradoiros buscamos unha maior participación e traballo individual por parte dos alumnos.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	Se realizará un taller de relajación en ansiedad
Estudo de casos	Se realizará un ejercicio de valoración de casos clínicos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta.	20	C31 C32 C51

Estudo de casos	Os estudos de caso veranse de dúas formas, cun 10% cada unha: - Participación activa na clase. - Traballos para facer na casa.	20	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas obxectivas	- Consta dunha proba tipo test con aproximadamente 40 preguntas. Puntuación máxima dun 20%. - Talleres: valorarase a participación e o traballo feito nos distintos talleres impartidos na clase. Nota máxima 20%	20	C10 C12 C24 C31 C32 C51
Exame de preguntas de desenvolvemento	Examen final tipo oral. Consta de dúas partes, cada unha con unha pregunta de desenvolvemento puro e logo varias preguntas cortas e casos clínicos. O exame será obrigatorio aínda que non sea necesario para aprobala asignatura.	40	C10 C12 C24 C31 C32 C51

Other comments on the Evaluation

Avaliación continua:

Esta nota será a suma dun exame de preguntas tipo test, que puntuará o 20% do total, outro 20% do traballo e a participación nos talleres, ao que se lle suma un 10% de participación en clase e o traballo feito en clase. Por último, o outro 10% será o resultado do traballo autónomo do estudante.

O exame tipo test (estudo de casos) estará formado por 40 preguntas tipo test, con 4 posibles respostas das cales só unha é correcta. Restaranse 0.33 puntos por cada resposta incorrecta. Terán preguntas mesturadas de casos clínicos e puramente teóricas, cunha proporción variable, segundo o contido de cada parte.

O 20% restante da nota está proporcionado polo traballo e a participación no total dos talleres impartidos ao longo da asignatura.

Polo tanto, coa suma do exame tipo test, os talleres, a participación e o traballo do alumnado, tanto dentro do horario académico como fóra deste, podería chegarse ata un 6 sen contar co exame final (OBRIGATORIO).

Considerarase que o alumno terá aprobado a avaliación continua cando a suma total desta supere os 3 puntos (o 50%).

No caso de que o alumno aprrobe estas metodoloxías, ten que presentarse ao exame final oral que puntuará o 40% restante. Este exame estará formado por 2 partes que poderán estar compostas por un conxunto de preguntas de desenvolvemento teórico, resolución de casos clínicos e/ou preguntas curtas.

De forma opcional, neste exame poderase liberar unha parte da materia, no caso de ter aprobado o exame tipo test cun 7.5 ou máis (o 15% do total da asignatura). Nese caso, as preguntas xirarán en torno á outra parte da materia non liberada.

No caso de que o alumno suspenda a avaliación continua, podería ter unha segunda oportunidade presentándose ao exame final oral, que contaría como o 100% da nota.

Exame oral: Constará de dúas partes teóricas, sendo cada unha o 40% do total da nota, máis o 20% restante que avaliará a propia presentación.

Para favorecer a obxectividade e a posibilidade de futuras revisións do exame, tomaranse as medidas oportunas para iso, como o uso de cámaras ou gravadoras durante o propio exame para gravallo.

Avaliación global: Exame oral único na data marcada como está descrito posteriormente. Puntuará sobre 10, sendo necesario ter un 50% deste para considerar aprobada a asignatura. Calquera alumno poderá presentarse ao exame final desta modalidade de avaliación global, despois de ter renunciado formalmente á avaliación continua.

Exame de 2ª oportunidade: No caso de ter que presentarse a este exame, o estudante optará polo 100% da nota final.

*EXAME ORAL: Estará formado por dúas partes, cada unha delas cunha única pregunta de desenvolvemento e un número indeterminado de preguntas curtas e casos clínicos.

Pregunta de desenvolvemento: Cada unha puntuará un total do 20% da nota final do exame. O tempo máximo será de 2 minutos, sendo o óptimo 1 minuto e medio. Comprensión do tema: avaliarase a capacidade do estudante para expoñer, comprender e analizar os conceptos clave relacionados co tema a expoñer. Nota máxima do 10% do total. Profundidade do coñecemento: avaliación da amplitude do coñecemento demostrado. Nota máxima do 5% do total. Organización e estrutura:

avalía a forma de expoñer o tema, buscando un desenvolvemento lóxico e estruturado. Nota máxima do 5% do total.

Preguntas curtas e casos clínicos: Estará formado por un número indeterminado de preguntas e casos clínicos para averiguar o uso práctico e racional dos coñecementos, así como a súa aplicación. A nota máxima será do 20% en cada unha das partes.

Preguntas curtas e casos clínicos: Nas preguntas curtas avaliarase unicamente se se responden os conceptos clave preguntados. A nota máxima será do 10% do total. Nos casos clínicos avaliarase a precisión, a claridade e o raciocinio para xustificar, de forma crítica, as respostas argumentadas para resolver o tema. A nota máxima será do 10% do total.

Presentación Oral: Representa o 20% do total da nota. Neste apartado avaliarase a forma na que o alumno expón o exame na súa totalidade. Terase en conta a capacidade para xestionar o tempo asignado, a claridade e fluidez coa que desenvolve o tema. Os criterios poderían ser modificados lixeiramente no caso de que o propio exame, o alumno, as preguntas expostas ou outras situacións así o requiran, sempre pensando en favorecer ao alumno. Poderanse restar puntos á nota final pola falta de puntualidade do alumno, respostas divagatorias ou uso de linguaxe inapropiada ou pouco científica.

Matrícula de honra: Poderán optar á matrícula aqueles alumnos que teñan na nota global un 9 ou máis. No caso de haber máis do número máximo de matrículas que se poidan dar, terase en conta a nota máis alta, a participación e que optase por avaliación continua.

Código ético: Espérase do alumnado un compromiso ético adecuado. No caso de detectar un comportamento reprochable éticamente (como copiar, plaxiar, uso indebido de aparellos electrónicos ou falta de decoro) poderíase considerar que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia, cualificándoo cun suspenso (0,0), segundo a normativa vixente da UVigo.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

E-CUIDADOS,

Joana Fornés Vives. Mª Consuelo Carballal Balsa, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. GUÍA PRACTICA DE VALORACIÓN Y ESTRATEGIAS DE INTERVENCIÓN**, 1ª edición, Panamericana, 2001

Jose Luis Galiana Roch, **Enfermería psiquiátrica**, 1ª edición, Elsevier, 2015

Luis Cibanal, **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 3ª edición, Doyma, 2014

Complementary Bibliography

J.Vallejo Ruicoba, **INTRODUCCIÓN A LA PSICOPATOLOGÍA Y A LA PSIQUIATRÍA**, 8ª edición, Masson, 2015

Joana Formés Vives, **ENFERMERÍA DE SALUD MENTAL Y PSIQUIÁTRICA. VALORACIÓN Y CUIDADOS**, 2ª edición, Panamericana, 2012

Carlos J. van-der Hofstadt Román, **TÉCNICAS DE COMUNICACIÓN PARA PROFESIONALES DE ENFERMERÍA**, 1ª edición, Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanidad, 2006

Louise Rebraca Shives, **ENFERMERIA PSIQUIÁTRICA Y DE SALUD MENTAL CONCEPTOS BÁSICOS**, 6ª edición, Mc Graw Hill, 2010

I Eguiluz, R Segarra, **Introducción a la Psicopatología.**, 3 edición, Editorial Médica Panamericana, 2013

Kaplan & Sadock, **Sinopsis de Psiquiatría**, 11 edición, Wolters Kluwer - Lippincott, 2015

Demetrio Barcia Salorio, **Tratado de Psiquiatría**, 1ª edición, Arán, 2000

Elena Rodríguez Seoane, **Enfermería en la rehabilitación de la enfermedad mental severa**, 1ª edición, Díaz de Santos, 2015

Andoni Anseán, **Manual de prevención, intervención y postvención de la conducta suicida**, 2ª edición, Fundación Salud Mental España, 2014

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/V53G140V01304

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía/V53G140V01102

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

IDENTIFYING DATA**Prácticas clínicas III**

Subject	Prácticas clínicas III			
Code	V53G140V01306			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Martínez Pérez, Estefanía Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición de competencias teórico - prácticas en relación cos coidados e procedementos de Enfermaría nel ámbito da atención especializada e a atención primaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uní ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.

- C25 Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
- C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
- C31 Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C35 Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
- C36 Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
- C37 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
- C42 Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
- C44 Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
- C49 Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
- C50 Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.
- D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
	A2	B1	C4	D2
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, en Atención especializada, Primaria e ámbito sociosanitario.		B2	C8	D3
		B3	C11	D4
		B4	C12	D5
		B6	C17	D6
		B7	C18	D7
		B9	C19	D8
		B10	C22	D11
		B11	C23	
		B12	C24	
		B13	C25	
		B15	C29	
		B16	C31	
		B17	C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C42	
		C44		
		C49		
		C50		

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias e dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, en centros de Atención Primaria e Especializada (consulta externa)	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando coidados de enfermaría básicos e específicos, segundo necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos. Realización de portafolios en cada período.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours

Actividades introductorias	4	4	8
Eventos científicos	8	8	16
Prácticum, Practicas externas e clínicas	300	100	400
Estudo de casos	8	12	20
Cartafol/dossier	2	4	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Sesións clínicas
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O estudante desenvolverá a súa actividade nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde, dentro do ámbito sociosanitario de Atención Especializada e Primaria. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	De forma previa á localización no servizo de destino, o profesor responsable do servizo, exporá ao estudante as características do mesmo, tipoloxía de pacientes, así como a normativa vixente e o sistema de avaliación.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará seguimento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Estudo de casos	Exporanse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo
Tests	Description
Cartafol/dossier	A primeira semana explicarase ao alumno forma de cumprimentación, nel reflectirase o rexistro das actividades diarias que a/o estudante realiza ou observa diariamente, así como o grao de dificultade das mesmas.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas	90	A2 B1 C4 D2 B2 C8 D3 B3 C11 D4 B4 C12 D5 B6 C17 D6 B7 C18 D7 B9 C19 D8 B10 C22 D11 B11 C23 B12 C24 B13 C25 B15 C29 B16 C31 B17 C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50

Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflexionará a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	10	B9 C8 D2 B11 C12 B12 C17 B13 C31 B17 C35
------------------	---	----	--

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas III están vinculados a dous períodos, en Consulta externa (4 semanas) e centro de saúde (6 semanas). É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período. O incumprimento da devandita entrega, nalgunha das rotacións, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación da materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiránse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CUIDEN/INDEX ENFERMARÍA, **Bases da datos de Enfermaría,**

<http://www.index-f.com/new/cuiden/>,

SARAH RENTON / CLAIRE MCGUINNESS/ EVELYN STRACHAN, **Procedimientos de Enfermería Clínica,** 6ª, Elsevier, 2021

Complementary Bibliography

NANDA, **Diagnósticos Enfermeiros: definicións e clasificación.**, ELSEVIER,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría comunitaria II/V53G140V01206

Farmacoloxía e dietética/V53G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Fundamentos de enfermaría/V53G140V01107

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

IDENTIFYING DATA**Prácticas clínicas IV**

Subject	Prácticas clínicas IV			
Code	V53G140V01405			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Martínez Pérez, Estefanía Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada á adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos cuidados e procedementos de enfermaría no eido da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar cuidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de cuidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos cuidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.

- C12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
- C13 Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
- C17 Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
- C18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
- C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
- C31 Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C35 Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
- C36 Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
- C37 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
- C42 Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
- C44 Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
- C49 Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
- C50 Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- D1 Capacidade de análise e síntese.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.
- D10 Motivación pola calidade.
- D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos coidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada, servizos de hospitalización coma en institucións sociosanitarias.	A2	B1	C4	D1
	A3	B3	C8	D2
	A4	B4	C10	D3
		B6	C11	D4
		B7	C12	D5
		B8	C13	D6
		B9	C17	D7
		B10	C18	D8
		B11	C29	D10
		B12	C31	D11
		B13	C33	
		B15	C35	
		B16	C36	
		B17	C37	
		B18	C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Atención de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia e garantindo o dereito a confidencialidade, privacidade e dignidade.	A2	B1	C4	D1
		B3	C8	D2
		B4	C10	D3
		B6	C11	D4
		B7	C12	D5
		B8	C13	D6
		B9	C17	D7
		B10	C18	D8
		B11	C29	D11
		B12	C31	
		B13	C33	
		B15	C35	
		B16	C36	
		B17	C37	
		B18	C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría na práctica clínica en áreas de hospitalización, servizos especiais e institucións sociosanitarias.	Realización das actividades referidas aos periodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais, aplicando cuidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol-memoria do estudante en cada periodo. Elaboración de DOUS Plans de Cuidados (PAE) en hospitalización/institucións sociosanitarias.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	3	0	3
Estudo de casos	12	18	30
Eventos científicos	6	0	6
Prácticum, Practicas externas e clínicas	360	42	402
Cartafol/dossier	3	6	9

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Aquel estudante asignado a hospitalización/institución sociosanitaria deberá levar a cabo a elaboración de DOUS plans de cuidados.
Eventos científicos	O/a estudante poderá asistir de forma voluntaria aos eventos docentes programados vinculados ao seu servizo asignado durante o periodo de prácticas, previa autorización do responsable do mesmo e información ao titor/a académico/a.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/a estudante desenvolverá as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O responsable do servizo realizará o seguimento da evolución do estudante no desenrolo da súa actividade e resolverá as posibles incidencias que poidan xurdir.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a reunir información sobre os estudantes, así como presentar a materia e proporcionar información básica sobre normas e tipo de actividade desenrolada en cada un dos servizos vinculados a materia.
Estudo de casos	Plantexaránse preguntas sobre o seguimento dun paciente ou evolución clínica do mesmo por parte do responsable de servizo.
Tests	Description

Cartafol/dossier	A primeira semana explicarase ao estudante a súa cumplimentación, no que se efectuará o rexistro das actividades diarias que o/a estudante realiza ou observa, así como o grao de dificultade das mesmas segundo a súa percepción. Cumpliméntase tamén o apartado de valoración persoal do/as estudante que inclúe cumplimento de obxectivo, relación co equipo, paciente e familia.
------------------	--

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Avaliación continua por parte do tutor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A2 A4	B1 B3 B6 B10 B11 B13 B15 B16 B17 B18	C4 C8 C11 C12 C13 C17 C18 C31 C33 C35 C36 C37	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Cartafol/dossier	O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o portafolios, no que se inclúe o cumprimento de obxectivos, relación co equipo profesional, con paciente e familia, así como unha valoración global da súa estancia. Reflectirá a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	15	A3 A4	B11 B13 B16	C4 C8 C35 C36 C37	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8

Other comments on the Evaluation

As prácticas clínicas IV están vinculados a tres períodos asignados segundo a elección individual do estudante nas PCV e detallado na normativa de prácticas.

É necesario alcanzar unha cualificación mínima de catro puntos sobre dez en cada unha das avaliacións para poder optar ao aprobado.

En unidades de hospitalización/centros sociosanitarios, realizaranse **2 Plans de Atención de Enfermaría**, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 4/10.

É de entrega obrigatoria, o portafolios/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, antes de 10 días tras a finalización de cada período. O incumprimento da devandita entrega, nalgunha das rotacións, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación da materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 4, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 4 días, conlevará a repetición completa do período en cuestión. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI).

Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

IMPORTANTE: Toda a información vencellada as PC IV será divulgada a través de MOOVI.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

CARME ESPINOSA I FRESNEDO et. al, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, ÚNDECIMA, ELSEVIER, 2018

T. HEATHER HERDMAN ET AL., **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS. DEFINICIONES Y CLASIFICACIÓN**, 12ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2021

Plataforma e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Plataforma FÉMORA (SERGAS), <https://femora.sergas.gal/>,

Complementary Bibliography

GLADYS G. BUSTOS, **ENFERMARÍA MATERNOINFANTIL E NEONATAL: COMPENDIO DE TÉCNICAS**, 2ª EDICIÓN, LATORRE LITERARIA, 2014

SHEEHY, **MANUAL DE URGENCIAS HOSPITALARIAS**, 6ª EDICIÓN, ELSEVIER ESPAÑA, 2007

ENFERMARÍA XINECOOBSTÉTRICA, 1ª EDICIÓN, 2009

JOHN R. HAMPTON, **ECG BÁSICA**, 7ª EDICIÓN, ELSEVIER, 2009

MARÍA TERESA LUIS RODRIGO, **LOS DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS**, 9ª EDICIÓN., ELSEVIER MASSON, 2013

COORDINADOR EDITORIAL: CARLOS BIBAINO GUILLÉN, **MANUAL DE URGENCIAS**, 2ª EDICIÓN, ASTRAZÉNECA, 2014

MANUEL JOSÉ VÁZQUEZ LIMA Y JOSÉ RAMÓN CASAL CODESIDO, **GUÍA DE ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, OFELMAGA S.L., 2012

AGUSTÍN JULIAN JIMÉNEZ, **MANUAL DE PROTOCOLOS Y ACTUACIÓN EN URGENCIAS**, 4ª EDICIÓN, BAYER HEALTHCARE, 2014

DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS, <https://notasenfermeria.com/diagnosticos-de-enfermeria-nanda/>,

CIBER REVISTA, <https://www.enfermeriadeurgencias.com/ciber/marzo2017/pagina13.html>,

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE ENFERMERÍA INTENSIVA Y UNIDAD DE CORONSARIOS, <https://seeiuc.org/>,

---

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería de urgencias e cuidados críticos/V53G140V01414

Introducción á enfermería avanzada/V53G140V01415

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería materno-infantil/V53G140V01302

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

IDENTIFYING DATA**Prácticas clínicas V**

Subject	Prácticas clínicas V			
Code	V53G140V01406			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Muíños Álvarez, Alicia Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Giráldez Miranda, Esperanza María Martínez Pérez, Estefanía Muíños Álvarez, Alicia			
E-mail	amuinos@cepovisa.com mgiraldez@povisa.es			
Web	http://http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición de competencias teórico-prácticas en relación cos cuidados e procedementos de enfermaría no campo da atención especializada.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar cuidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B5	Deseñar sistemas de cuidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
B17	Realizar cuidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos cuidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os cuidados integrais de enfermaría.
C29	Identificar as necesidades de cuidado derivadas dos problemas de saúde.

- C31 Realizar as técnicas e procedementos de cuidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C50 Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- D1 Capacidade de análise e síntese.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades básicas e específicas, tanto en atención especializada como en institucións socio-sanitarias.	A4	B1 B3 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B15 B16 B17	C4 C8 C10 C11 C12 C18 C29 C31 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6
Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e a familia, o que garantizará o dereito á confidencialidade, privacidade e dignidade.	A3 A4	B2 B3 B5 B6 B16	C4 C8 C12 C13 C17 C18 C29 C31 C50	D1 D2 D3 D4 D7 D8

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación e a adquisición de competencias dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría na práctica clínica en áreas de hospitalización, servizos especiais, institucións socio-sanitarias e atención primaria.	Realización das actividades referidas aos períodos de prácticas clínicas nos correspondentes servizos asistenciais aplicando cuidados de enfermaría básicos e especializados, segundo as necesidades individuais de cada paciente, así como técnicas e procedementos correspondentes. Realización do cartafol - memoria do estudante en cada período asistencial. Elaboración de PAES (hospitalización/institucións sociosanitarias).

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Estudo de casos	4	6	10
Prácticum, Practicas externas e clínicas	420	0	420
Cartafol/dossier	6	12	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.

Prácticum, Practicas externas e clínicas O estudante desenvolverá a súa actividades nun contexto relacionado co exercicio da profesión na área de Ciencias da Saúde.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Prácticum, Practicas externas e clínicas	O/a responsable do servizo realizará seguemento da evolución do estudante no desenvolvemento da súa actividade e resolverá os posibles incidentes que poidan xurdir.
Tests	Description
Cartafol/dossier	Asesoramento ao estudante sobre a correcta cumplimentación do cartafol no cal se incluírá a súa memoria das prácticas así como a descripción diaria das actividades e procedementos de enfermaría observados ou realizados polo estudante. Tamén deberá describir o grao de dificultade que lle supuxo dita adquisición de competencias.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Prácticum, Practicas externas e clínicas Avaliación continua por parte do titor/a correspondente para identificar necesidades particulares do/a estudante (20%) e do equipo/profesionais do servizo (65%), valorando a adquisición das competencias asignadas, seguindo o modelo establecido que se estrutura en: coñecementos teórico-prácticos, actitudes, habilidades e cumprimento das normas.	85	A4 B1 C4 D1 B2 C8 D2 B3 C10 D3 B6 C11 D4 B7 C12 D5 B10 C13 D6 B15 C17 D7 B16 C18 D8 B17 C29 C31 C33
Cartafol/dossier O estudante presentará ao finalizar o período correspondente o cartafol (3, un mensual), no que se inclúe o cumprimento de obxetivos, relación co equipo profesional, co paciente e familia, así como unha valoración global de su estadía. Reflexará a súa percepción sobre o grao de dificultade das intervencións realizadas.	15	A4 D1 D2 D3 D4 D7 D8

Other comments on the Evaluation

Rotatorio de 12 semanas (aprox.) de prácticas titorizadas, segundo turnicidade do/a profesional de referencia, no servizo elexido polo estudante segundo expediente académico.

Calquera necesidade individual deberá tramitarse co titor/a académico/a, coa maior antelación posible (mínimo, 1 mes antes do inicio do período).

En unidades de hospitalización/centros sociosanitarios, realizaranse **3 Plans de Atención de Enfermaría**, que se avaliarán como un ítem máis, dentro da rúbrica establecida. A súa entrega é obrigatoria, debendo alcanzar unha cualificación mínima de 4/10.

Realizarase unha proba escrita, para a avaliación dos contidos teóricos en servizos concretos, cuia cualificación se inclúe no apartado de coñecementos teóricos.

É de entrega obrigatoria, o portafolio/dossier e o rexistro de control de presencialidade nas unidades, de forma mensual. O incumprimento da devandita entrega, nalgunha das rotacións, suporá unha penalización de 2 puntos sobre a cualificación da materia.

As faltas de asistencia non xustificadas, implicarán un suspenso e a interrupción inmediata do período, mentres que si son faltas xustificadas permitiranse un máximo de 8, que serán de recuperación obrigatoria no período establecido para tal fin polo responsable da materia. A ausencia de máis de 8 días, conlevará a repetición completa do período. (Estas directrices, detállanse na normativa de prácticas facilitada aos estudantes e publicada en MOOVI). Para discernir as Matrículas de honra, en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de asignación, o expediente académico na data en cuestión.

Bibliografía. Fuentes de información**Basic Bibliography**

NANDA INTERNACIONAL, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: DEFINICIONES Y CLASIFICACIONES**, 10ª Edición, ELSEVIER, 2012

e-cuidados, <http://www.ecuidados.com/site/acceso>,

Pamela L. Swearingen & Jacqueline Wright, **Enfermería médico-quirúrgica basada en planes de cuidado**, 5ª, Elsevier, 2020

Complementary Bibliography

ANNE PERRY y PATRICIA POTTER, **Técnicas Y Procedimientos en Enfermería**, 7ª Edición, ELSEVIER MOSBY, 2011

Gorka Vallejo de la Hoz, Irrintzi Fernández Aedo, Sendoa Ballesteros Peña, **Manual Práctico De Enfermería de cuidados intensivos: Guía rápida para estudiantes de Enfermería en prácticas (Manuales Universitarios)**, 1ª, Universidad del País Vasco, 2020

Emergency Nurses Association, **Enfermería de Urgencias: Principios y práctica**, 7ª, Elsevier, 2020

Recomendaciones**Subjects that are recommended to be taken simultaneously**

Trabajo de Fin de Grado/V53G140V01407

Subjects that it is recommended to have taken before

Prácticas clínicas I/V53G140V01208

Prácticas clínicas II/V53G140V01303

Prácticas clínicas III/V53G140V01306

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

IDENTIFYING DATA**Traballo de Fin de Grao**

Subject	Traballo de Fin de Grao			
Code	V53G140V01407			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Inglés			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	de la Fuente Aguado, Javier Fernández Ferro, Martín Giráldez Miranda, Esperanza María Mosquera Losada, María Elena Muñíos Álvarez, Alicia			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	O Traballo de Fin de Grao (TFG), é unha materia de carácter obrigatorio, que consiste nun traballo individual, que cada estudante realizará de forma autónoma, baixo titorización docente e que debe permitirle de forma integrada a adquisición de contidos formativos e as competencias asociadas ao título. Orientarase, como un estudo de investigación, de autoría propia e que en ningún caso, presentouse, con anterioridade, no desenvolvemento de calquera titulación.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar cuidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural.
B5	Deseñar sistemas de cuidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade.

- B15 Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
- B16 Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria.
- B17 Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
- B18 Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou terminal.
- C1 Coñecer e identificar a estrutura e funcións do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
- C2 Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
- C3 Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
- C4 Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
- C5 Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentaria saudable.
- C6 Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
- C7 Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
- C8 Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
- C9 Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
- C10 Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións da saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións axeitadas para proporcionarlles axuda nesas situacións.
- C11 Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
- C12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
- C13 Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
- C14 Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar ao estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
- C15 Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
- C16 Comprender dende unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
- C17 Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
- C18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
- C19 Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, á familia e á comunidade.
- C20 Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
- C21 Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
- C22 Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
- C23 Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do ámbito, para atender ás persoas en situacións de saúde ou enfermidade como integrantes dunha comunidade.
- C24 Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
- C25 Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
- C26 Analizar os datos estatísticos referidos a estudos de poboación, identificando as posibles causas dos problemas de saúde.
- C27 Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
- C28 Coñecer as alteracións da saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
- C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
- C30 Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
- C31 Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C32 Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C34 Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
- C35 Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.

- C36 Coñecer os aspectos específicos dos cuidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
- C37 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
- C38 Aplicar as técnicas que integran o cuidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus cuidadores.
- C39 Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
- C40 Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou cuidadores primarios.
- C41 Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
- C42 Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecer.
- C43 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
- C44 Seleccionar as intervencións cuidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
- C45 Coñecer o Sistema Sanitario Español.
- C46 Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de cuidados.
- C47 Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
- C48 Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
- C49 Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
- C50 Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- C51 Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando cuidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
- C52 Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
- D1 Capacidade de análise e síntese.
- D2 Capacidade de organización e planificación.
- D3 Capacidade de xestión da información.
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións.
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais.
- D7 Razoamento crítico.
- D8 Aprendizaxe autónoma.
- D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
- D10 Motivación pola calidade.
- D11 Sensibilidade cara a temas ambientais.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning Results

Ser capaz de deseñar e executar un estudo de investigación

A1	B1	C1	D1
A2	B2	C2	D2
A3	B3	C3	D3
A4	B4	C4	D4
A5	B5	C5	D5
	B6	C6	D6
	B7	C7	D7
	B8	C8	D8
	B9	C9	D9
	B10	C10	D10
	B11	C11	D11
	B12	C12	
	B13	C13	
	B14	C14	
	B15	C15	
	B16	C16	
	B17	C17	
	B18	C18	
		C19	
		C20	
		C21	
		C22	
		C23	
		C24	
		C25	
		C26	
		C27	
		C28	
		C29	
		C30	
		C31	
		C32	
		C33	
		C34	
		C35	
		C36	
		C37	
		C38	
		C39	
		C40	
		C41	
		C42	
		C43	
		C44	
		C45	
		C46	
		C47	
		C48	
		C49	
		C50	
		C51	
		C52	

Contidos

Topic	
CURSO UVIGO: "COMO AFRONTAR O TEU TFG"	Dota de ferramentas básicas, para iniciar o traballo individual do/a estudante.
PROCURAS BIBLIOGRÁFICAS	Procura de información científica relevante nas principais fontes de información científica sanitaria
LECTURAS CRÍTICAS	Manexar bases de datos científicas. - Ler libros e artigos de forma reflexiva e crítica. - Ler literatura científica. - Discriminar as lecturas relevantes para o tema do TFG.
DESEÑO E DESENVOLVEMENTO DUN PLAN DE INVESTIGACIÓN.	Elaboración e entrega de protocolo de traballo Elaboración e entrega de informe final de investigación, para posterior defensa e exposición pública.
PRESENTACIÓN E DEFENSA	Directrices básicas para defensa pública do traballo

Planificaci3n

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	8	10
Seminario	20	50	70
Pr3cticas con apoio das TIC	0	35	35
Traballo tutelado	20	75	95
Metodolox3as baseadas en investigaci3n	20	70	90

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodolox3a docente

	Description
Actividades introductorias	Exposici3n dos obxectivos da materia, sobre os que se traballar3n, aclarando a metodolox3a a seguir e informando os criterios de avaliaci3n.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema espec3fico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. BÚSQUEDA BIBLIOGRÁFICA, REVISIONS SISTEMÁTICAS E CREACI3N E MANEXO DE BASES DE DATOS.
Pr3cticas con apoio das TIC	Actividades de aplicaci3n do coñecemento nun contexto determinado e de adquisici3n de habilidades b3sicas e procedimentales en relaci3n coa materia a trav3s do TIC.
Traballo tutelado	A/o estudante, de xeito individual elabora un documento baixo directrices da/o seu director/a
Metodolox3as baseadas en investigaci3n	Mellora o procesamiento da informaci3n en dominios espec3ficos recorrendo a actividades de investigaci3n cient3fica.

Atenci3n personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Interacci3n do estudiantado/docente sobre a tem3tica
Pr3cticas con apoio das TIC	Curso da biblioteca UVigo "Como afrontar o teu TFG" Nel ori3ntase a empregar unha metodolox3a b3sica para a elaboraci3n e defensa do TFG. - Coñecer fontes de informaci3n e recursos da biblioteca. - Atopar e avaliar a informaci3n recollida, mediante estratexias de procura. - Uso responsable, 3tico e legal da informaci3n.
Traballo tutelado	Cada titor, en base 3s necesidades das/vos estudantes establecer3 titor3as programadas.
Metodolox3as baseadas en investigaci3n	Elaboraci3n de informe final de investigaci3n e defensa ante tribunal Colexiado.

Avaliaci3n

Description	Qualification Training and Learning Results
-------------	---

Metodoloxías baseadas en investigación	Informe final de investigación e presentación e defensa do mesmo, ante tribunal colexiado.	100	A1	B1	C1	D1
			A2	B2	C2	D2
			A3	B3	C3	D3
			A4	B4	C4	D4
			A5	B5	C5	D5
				B6	C6	D6
				B7	C7	D7
				B8	C8	D8
				B9	C9	D9
				B10	C10	D10
				B11	C11	D11
				B12	C12	
				B13	C13	
				B14	C14	
				B15	C15	
				B16	C16	
				B17	C17	
				B18	C18	
					C19	
					C20	
					C21	
					C22	
					C23	
					C24	
					C25	
					C26	
					C27	
					C28	
					C29	
					C30	
					C31	
					C32	
		C33				
		C34				
		C35				
		C36				
		C37				
		C38				
		C39				
		C40				
		C41				
		C42				
		C43				
		C44				
		C45				
		C46				
		C47				
		C48				
		C49				
		C50				
		C51				
		C52				

Other comments on the Evaluation

Os contidos e estrutura do TFG descríbense na "Guía do TFG", difundida a través de MOOVI. Esta ferramenta, utilizarase como medio de comunicación para a difusión das directrices e prazos, cara ó desenvolvemento das actividades establecidas.

Asignarase director/a segundo elección da/o estudante, por expediente académico.

Establécese o TRIBUNAL COLEXIADO como órgano responsable da avaliación, tendo en conta a aportación dos directores/as, segundo a seguinte distribución:

- **3 PUNTOS DIRECTOR:**
- o ORGANIZACIÓN/ SEGUIMIENTO TITORÍAS (0.5)
- o PROTOCOLO DE TRABAJO (0.5)
- o INTRODUCCIÓN/ MARCO TEÓRICO (0.75)

- o METODOLOXÍA (0.75)
- o DISCUSIÓN/CONCLUSIÓNS (0.5)

7 PUNTOS TRIBUNAL:

FASE CONCEPTUAL (2):

- o Pertinencia/relevancia (0.5)
- o Introducción - Xustificación (0.5)
- o Marco teórico (0.5)
- o Obxetivos (0.5)

FASE EMPÍRICA (3):

- o Metodoloxía (1.5)
- o Resultados (0.5)
- o Discusión (0.5)
- o Conclusións (0.5)

PRESENTACIÓN/DEFENSA (2): As datas pódense consultar no calendario académico publicado na web e difundiranse as asignacións e horarios dos distintos tribunais colexiados constituídos.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Nancy Burns et al, **INVESTIGACION EN ENFERMERIA**, 2012,

Julio Cabrero García, **INVESTIGAR EN ENFERMERÍA**, 2010,

Blanca Fernández - Lasgeutty Blanc, **INTRODUCCIÓN A LA INVESTIGACIÓN EN ENFERMERÍA**, 2012,

Pilar Serrano Gallardo, **TRABAJO FIN DE GRADO EN CIENCIAS DE LA SALUD**, 2012,

Ana Belén Salamanca Castro, **El aeiou de la investigación en Enfermería**, 2013,

<http://www.fisterra.com/>,

Biblioteca virtual de la salud, <http://bvsalud.isciii.es/php/index.php>,

CUIDEN, <http://www.doc6.es/index/>,

INSTITUTO DE SALUD CARLOS III, <http://www.isciii.es/>,

Azucena Sanmillán., <https://ebevidencia.com/>,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estatística/V53G140V01106

Ética e lexislación/V53G140V01202

IDENTIFYING DATA**Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes**

Subject	Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes			
Code	V53G140V01413			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator				
Lecturers				
E-mail				
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
General description	El objetivo principal de la materia es dotar a los estudiantes de los conocimientos básicos necesarios para una actuación inmediata en un escenario de urgencias extra hospitalaria, en una situación de catástrofe y emergencia sanitaria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería.
B5	Deseñar sistemas de cuidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas.
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade.
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles.
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.
B17	Realizar cuidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos cuidados de enfermería.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C29	Identificar as necesidades de cuidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de cuidados e realizar a súa avaliación.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D7	Razoamento crítico.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser capaz de facer valer os xuízos clínicos para asegurar que se alcanzan os estándares de calidade e que a práctica estea baseada na evidencia científica.	B1 B3 B13 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	D1 D2
Ser capaz de pór en práctica principios de saúde e seguridade, incluídos a mobilización e o manexo do paciente, control de infección, primeiros auxilios básicos e procedementos de emerxencia.	B1 B3 B5 B10 B13 B15 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30	
Ser capaz de aplicar resolución de problemas e toma de decisións	A2 B3	C17 C30	D1 D4 D7
Ser capaz de usar adecuadamente as habilidades de consello (técnicas de comunicación para promover o benestar o paciente).	B15		D5

Contidos

Topic	
Tipos de catástrofes. Definicións	Impacto ambiental, social sanitario e económico das catástrofes. Mecanismos de prevención de catástrofes. Actuación de emerxencias no contexto internacional. Organización e planificación sanitaria en relación á atención de enfermaría en emerxencias e catástrofes Recursos humanos e materiais
Organización e planificación sanitaria en relación á atención das emerxencias nas catástrofes.	Evacuación de pacientes segundo a patoloxía e a gravidade. Medios necesarios.
Actuación ante as emerxencias derivadas das catástrofes.	Funcións específicas do profesional de enfermaría.
Recursos humanos e materiais necesarios	Necesidades básicas segundo tipo de emerxencia.
Mecanismos de prevención de catástrofes e actuación de *emerxencia no contexto internacional.	Métodos de illamento e control de infeccións en evacuación de pacientes.
Primeiros auxilios.	Actuación de enfermaría en: - Urxencias e emerxencias obstétricas. - Urxencias e emerxencias xinecolóxicas. - Urxencias e emerxencias pediátricas. - Urxencias e emerxencias psicosociais. - Urxencias e emerxencias en situación de risco vital. - Urxencias e emerxencias de maior incidencia. - Urxencias e emerxencias músculo-esqueléticas.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	54	48	102
Seminario	20	10	30
Exame de preguntas obxectivas	2	16	18

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Contidos establecidos segundo temática.	30	B1 B3 B10 B15 B17	C2 C3 C13 C29 C30	D2 D4 D5
Exame de preguntas obxectivas	Exame de 50 preguntas tipo test, de contidos teóricos e supostos prácticos. 4 opcións de resposta, cada erro, resta 0.25 puntos. (PARCIAL I, 35% e PARCIAL II, 35%)	70	A2 B1 B3 B10 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C29	D2 D4 D7

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación global, o seu rexeitamento e a opción de avaliación final, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC):

O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obtense mediante a suma das probas desenvolvidas na aula: Obradoiros (30%) e Parcial I (35 %) en horario de docencia na data establecida (difundirase con antelación a través de Moovi) e Parcial II (35%) na data establecida para a proba final polo centro e publicada na web).

En ambos os casos son probas de preguntas curtas e tipo test con 4 opcións de resposta única, cada erro resta 0.25 das correctas.

O estudiantado que siga avaliación continua, verase liberado dos contidos xa valorados no primeiro parcial, tendo en conta; que se deberá obter unha nota mínima de 5.0 sobre 10, en cada proba (inclusive o exame). En caso de non alcanzarse dita cualificación, nas probas previas ao exame, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación final para aprobar a materia.

Aqueles estudantes que non poidan seguir a AC e/ou renuncien a esta, serán avaliados mediante unha proba final que suporá o 100% da cualificación da materia.

Avaliación global (AG):

Realizarase un exame global que supón o 100 % de cualificación da materia

O exame será tipo test con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas.

Para superar a materia deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10.

O exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarse por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica calificación entre varios estudantes, utilizarase como criterio de

asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0). Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

A participación activa en clase durante as sesións maxistras e a participación nos talleres, utilizaranse como factores moderadores na cualificación final.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Enfermaría de urxencias e coidados críticos**

Subject	Enfermaría de urxencias e coidados críticos			
Code	V53G140V01414			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa)			
Coordinator	Bouza Testa, Pablo			
Lecturers	Bouza Testa, Pablo Cabadas Avión, Rafael García Vega, Francisco Javier González Abelleira, Óscar Manuel			
E-mail	pablo-bt@hotmail.com			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Segundo a OMS, urxencia é a aparición fortuita (imprevista ou inesperada), en calquera lugar ou actividade, dun problema de saúde de causa diversa e gravidade variable, que xera a conciencia dunha necesidade inminente de atención por parte de suxeito que a sofre ou da súa familia, así as UUH defínense como unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar, situada nunha área específica do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, que garanten condicións de seguridade, calidade e eficiencia para atender ás urxencias e a emerxencia. Unha organización de profesionais sanitarios que ofrece asistencia multidisciplinar nun espazo específico do hospital, que cumpre uns requisitos funcionais, estruturais e organizativos, de forma que garante as condicións de seguridade, calidade e eficiencia adecuadas para atender pacientes que, sendo susceptibles de recuperación, requiren soporte respiratorio ou que precisan soporte respiratorio básico xunto con soporte de, polo menos, dous órganos ou sistemas; así como todos os pacientes complexos que requiran soporte por fallo multiorgánico.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.		
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde.		
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.		
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.		
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.		
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.		
D1	Capacidade de análise e síntese.		
D2	Capacidade de organización e planificación.		
D3	Capacidade de xestión da información.		
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.		
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.		

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.		C4	D1 D2 D3 D4
Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.	B2 B11	C13 C29 C32	D1 D3 D4
Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.		C13	D1 D2 D4 D5

Contidos

Topic	
1.- Urxencias	1.1 Concepto 1.2 Estrutura 1.3 Calidade
2.- Sistemas integrais Emerxencia/Mod Sist Extrahospitalario/061 Galicia	2.1 Descrición e funcionamento. 2.2 Transporte Sanitario
3.- Dor torácica	3.1 Concepto e tipos 3.2 Síndrome coronaria agudo (SCA)
4.- Síncope	4.1 Tipos, etiología e actuación
5.- Asistencia inicial ao Politraumatizado	5.1 Conceptos. 5.2 Manexo extrahospitalario 5.3 Inmovilización, rescate e extricación de pacientes. 5.4 Manexo intrahospitalario
6.- Insuficiencia respiratoria aguda	6.1 Tipo 6.2 Apoio ventilatorio. 6.3 Ventilación mecánica
7.- Alteración do nivel de conciencia (baixo nivel de conciencia e axitación)	7.1 Síndrome confusional agudo. 7.2 Paciente psiquiátrico, axitación.
8.- Dor abdominal agudo	8.1 Tipos 8.2 Etioloxías e actuación.
9.- Manexo avanzado da vía aérea	9.1 Xustificación 9.2 Tipos e cuidados
10.- Prevención da infección nosocomial en UCC. Proxectos Zero	10.1 Xustificación 10.2 Proxecto Bacteriemia zero 10.3 Proxecto pneumonía zero 10.4 Proxecto Resistencia zero 10.5 Proxecto infección urinaria zero
11.- Electrocardiografía básica en urxencias yUCC	11.1 Bases e derivacións 11.2 ECG normal 11.3 Arritmias básicas 11.4 Tto eléctrico das arritmias/DESA
12.- Fármacos e vías de administración	12.1 A vía intraósea
13.- Reaccións alérxicas	13.1 Tipos 13.2 Anafilaxia. Actuación
14.- Fallo renal e técnicas de depuración extrarrenal	14.1 Manexo práctico da HDFVC
15.- Principios da asistencia sanitaria en catástrofes e vítimas en masa	15.1 Triaxe 15.2 Organización, asistencia in situ e traslado.
16.- Paciente queimado	16.1 Manexo xeneral do paciente queimado 16.2 Cuidados de enfermaría do paciente queimado
17.- Intoxicacións agudas	17.1 Métodos para eliminar el tóxico 17.2 Tóxicos frecuentes e antídotos.
18.- Reanimación cardiopulmonar RCP	18.1 Bases teóricas 18.2 Actuación práctica
19.- Anestesiología	19.1. Anestesia Xeral 19.2. Anestesia Rexional 19.3. Cuidados postoperatorios 19.4. Tratamento da dor
20. Profesional de enfermaría en las Unidades de Cuidados intensivos	20.1. Conceptos xerais. 20.2. Características da Unidade. 20.3. Formación específica
21. Criterios de ingreso en UCI	21.1 Abordaxe de enfermaría
22. Cuidados de enfermaría no paciente Crítico	22.1. Cuidados xerais 22.2. Sedación e analgesia 22.3. Prescrición electrónica asistida 22.4. Contención mecánica 22.5. Delirio 22.6. Cambios posturais 22.7. Traslado intra e interhospitalario 22.8. Humanización
23. Insuficiencia cardíaca	23.1. Fisiopatología 23.2. Cuidados de enfermaría

24. Shock	24.1. Tipos de Shock 24.2. Fisiopatoloxía 24.3. Coidados de enfermaría
25. Insuficiencia respiratoria	25.1. Fisiopatoloxía 25.2. Ventilación mecánica 25.3. Coidados de enfermaría
26. Doazón de órganos	26.1 Coidados de enfermaría do doante
27. Seguridade do paciente	27.1. Aspectos básicos da seguridade do paciente

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	35	50	85
Seminario	9	17	26
Traballo tutelado	10	15	25
Exame de preguntas obxectivas	2	12	14

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Presentación de casos prácticos de pacientes críticos
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Seminario	Presentación de casos de pacientes críticos

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	Resolución adecuada de casos clínicos	40	B2 C13 D2 B11 C29 D4 D5
Traballo tutelado	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixa as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado os seus desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.	20	B11 C4 D4 C13 D5 C29 C32
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadero/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	40	B2 C29 B11 C32

Other comments on the Evaluation

AVALIACIÓN

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan sobre as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades. Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación continua (AC):

A nota da AC, terá un peso do 40% da nota final e comprenderá tanto os contidos do traballo tutelado (peso do 20%, que denominaremos nota TT) como a resolución de dous casos clínicos realizados a través de seminarios (peso do 40%, que denominaremos cualificación S). A cualificación S obterase mediante probas teórico-prácticas (que poden incluír preguntas obxectivas e/o de desenvolvemento) sobre a contidos da aula. A cualificación da TT obterase mediante a valoración da defensa da mesma. O 40% restante da nota final obterase mediante a realización dun exame final (EF) tipo test no que cada

resposta incorrecta restará 0,25 das correctas.

Aqueles alumnos que non se presenten ao exame final recibirán a cualificación de non presentado. Nota final (G) da materia para a modalidade de avaliación continua:

$G = TT + S + EF$, sempre que sexa superior ou igual a 1,6 sobre 4. Se non se alcanza este mínimo, a materia considérase non superada e, aínda que a suma total sexa superior a 5, a nota máxima que aparecerá na acta será de 4,5 puntos.

Avaliación Global (EG):

O alumnado que non se acolla ou perda o dereito á AC (máis do 20% de falta de asistencia non xustificadas e/o non superación do TT e/o S) serán avaliados na EG sobre todos os contidos impartidos na materia (incluídos seminarios e traballos tutelados) e deberá alcanzar un 5 sobre 10 puntos.

Segunda oportunidade: Terase en conta exclusivamente a avaliación global (100% cualificación) As datas de exame oficiais publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión. Compromiso ético. Espérase que o estudante mostre un comportamento ético apropiado. En caso de copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, #etc. considérase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso, a nota final do curso académico en curso será de suspenso (0,0). **Compromiso ético:**

Espérase que o estudante mostre un comportamento ético apropiado. En caso de copia, plaxio, uso de dispositivos electrónicos non autorizados, #etc. considérase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Neste caso, a nota final do curso académico en curso será de suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Manual de Urgencias para Enfermería, ELA-ARAN,

Potter, **Urgencias en enfermería**, Interamericana,

Recomendaciones asistenciales en Trauma Grave., SEMES. Edicomplet,

Atención al paciente Politraumatizado, ELA-ARAN,

Terapia Intensiva. Procedimientos de la AACN, Panamericana,

Pamela Kidd/Patty Sturt, **Urgencias en enfermería.**, Harcourt Brace,

Abelardo García de Lorenzo y Mateos, Juan Caturla Such, **Medicina intensiva**, Editorial universitaria Ramón Areces,

Alvarez Leiva, **Manual de asistencia sanitaria en las catástrofes**, ELA-ARAN.,

Rodríguez de Vigurí, **Manual de Soporte Vital Avanzado**, Elsevier/Masson,

Protocolos de asistencia prehospitalaria al paciente politraumatizado. Urgencias Sanitarias 061,

PHTLS 6ª edición, Elsevier Mosby,

www.cprguidelines.eu/,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas V/V53G140V01406

Traballo de Fin de Grao/V53G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas IV/V53G140V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

Other comments

Fecha de examen 14 de enero a las 18:00h

IDENTIFYING DATA**Introdución á enfermaría avanzada**

Subject	Introdución á enfermaría avanzada			
Code	V53G140V01415			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Povisa) Dpto. Externo			
Coordinator	Giráldez Miranda, Esperanza María			
Lecturers	Fernández García, Alberto Fernández Sanromán, Jacinto Giráldez Miranda, Esperanza María Gutiérrez Plata, Margarita Moledo Eiras, Enrique Moreno de la Santa, Pablo			
E-mail	mgiraldez@povisa.es			
Web	http://www.cepovisa.com			
General description	Materia destinada a adquisición das competencias teórico-prácticas en relación cos coidados e procedementos avanzados de Enfermaría.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou cuida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional.
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D2	Capacidade de organización e planificación.
D4	Resolución de problemas e toma de decisións.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de recoñecer os diversos roles, responsabilidades e funcións dunha enfermeira.	A3	B1 B2 B3 B17	C18 C49	D2 D4 D5
Ser capaz de emprender valoracións exhaustivas e sistemáticas utilizando las ferramentas e marcos adecuados para el paciente, tendo en conta os factores físicos, sociais, culturais, psicolóxicos, espirituais e ambientais relevantes.	A3	B1	C18	D2 D4
Ser capaz de recoñecer e interpretar signos normais o cambiantes de saúde-mala saúde, sufrimento, incapacidade de la persoa (valoración e diagnóstico).	A3	B1 B2 B3 B17	C9 C18 C49	D2 D4

Ser capaz de manter la dignidade, privacidade e confidencialidade del paciente (utilizando las habilidades...).	B7	C49
Ser capaz de considerar os cuidados emocionais, físicos e persoais, incluíndo satisfacer las necesidades de confort, nutrición e hixiene persoal e permitir el mantemento de las actividades cotiás (utilizando las habilidades...).	B1 B3	C18
Coñecer de forma relevante e ser capaz de aplicar tecnoloxía e informática a os cuidados de saúde.		C8 D2

Contidos

Topic	
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN MEDICINA NUCLEAR	Descrición de procesos diagnósticos. Ganglio sentinela. Cuidados de Enfermaría en Medicina Nuclear. PET/TAC
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN RADIOLOXÍA CONVENCIONAL E INTERVENCIONISTA.	Descrición e clasificación das diferentes técnicas de radiodiagnóstico. Radioloxía Intervencionista. Cuidados e procedementos de enfermaría en radioloxía intervencionista e convencional.
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN CIRURXÍA PLÁSTICA E QUEIMADOS	Tratamento das queimaduras. Lesiones dos nervios periféricos. Patoloxía mamaria. Reconstrución. Tumores cutáneos. Melanoma. Cirurxía reconstructora: enxertos e colgaxos. Cirurxía da man. Microcirurxía
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN CIRURXÍA CARDÍACA E TORÁCICA.	Valvulopatías. Cirurxía torácica. Cirurxía das enfermidades dexenerativas e conxénitas do corazón. Drenaxe torácica (taller). Hemodinámica. Probas preoperatorias. Cuidados prequirúrxicos. Quirófano. Preparación e cirurxía. Bomba circulación extracorpórea. Técnicas cirúrxicas cirurxía cardíaca. Postoperatorio cirurxía cardiovascular. ECMO. Concepto, cuidados e complicacións.
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN CIRURXÍA ORAL E MÁXILOFACIAL.	Cirurxía oral e implantoloxía. Articulación témporomandibular: fisiopatoloxía, clasificación das principais alteracións. Patoloxías das glándulas salivares, tumores, clasificación e técnicas cirúrxicas. Patoloxía cervical conxénita e adquirida: diagnóstico e tratamento. Oncoloxía oral e maxilofacial: Manexo do paciente oncolóxico. Traumatoloxía cranio-maxilofacial: manexo do paciente traumatizado, tipos de fracturas, tratamento e manexo postoperatorio. Deformidades dentofaciais: clasificación, diagnóstico e tratamento.
BASES CONCEPTUAIS DE DIAGNÓSTICO E CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN RADIOTERAPIA	Clasificación e descrición das diferentes técnicas radioterápicas: Braquiterapia, terapia metabólica. Cuidados de enfermaría en radioterapia: Novos tratamentos.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	2	3
Seminario	2	8	10
Obradoiro	6	12	18
Lección maxistral	41	24	65
Estudo de casos	4	8	12
Resolución de problemas	4	8	12
Instrucción programada	1.5	6	7.5
Instrucción programada	1.5	6	7.5
Instrucción programada	1.5	6	7.5
Instrucción programada	1.5	6	7.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos *procedementais, habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a *ejercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou *algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP1
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP2
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP3
Instrucción programada	Consiste na presentación dunha materia dividida en varias unidades didácticas, de menor tamaño, con cuestións ao finalizar cada unidade didáctica co fin de afianzar os coñecementos adquiridos. IP5

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Obradoiro	Actividade enfocada á adquisición de coñecementos *procedimentais, habilidades *manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor/a ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os/as estudantes.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Instrucción programada	IP1. MAXILOFACIAL E MEDICINA NUCLEAR/RADIOTERAPIA. Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, , estudo de casos e resolución de problemas, do bloque temático. Nota mínima a alcanzar 4/10.	24	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17
Instrucción programada	IP2. RX INTERVENCIONISTA. Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos, resolución de problemas e talleres, do bloque temático. Nota mínima a alcanzar 4/10.	25	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17
Instrucción programada	IP3. CIRURXÍA PLÁSTICA - QUEIMADOS. Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos e resolución de problemas do bloque temático. Nota mínima a alcanzar 4/10.	17	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17
Instrucción programada	IP4. CARDIACA / HEMODINAMIA. Exame dos contidos desenvolvidos nas clases maxistras, estudo de casos, resolución de problemas e taller de cada bloque temático. Nota mínima a alcanzar 4/10.	34	A3 B1 C8 D2 B2 C9 D4 B3 C18 B7 C49 B17

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñen a planificación da materia e os horarios de titoría, e informan as opcións de avaliación (CONTINUA Ou GLOBAL), para que opten pola que máis se axuste ás súas necesidades.

A súa elección será comunicada ao centro, segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

Avaliación Continua (AC): O 20 % de faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

A cualificación da AC obterase mediante a suma das probas desenvolvidas na aula, segundo a distribución descrita.

As datas serán comunicadas ao estudiantado a través de MOOVI ao comezo da actividade docente.

Deberase acadar unha nota mínima de 4/10 en cada bloque. En caso de non acadar dita cualificación, o estudante perderá a AC e pasará a realizar a proba de avaliación global para aprobar a materia.

Avaliación global (AG):

Aqueles estudantes que rexeiten ou perdan a avaliación continua, serán avaliados mediante un exame final que suporá o 100% da cualificación da materia. A exame será tipo test, de entre 80 -100 preguntas, con 4 opcións de resposta; cada resposta errónea restará 0.25 do total de respostas correctas.

Para superar a materia deberase acadar unha nota mínima de 5/10.&

A exame realizarase na data establecida no calendario oficial e publicada na web, nas AULAS 21 e 23.

2ª OPORTUNIDADE:

O non superar a materia en 1ª oportunidade, implica que na 2ª oportunidade optarase por avaliación global.

MATRÍCULA DE HONRA:

Para otorgar unha Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético: Espérase que o estudiantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc.), considerase que non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da UVigo. Non se permitirá a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

BRUNNER Y SUDDARTH, **ENFERMERÍA MÉDICO-QUIRÚRGICA**, 12ª Edición, Lippincott, 2017

ELIZABETH JAMIESON, **PROCEDIMIENTOS DE ENFERMERÍA CLÍNICA**, 5ª Edición, ELSEVIER, 2008

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría de urxencias e coidados críticos/V53G140V01414

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/V53G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/V53G140V01105

Enfermaría clínica I/V53G140V01204

Enfermaría clínica II/V53G140V01205

Introdución á enfermaría clínica/V53G140V01201

Enfermaría clínica III/V53G140V01301

IDENTIFYING DATA**Antropoloxía da saúde**

Subject	Antropoloxía da saúde			
Code	V53G140V01416			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán			
Department				
Coordinator				
Lecturers				
E-mail				
Web	http://https://www.riberasalud.com/cepovisa/			
General description	Preténdese introducir aos estudantes na reflexión sobre os elementos constitutivos do ser humano, desde unha perspectiva filosófica. Esta materia permite a análise das diferentes concepcións da persoa e das sociedades existentes			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e a familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades que se desenvolven para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, á familia e á comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde dos individuos e grupos.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
D1	Capacidade de análise e síntese.
D3	Capacidade de xestión da información.
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe.
D6	Habilidades nas relacións interpersoais.
D7	Razoamento crítico.
D8	Aprendizaxe autónoma.

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Coñecer o marco de dereitos humanos e mostrar compromiso con esos dereitos.	A1	B1	
□ Capacidade para aceptar o a diversidade como parte da condición humano.	A3	B2	
□ Mostrar unha actitude ética ante práctica profesional e relación con outros e, especialmente, co enfermo.	A4	B6	
□ Desenvolvemento da capacidade de Aprendizaxe autónoma	A5		
Capacidade para poñerte no lugar do outro nas relacións co paciente e o seu contorno.	A1	B1	C11
	A3	B2	C15
	A4	B6	C20
	A5		C24
Coñecemento sobre antropoloxía de saúde e factores socioculturais relacionado coa enfermidade			C49
Coñecemento sobre o marco posibles relacións entre a enfermidade e as condicións de marxinación e risco Social.			
Capacidade para asumir aspectos social e cultural na determinación de diagnósticos e tratamentos de enfermaría			
Desenvolvemento de capacidade Aprendizaxe autónoma			D1
			D3
			D5
Poñer en práctica a capacidade de diálogo crítico sobre cuestións antropolóxicas respectando as opinións dos demais e demostrando rigor científico			D6
			D7
			D8
Capacidade para traballar en equipo			
Preparar traballos de análise e síntese con argumentos antropolóxicos utilizando como fontes textos académicos, materiais audiovisuais, publicacións en internet			
Poder traballar en equipo asumindo diferentes funcións e respectando aspectos multidisciplinares e multiculturais			

Contidos	
Topic	
1.- Antropoloxía Social e Cultural. Grandes paradigmas.	O home na cultura occidental. Evolucionismo, materialismo, determinismo, racionalismo, antropocentrismo e biocentrismo
2.-A especie humana	Orixes e evolución do home. O proceso de hominización e humanización A noción de progreso
3.- Antropoloxía da saúde	Construción social de saúde e enfermidade. Papel dos factores sociais nos procesos de saúde-enfermidade. Do modelo biomédico ao modelo psicosocial.
4.- Saúde e multiculturalidade	Enfermidade en varias culturas. Asistencia sanitaria en contextos interculturais.
5.- O corpo, a dor e a morte: visión antropolóxica.	A construción da corporalidade. Antropoloxía da dor. O home enfrontado á morte.
6.- Xénero e saúde	A construción cultural do xénero. Prexuízos de xénero na saúde.
7.- Violencia de xénero	Conceptos básicos. Lexislación. Cultura e violencia de xénero. Prevención
8.- Consecuencias do proceso de emigración na saúde dos emigrantes	Saúde física e psíquica. Principais patoloxías detectadas en emigrantes. Aproximación desde a enfermería
9.- Antropoloxía e hábitos de saúde nas distintas culturas	Abordar a modificación dos hábitos de saúde segundo as diferentes culturas
10.- Investigación en antropoloxía	Métodos cualitativos e cuantitativos aplicados a investigación antropolóxica.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Lección maxistral	30	25	55
Seminario	6	18	24
Estudo de casos	6	18	24
Presentación	15	15	30
Resolución de problemas de forma autónoma	1	3	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	7	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor/a dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio que o/a estudante ten que desenvolver.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o/a docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/a debe desenvolver as solucións axeitadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase empregar como complemento da lección maxistral.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Estudo de casos	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Presentación	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe
Resolución de problemas de forma autónoma	Entrevistas persoais ou por videoconferencia co profesor para asesorar e orientar a actividade co fin de facilitar o proceso de aprendizaxe

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Estudo de casos	Abordaxe e solución de casos relativos a antropoloxía da saúde	15	
Presentación	Exposición por parte do estudante ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo	35	
Resolución de problemas de forma autónoma	O alumno mostrará capacidade e solucións para abordar problemas e casos relacionados con antropoloxía, aportando solucións e visión crítica	10	
Exame de preguntas de desenvolvemento	O alumno deberá responder a exercicios nos que aportará unha ampla visión do tema solicitado, nun tempo determinado, relacionando conceptos e extrapolando aplicacións.	40	

Other comments on the Evaluation

O primeiro día de clase os docentes expoñerán a planificación da materia e os horarios de titoría, e informarán sobre as

opcións de avaliación (AC/AG) para que elixan a que máis se axuste ás súas necesidades.

Presuponse a avaliación continua, o rexeitamento a esta e a elección de avaliación global, será comunicada formalmente segundo a metodoloxía establecida para iso e publicada na web.

O 20% das faltas de asistencia non xustificadas implica a perda do dereito á AC, considerándose faltas xustificadas: a realización de exames, a presenza en órganos colexiados, o ingreso hospitalario e a enfermidade ou baixa médica (achegando xustificante pertinente).

AVALIACIÓN CONTINUA (AC):

Deberase alcanzar unha nota mínima de 5/10 para que poida computar a AC no exame, e de 4/10, nas restantes metodoloxías que computan para AC, de non alcanzarse esta nota ou perder a AC por faltas de asistencia, a cualificación obteríase por AG.

Avaliación global (AG):

Cando este sistema foi seleccionado ou se perde o dereito a avaliación continua, é preciso superar un examen con preguntas de desenvolvemento que inclúe os contidos impartidos polo profesor, mais os casos e problemas que se fixeron en clase.

Datas de exames de 1.ª e 2.ª oportunidade, publicaranse na web do centro. AULAS 21 e 23.

2.ª OPORTUNIDADE

O non superar a materia en calquera das dúas modalidades (AC/AG) en 1.ª oportunidade, implica que na 2.ª oportunidade optarase por avaliación global (100% CUALIFICACIÓN) .

MATRÍCULA DE HONRA

Para discernir a Matrícula de Honra en caso de idéntica cualificación entre varios estudantes, utilízase como criterio de asignación o expediente académico na data en cuestión.

Compromiso ético:

Espérase que o estudantado presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plaxio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, etc), considerarase que non reúne os requisitos necesarios àra superar a materia. Nese caso, a cualificación final en primeira convocatoria será de suspenso (0,0), segundo normativa vixente da Uvigo.no permitirase a utilización de ningún dispositivo electrónico durante as probas de avaliación salvo autorización expresa.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ARIÉS, P., **El hombre ante la muerte**, Taurus, 2011

HERBERT, C. HEBERT, C, **Antropología cultural**, Prentice Hall, 1997

Complementary Bibliography

SABORIDO, C, **Filosofía de la medicina.**, Tecnos, 2020

VALLS, C, **Mujeres invisibles**, Editorial Capitán Swing, 2020

LE BRETÓN, D, **Antropología del dolor**, 2019

FRIEDAN, BETTY, **La mística de la feminidad**, Cátedra, 2016

LISÓN, C, **Introducción a la Antropología Social y Cultural**, Akal, 2007

PICHARDO, J, **Reflexiones en torno a la cultura: una apuesta por el interculturalismo.**, Dykinson, 2003

COMELLES, J.M., PERDIGUERO, E., **Medicina y cultura. Estudios entre la antropología y la medicina**, Ed. Bellaterra, 2000

TORRALBA, F, **Antropología del cuidar**, Fundación MAPFRE Medicina e IBB, 1998

Artigas, M, y Turbón, D.,, **El origen del hombre**, Eunsa,, 2008

Arendt, A, **La condición humana**, Paidós, 1993

Recomendacións